

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ**

ΤΙΤΛΟΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**«ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ – ΕΡΕΥΝΑ
ΣΤΟΥΣ ΑΙΡΕΤΟΥΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΥΣ»**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ

ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΑΜ: 2004250

ΚΟΠΑΝΟΥ ΕΛΕΝΗ – ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΑΜ: 2008001

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2014

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας την πτυχιακή μας εργασία αισθανόμαστε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε όλους εκείνους που μας βοήθησαν για την εκπόνηση της και για τις χρήσιμες πληροφορίες που μας παρείχαν.

Ιδιαίτερα θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον καθηγητή μας κ. **Παπακωνσταντινίδη Λεωνίδα** για την εμπειριστατωμένη μαθητεία που μας πρόσφερε όλα αυτά τα χρόνια των σπουδών μας στο τμήμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αλλά και τις κατευθύνσεις που μας έδωσε για τη παρούσα πτυχιακή εργασία.

Θερμά ευχαριστούμε τις οικογένειες μας, που μας στηρίζουν και βρίσκονται στο πλευρό μας σε όλες τις προσπάθειές μας κατά τη φοιτητική μας πορεία.

Περίληψη – Λέξεις κλειδιά

Ο αγροτουρισμός είναι μια ήπια μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και πολυδραστηριότητας στον αγροτικό χώρο, με την οποία ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να γνωρίσει τις αγροτικές περιοχές, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων, τα πολιτισμικά στοιχεία και τα αυθεντικά χαρακτηριστικά του χώρου αυτού με σεβασμό προς το περιβάλλον και την παράδοση.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματεύεται και ερευνά κατά πόσο ο αγροτουρισμός αποτελεί μια πραγματικά σημαντική μορφή τουριστικής περιφερειακής ανάπτυξης γενικότερα και ειδικότερα εάν η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου δραστηριοποιείται στα πλαίσια μιας βιώσιμης αγροτουριστικής ανάπτυξης η οποία στοχεύει, ισόρροπα στην τοπική, κοινωνική, οικονομική, πολιτισμική και περιβαλλοντική δομή, διαμορφώνοντας παράλληλα όρους (υπηρεσίες, υποδομές) για τη συνεχή ανατροφοδότησή της. Επίσης αναζητάτε, εάν η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου στοχεύει σε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της έννοιας του αγροτικού τουρισμού, στους κύριους παράγοντες που επιδρούν στην αγροτική τουριστική ανάπτυξη και στο πως αλληλεπιδρά εν τέλει με το ζητούμενο που είναι η περιφερειακή ανάπτυξη.

Βιβλιογραφία, διαδικτυακοί τόποι, άρθρα από εφημερίδες και περιοδικά που έκαναν αναφορά σχετικά με το θέμα, συντέλεσαν στη δημιουργία μιας γενικής στο θεωρητικό μέρος καθοδήγησης και πληροφόρησης για τη διεκπεραίωση της έρευνας.

Τέλος πραγματοποιείται η πρωτογενής έρευνα, στους Αιρετούς Περιφερειακούς Συμβούλους που δραστηριοποιούνται στη Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, προσδιορίζοντας και καθορίζοντας μέσω των απόψεών τους τις αναπτυξιακές, πρωτοβουλίες και πολιτικές της.

Λέξεις Κλειδιά

Αγροτουρισμός, περιφερειακή ανάπτυξη, Περιφέρεια Β. Αιγαίου, πολιτικές, αγροτουριστικές πρωτοβουλίες, Αιρετοί Περιφερειακοί Σύμβουλοι.

Συνομογραφίες - Ακρωνύμια

Συνομογραφία	Επεξήγηση
i-SeT	Integrated Suite for e-Tourism
LEADER	Liaisons Entre Actions pour la Developpement des Economies Rurales: Δεσμοί μεταξύ των Δράσεων για την Ανάπτυξη της Αγροτικής Οικονομίας
A.E.	Ανώνυμος Εταιρεία
A.Π.Ε.	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
E.O.K.	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
E.O.T.	Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
ΕΛΛ.Κ.Α	Ελληνικό Κέντρο Αγροτουρισμού
ΕΟΜΜΕΧ	Ελληνικός Οργανισμός Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας
ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΕΣΣΑΑ	Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης
Κ.Λ.Α.	Κέντρο Λήψης Αποφάσεων
ΚΠΣ	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
Ο.Π.Α.Α.Χ.	Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου
Ο.Τ.Δ.	Ομάδας Τοπικής Δράσης
ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΟΠΕΓΕΠ	Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων
Π.Α.Α.	Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης
Π.Ε.Π.	Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ευχαριστίες.....	i
Περίληψη – Λέξεις κλειδιά	ii
Λέξεις Κλειδιά.....	ii
Συντομογραφίες – Ακρωνύμια	iii
Κατάλογος Πινάκων	vii
Κατάλογος Διαγραμμάτων	viii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο	1
1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	1
1.1. Οριοθέτηση θέματος	1
1.2. Περιγραφή μεθοδολογίας.....	2
1.3. Πηγές.....	2
1.4. Περιορισμοί Έρευνας.....	3
1.5. Συμπεράσματα	3
1.6. Συνοπτική παρουσίαση κεφαλαίων	3
ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	5
2. ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	5
ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ^η	5
2.1. ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ	5
2.1.1. Εισαγωγή.....	5
2.1.2. Έννοια του αγροτουρισμού	5
2.1.3. Μορφές του Αγροτουρισμού	7
2.1.4. Στόχοι του Αγροτουρισμού	9
2.1.5. Πλεονεκτήματα και Οφέλη	10
2.1.6. Δραστηριότητες Αγροτουρισμού στον Ελλαδικό Χώρο	10
2.1.7. Στρατηγική και Τακτικές για τον Αγροτουρισμό.....	13
ΕΝΟΤΗΤΑ 2 ^η	16
ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	16
2.2. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ...	16

2.2.1. Ανθρώπινος παράγοντας	16
2.2.2. Περιφερειακές Πολιτικές Ανάπτυξης του Αγροτουρισμού	17
2.2.3. Η Σημαντικότητα της Γυναικείας Εναλλακτικής Απασχόλησης στην Αγροτική Περιφέρεια.....	19
2.2.4. Περιβαλλοντική και Κοινωνική Υπευθυνότητα.....	21
2.2.5. Θετικοί και αρνητικοί παράγοντες που επιδρούν στην ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού.....	22
2.2.6. Πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού στην Ελλάδα.....	24
2.2.6.1. Οι επιχειρήσεις αγροτικού τουρισμού	25
ΕΝΟΤΗΤΑ 3 ^η	29
2.3. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ – ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	29
2.3.1. Βιώσιμη Αγροτουριστική Ανάπτυξη	29
2.3.2. Εμπόδια αλλά και προοπτικές βιώσιμης ανάπτυξης του Αγροτουρισμού στην Ελλάδα	30
2.3.3. Πηγές Χρηματοδότησης Επενδύσεων Αγροτουρισμού.....	31
2.3.3.1. Κοινοτική Πρωτοβουλία “Leader”	34
2.3.4. Φορείς που ασχολούνται με τον Αγροτουρισμό στην Ελλάδα.....	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	39
3. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ Β. ΑΙΓΑΙΟΥ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ	39
3.1. Εισαγωγή.....	39
3.2. Αναπτυξιακή Περιγραφή της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου	39
3.2.1. Συνοπτική περιγραφή της Περιφέρειας Β. Αιγαίου.....	39
3.2.2. Διοικητική δομή της περιφέρειας Β. Αιγαίου.....	40
3.2.3. Κατευθυντήριες πολιτικές της περιφέρειας Β. Αιγαίου.....	43
3.2.3.1. Καθορισμός γενικών στρατηγικών στόχων ανάπτυξης	44
3.2.3.2. Αναπτυξιακή Αγροτουριστική δυναμική της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου	45
3.2.4. Αναπτυξιακές Προτεραιότητες της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου	47
3.3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	49
3.3.1 Ανάλυση ερωτηματολογίων	49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο	72
4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	72
4.1. Εισαγωγή	72
4.2. Συμπεράσματα έρευνας	72
ΠΗΓΕΣ	76
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	78
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»	79

Κατάλογος Πινάκων

Αρίθμηση Πινάκων	Ονοματολογία Πινάκων	Σελίδα
Πίνακας 3.3.1.1	<i>Φύλο ερωτηθέντων</i>	50
Πίνακας 3.3.1.2	<i>Ηλικιακή ομάδα</i>	51
Πίνακας 3.3.1.3	<i>Τόπος Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων</i>	52
Πίνακας: 3.3.1.4	<i>Χρονικό διάστημα διαμονής</i>	55
Πίνακας: 3.3.1.5	<i>Επίπεδο εκπαίδευσης</i>	56
Πίνακας 3.3.1.6	<i>Προσδιορισμός της έννοιας του αγροτουρισμού</i>	57
Πίνακας 3.3.1.7	<i>Προσδιορισμός ποιότητας του αγροτουρισμού</i>	58
Πίνακας 3.3.1.8	<i>Ο αγροτουρισμός σημαντική δύναμη ανάπτυξης για τον τουρισμό της Περιφέρειας</i>	59
Πίνακας 3.3.1.9	<i>Σημαντικότητα της δραστηριότητας του Αγροτουρισμού στην οικονομία της Περιφέρειας Β. Αιγαίου</i>	61
Πίνακας 3.3.1.10	<i>Συμβολή του αγροτουρισμού στους οικονομικούς τομείς της περιφέρειας Β. Αιγαίου</i>	62
Πίνακας 3.3.1.11	<i>Συμβολή του αγροτουρισμού στους κοινωνικούς τομείς της περιφέρειας Β. Αιγαίου</i>	64
Πίνακας 3.3.1.12	<i>Συμβολή του αγροτουρισμού στους περιβαλλοντολογικούς τομείς της περιφέρειας Β. Αιγαίου</i>	65
Πίνακας 3.3.1.13	<i>Συμβολή του αγροτουρισμού στη βελτίωση υποδομών της περιφέρειας Β. Αιγαίου</i>	67
Πίνακας 3.3.1.14	<i>Συμβολή του αγροτουρισμού στα πολιτιστικά θέματα περιφέρειας Β. Αιγαίου</i>	68
Πίνακας 3.3.1.15	<i>Συμβολή του αγροτουρισμού στα προβλήματα της περιφέρειας Β. Αιγαίου</i>	69
Πίνακας 3.3.1.16	<i>Εξέλιξη του αγροτουρισμού βάση της αναπτυξιακής πολιτικής στην Περιφέρεια Β. Αιγαίου</i>	70

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Αρίθμηση Διαγραμμάτων	Τίτλος Διαγράμματος	Σελίδα
Διάγραμμα 3.3.1.1	<i>Φύλο ερωτηθέντων</i>	51
Διάγραμμα 3.3.1.2	<i>Ηλικιακή ομάδα</i>	52
Διάγραμμα 3.3.1.3	<i>Τόπος Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων</i>	54
Διάγραμμα 3.3.1.4	<i>Χρονικό διάστημα διαμονής</i>	55
Διάγραμμα: 3.3.1.5	<i>Επίπεδο εκπαίδευσης</i>	56
Διάγραμμα 3.3.1.6	<i>Προσδιορισμός της έννοιας του αγροτουρισμού</i>	57
Διάγραμμα 3.3.1.7	<i>Προσδιορισμός ποιότητας του αγροτουρισμού</i>	59
Διάγραμμα 3.3.1.8	<i>Ο αγροτουρισμός σημαντική δύναμη ανάπτυξης για τον τουρισμό της Περιφέρειας</i>	60
Διάγραμμα 3.3.1.9	<i>Σημαντικότητα της δραστηριότητας του Αγροτουρισμού στην οικονομία της Περιφέρειας Β. Αιγαίου</i>	61
Διάγραμμα 3.3.1.10	<i>Συμβολή του αγροτουρισμού στους οικονομικούς τομείς της περιφέρειας Β. Αιγαίου</i>	63
Διάγραμμα 3.3.1.11	<i>Συμβολή του αγροτουρισμού στους κοινωνικούς τομείς της περιφέρειας Β. Αιγαίου</i>	64
Διάγραμμα 3.3.1.12	<i>Συμβολή του αγροτουρισμού στους περιβαλλοντολογικούς τομείς της περιφέρειας Β. Αιγαίου</i>	66
Διάγραμμα 3.3.1.13	<i>Συμβολή του αγροτουρισμού στη βελτίωση υποδομών της περιφέρειας Β. Αιγαίου</i>	67
Διάγραμμα 3.3.1.14	<i>Συμβολή του αγροτουρισμού στα πολιτιστικά θέματα περιφέρειας Β. Αιγαίου</i>	68
Διάγραμμα 3.3.1.15	<i>Συμβολή του αγροτουρισμού στα προβλήματα της περιφέρειας Β. Αιγαίου</i>	70
Διάγραμμα 3.3.1.16	<i>Εξέλιξη του αγροτουρισμού βάση της αναπτυξιακής πολιτικής στην Περιφέρεια Β. Αιγαίου</i>	71

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ο «αγροτουρισμός» ορίζεται ως η «δραστηριότητα που αναπτύσσεται στον αγροτικό χώρο από αγρότες κατά κύριο επάγγελμα που είναι μόνιμοι κάτοικοι μιας περιοχής και έχουν ως κύριο σκοπό την ενίσχυση του αγροτικού τους εισοδήματος και της τοπικής οικονομίας με την εκμετάλλευση μικρών τουριστικών καταλυμάτων, την τροφοδοσία των τουριστικών μονάδων με προϊόντα τοπικής παραγωγής και την ανάπτυξη άλλων δραστηριοτήτων που συνδέονται συμπληρωματικά με τον τουρισμό»¹.

Επίσης ως αγροτουρισμός ορίζονται οι τουριστικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται σε μη αστικές περιοχές, από απασχολούμενους κυρίως στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα της οικονομίας².

1.1. Οριοθέτηση θέματος

Αντικείμενο της έρευνας αποτελεί το γεγονός της εύρεσης των κυριότερων προβλημάτων και αναγκών σε όλη τη Περιφέρεια Β. Αιγαίου, σε σχέση με την ανάπτυξη του αγροτουρισμού.

Στόχος της είναι και ο εντοπισμός όλων των παραγόντων που συντελούν στον περιορισμό της ανάπτυξης της περιφέρειας και πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν τα εμπόδια που παρουσιάζονται.

Σκοπός της έρευνας είναι, να μας πληροφορήσει σχετικά με τη διαχείριση της αγροτουριστικής ανάπτυξης στη Περιφέρεια Β. Αιγαίου, μετά βέβαια τη συλλογή και τη μελέτη των στοιχείων που αφορούν τους Νομούς Λέσβου, Σάμου και Χίου.

Η συγκεκριμένη πτυχιακή στο κυρίως θέμα και σε πρώτο στάδιο, επιχειρεί μια επισκόπηση προσδιορίζοντας την έννοια του αγροτουρισμού, καθώς και τους παράγοντες που επηρεάζουν την αγροτική περιφερειακή ανάπτυξη. Επιπλέον καθορίζονται οι φορείς υλοποίησης και χρηματοδότησης των περιφερειακών αυτών πρωτοβουλιών και μελετάται η υφιστάμενη κατάσταση. Η όλη διαδικασία έχει ως στόχο τη διεξαγωγή συμπερασμάτων

¹ Λαγός, Δ., Τομάρας, Π., (2005), Ο Αγροτουρισμός ως Παράγοντας Τοπικής Ανάπτυξης: Η περίπτωση της Ελλάδας, http://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/1954/1/tomaras_5_16_2005.pdf, σελ. 6-12

² Iakovidou, O., 1997, Agro-tourism in Greece: the case of women agro-tourism co-operatives of Ambelakia, MEDIT, 1, 44-47.

βιώσιμης αγροτουριστικής ανάπτυξης για την βελτίωση της ποιότητας της ζωής και κατά συνέπεια και του βιοτικού επιπέδου της Περιφέρειας Β. Αιγαίου.

Σε δεύτερο στάδιο, πραγματοποιείται πρωτογενής έρευνα στη Περιφέρεια Β. Αιγαίου (Νομούς, Λέσβου, Σάμου και Χίου), προσδιορίζοντας έτσι τις αναπτυξιακές, τοπικές πρωτοβουλίες και πολιτικές της. Πλέον μέσα από τις απόψεις του δείγματος των Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων, διαπιστώνουμε τη μορφή που έχει ο αγροτουριστικός τομέας και τι ανάγκες υπάρχουν για την παραπέρα αγροτουριστική ανάπτυξή της.

1.2. Περιγραφή μεθοδολογίας

Η έρευνα η οποία πραγματοποιείται στη Περιφέρεια Β. Αιγαίου είναι ποσοτική και ποιοτική. Η συλλογή δεδομένων στηρίχτηκε πάνω σε ερωτηματολόγια (16) ερωτήσεων και απάντησαν (36) Αιρετοί Περιφερειακοί Σύμβουλοι.

Οι ερωτήσεις που καλούνται οι αιρετοί που αποτέλεσαν το δείγμα να απαντήσουν είναι:

- α) Ερωτήσεις μοναδικής απάντησης
- β) Πολλαπλών επιλογών

Σχετικές ερωτήσεις που απαντήθηκαν αφορούσαν, γενικά το προφίλ των αιρετών, εάν γνωρίζουν την έννοια του αγροτουρισμού, πως εκτιμούν την ποιότητα του, εάν ο αγροτουρισμός θεωρούν ότι είναι σημαντική δύναμη ανάπτυξης για τον τουρισμό της Περιφέρειας, εάν πιστεύουν ότι είναι σημαντική η δραστηριότητά του για την οικονομία της περιοχής και γενικότερα αν η Περιφέρεια Β. Αιγαίου δραστηριοποιείται στα πλαίσια μιας βιώσιμης αγροτουριστικής ανάπτυξης η οποία στοχεύει, στην περιφερειακή, κοινωνική, οικονομική, πολιτισμική και περιβαλλοντική δομή της.

1.3. Πηγές

Ως προς το θεωρητικό σκέλος για τους σκοπούς της εργασίας πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική έρευνα, η οποία περιλαμβάνει αναφορές από ελληνικά βιβλία. Επιπλέον, αντλήθηκαν πηγές από το Διαδίκτυο, χρήσιμες για την ολοκλήρωση της πτυχιακής εργασίας.

Ως προς το ερευνητικό σκέλος της εργασίας πραγματοποιήθηκε πρωτογενής έρευνα με ερωτηματολόγια των 16 ερωτήσεων τα οποία συμπληρώθηκαν από 36 Αιρετούς

Περιφερειακούς Συμβούλους της Περιφέρειας Β. Αιγαίου. Στην πορεία έγινε ανάλυση των πληροφοριών που συγκεντρώθηκαν, με μαθηματική στατιστική μέθοδο μέσω του προγράμματος της Microsoft Excel έκδοση 2007.

1.4. Περιορισμοί Έρευνας

Κατά τη διεξαγωγή της έρευνας παρουσιάστηκαν δυσκολίες όσον αφορά τη προσέγγιση των Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων για τη συλλογή των δεδομένων. Επισημαίνουμε, δυσκολία στην επικοινωνία και στη συνάντησή τους και σε αυτό ως επί το πλείστον συνέβαλλε η θαλάσσια απόσταση που έπρεπε να διανύσουμε.

1.5. Συμπεράσματα

Γενικότερα μέσα από την έρευνα, εξάγονται στοιχεία που αναδεικνύουν το σημαντικό ρόλο της βιώσιμης αγροτουριστικής ανάπτυξης στην περιφερειακή πολιτική και ανάπτυξη. Πράγματι, διαπιστώνεται μέσα από την έρευνα ότι για την επίτευξη βιώσιμης αγροτουριστικής ανάπτυξης πρέπει να ληφθούν υπόψη περιβαλλοντικοί παράγοντες στις στρατηγικές ανάπτυξης που περιλαμβάνονται στην περιφερειακή πολιτική και ανάπτυξη της Περιφέρειας Β. Αιγαίου.

Επιπλέον, η σχέση οικονομικής ανάπτυξης της Περιφέρειας Β. Αιγαίου και περιβάλλοντος, αναδεικνύεται μέσα από τα αποτελέσματα της έρευνας σε θέμα πρώτης προτεραιότητας, και διαπιστώθηκε επίσης η ανάγκη αναπροσαρμογής του τρόπου αντιμετώπισης της αναπτυξιακής διαδικασίας και πολιτικής, αλλά και της άσκησης πολιτικής περιβαλλοντικής προστασίας.

1.6. Συνοπτική παρουσίαση κεφαλαίων

Η παρούσα μελέτη πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της Πτυχιακής Εργασίας του Τμήματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Α.Τ.Ε.Ι Πελοποννήσου.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται η οριοθέτηση του θέματος και δίνεται έμφαση στις βασικότερες εισαγωγικές έννοιες της πτυχιακής εργασίας.

Το δεύτερο κεφάλαιο χωρίζεται σε τρεις ενότητες.

Στην πρώτη ενότητα αναφέρονται στοιχεία που προσδιορίζουν την έννοια γενικότερα του «αγροτουρισμού».

Στη δεύτερη ενότητα αναφέρονται οι παράγοντες που επηρεάζουν την αγροτική περιφερειακή ανάπτυξη και προσδιορίζονται οι τρόποι των περιφερειακών πολιτικών και πρωτοβουλιών που στοχεύουν σε μια βιώσιμη αγροτουριστική ανάπτυξη.

Συνεχίζοντας το δεύτερο κεφάλαιο ακολουθεί η τρίτη ενότητα η οποία παραθέτει φορείς υλοποίησης και χρηματοδότησης των περιφερειακών αυτών πρωτοβουλιών.

Στο τρίτο κεφάλαιο δίνεται η περιγραφή της περιφερειακής αναπτυξιακής ταυτότητας της Περιφέρειας Β. Αιγαίου και γίνεται η ανάλυση και παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας μέσα από διαγράμματα και πίνακες καθώς και ο σχολιασμός αυτών.

Τέλος στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα ειδικά συμπεράσματα που απορρέουν από την προαναφερθείσα πρωτογενή έρευνα η οποία διεξήχθη με τη μορφή ερωτηματολογίου 16 ερωτήσεων σε 36 Αιρετούς Περιφερειακούς Συμβούλους των Νομών Λέσβου, Σάμου και Χίου.

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2. ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ 1^η

2.1. ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

2.1.1. Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύονται οι βασικότερες έννοιες που σχετίζονται με το θέμα της εν λόγω πτυχιακής. Ο σκοπός της ανάλυσης αυτής είναι η βέλτιστη κατανόηση του θέματος καθ' όλη την πορεία της ανάπτυξής του και της έρευνας που πρόκειται να ακολουθήσει. Οι έννοιες που θα αναφερθούν και θα αναλυθούν είναι οι εξής:

- Αγροτουρισμός
- Περιφερειακές πολιτικές και πρωτοβουλίες.

2.1.2. Έννοια του αγροτουρισμού

Η έννοια αγροτουρισμός³, ως ιδέα, φιλοσοφία, ιδεολογικό – πολιτικό ρεύμα αλλά και ως μορφή ήπιας παρέμβασης στο φυσικό χώρο, που δεν «οχλεί» διαχρονικά αποδόθηκε με πολλούς εναλλακτικούς, πολλές φορές συγκρουόμενους ορισμούς, για να καταλήξουμε τελικά, ότι δεν υπάρχει ορισμός. Και αυτό, επειδή ο αγροτουρισμός από τη φύση του ανήκει στις έννοιες που δεν είναι δεκτικές ορισμών. Είναι τέτοιο το εύρος της φύσης του, που δεν υπάρχει ένας γενικός ορισμός που να καλύπτει όλες τις συνιστώσες του.

Παρ' όλα αυτά ο αγροτουρισμός⁴ άρχισε να καθιερώνεται στην Ελλάδα στα χρόνια της δεκαετίας του 1990, αντικαθιστώντας τους ταυτόσημους όρους αγροτουρισμός και αγροτικός τουρισμός, οι οποίοι είχαν κάνει την εμφάνιση τους στη δεκαετία του 1980. Τελικά, ο όρος αγροτουρισμός πήρε αργότερα άλλο εννοιολογικό περιεχόμενο και σημαίνει σήμερα τουρισμός των αγροτών ενώ ο καθιερωμένος όρος αγροτουρισμός σημαίνει την επίσκεψη ανθρώπων στην ύπαιθρο, στον αγροτικό χώρο, με σκοπό την

³ Παπακωνσταντινίδης, Λ. Α., (2009), Βήματα προσέγγισης του αγροτουρισμού, Άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <http://archive.in.gr/Reviews/chapter.asp?lngReviewID=993&lngChapterID=90736>

⁴ <http://www.agrotourcrete.gr/el/mathete-gia/what-is-agrotourism.html>

απόλαυση προϊόντων και υπηρεσιών που παρέχουν οι αγρότες με οικογενειακές ή συνεταιριστικές μονάδες και επιχειρήσεις.

Επομένως, με τον αγροτουρισμό δημιουργείται αύξηση του αγροτικού εισοδήματος από εξωαγροτική απασχόληση, μετά από εκμετάλλευση συγκεκριμένων ωφελημάτων από την ύπαιθρο, όπως είναι το φυσικό περιβάλλον, η αρχιτεκτονική και η πολιτιστική κληρονομιά, τα τοπικά αγροτικά προϊόντα, η ανθρώπινη επαφή και οι ανθρώπινες σχέσεις, η παραδοσιακή φιλοξενία, αλλά και οτιδήποτε άλλο σχετίζεται με τη ζωή στην ύπαιθρο και στο οποίο ο σύγχρονος άνθρωπος των πόλεων μπορεί να αναζητήσει σε αυτό την απόλαυση, την ηρεμία, την ψυχαγωγία και τα οποία λείπουν από την ρουτίνα της καθημερινότητας του.

- Οι στόχοι του αγροτουρισμού επικεντρώνονται σε δύο κύρια σημεία⁵:

- Να δώσει τη δυνατότητα στον τουρίστα να περάσει ήρεμες διακοπές μέσα στη φύση, έξω από το πλαίσιο του ανεπτυγμένου τουρισμού, μέσα σε ένα φιλόξενο κλίμα που δημιουργεί η ίδια η φύση και οι άνθρωποι της.

- Να ενισχύσει τον επαγγελματία του αγροτικού εισοδήματος με την εκμετάλλευση καταλυμάτων και την τροφοδοσία των επισκεπτών, των καταλυμάτων, με προϊόντα της ντόπιας αγροτικής παραγωγής και της τοπικής λαϊκής τέχνης.

Επίσης η δραστηριότητα⁶ αυτή φέρνει τον επισκέπτη σε επαφή με τη φύση καθώς και με τις δραστηριότητες στην ύπαιθρο, στις οποίες μπορεί να συμμετέχει, να ψυχαγωγηθεί και να νοιώσει τη χαρά της περιήγησης, της γνώσης και της αποκάλυψης. Παράλληλα, κινητοποιεί τις παραγωγικές, πολιτισμικές και αναπτυξιακές δυνάμεις ενός τόπου, συμβάλλοντας έτσι στην αειφόρο περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του αγροτικού χώρου. Ο σωστά σχεδιασμένος και καλά οργανωμένος αγροτουρισμός έχει αποδειχτεί ότι αποτελεί ένα από τα αποτελεσματικότερα εργαλεία για τη μακροπρόθεσμη διατήρηση της ταυτότητας ενός τόπου. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι σε αυτής της μορφής την τουριστική ανάπτυξη το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μιας περιοχής αποτελούν τα διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά τα οποία στηρίζονται στη διατήρηση και ανάδειξη των τοπικών ιδιαιτεροτήτων της.

⁵ Παπακωνσταντινίδης, Α.Α., (1993). Αγροτουρισμός: Σταθμός προς την Τοπική Ανάπτυξη, Εκδόσεις Δωρικός, Αθήνα.

⁶ <http://www.minagric.gr/index.php/el/for-farmer/agrotourism.html>

2.1.3. Μορφές του Αγροτουρισμού

Οι κυρίαρχες μορφές αγροτουρισμού⁷ σε διεθνές επίπεδο είναι οι διακοπές σε αγροκτήματα και οι διακοπές σε αγροτικά καταλύματα (αγροικίες) που βρίσκονται μέσα στον αγροτικό οικισμό.

Η Ελλάδα με τη μεγάλη οικιστική της διασπορά, με την πολυνησιακή της συγκρότηση, με την αποκεντρωμένη μνημειακή της τοπογραφία, με το εναλλασσόμενο τοπίο, με τις μορφολογικές της αντιθέσεις και με τις διαφοροποιημένες κλιματολογικές της συνθήκες, συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη μιας πλατιάς κλίμακας μορφών αγροτουρισμού.

Οι μορφές αυτές μπορούν να καταταχθούν σε δυο κατηγορίες:

- **Ο αμιγής αγροτουρισμός**, όπου οι φιλοξενούμενοι πέρα από τον κύριο προορισμό τους (διακοπές – ανάπαυση), ασχολούνται είτε με αγροτικές εργασίες κατά κανόνα στο αγρόκτημα (περιποίηση ζώων, άρμεγμα, τυροκομία, θερισμός, τρυγητός, λιομάζεμα, οπωροκηπευτική, μελισσοκομία, κτλ.), είτε και πολλές φορές παράλληλα, με ψυχαγωγικές δραστηριότητες, από αυτές που τους προσφέρει το περιβάλλον της αγροτικής περιοχής (κολύμπι, ψάρεμα, πεζοπορία, ορειβασία, κυνήγι, ιππασία, κτλ.).
- **Ο σύνθετος αγροτουρισμός**, όπου οι τουρίστες, πέρα από τις παραπάνω δραστηριότητες, που μπορούν να αναπτύξουν μάλλον περιθωριακά, ικανοποιούν κύρια, κάποιες προσωπικές ανάγκες τους, που εξειδικεύουν τον αγροτουρισμό της περιοχής, όπως για παράδειγμα τουρισμός υγείας, αθλητισμού, φυσιολατρίας, θρησκείας, πολιτισμού.

Κύριες μορφές αμιγή αγροτουρισμού στην Ελλάδα

- Αγροτουρισμός σε χωριά ιδιαίτερου φυσικού κάλους (ορεινά και μη) που προσελκύουν τους επισκέπτες, αξιοποιώντας την ομορφιά της τοποθεσίας τους.
- Αγροτουρισμός σε νησιωτικές ή παραλιακές περιοχές οι οποίες αξιοποιούν κυρίως τους θερινούς μήνες τον ήλιο και τη θάλασσα.
- Αγροτουρισμός σε παραδοσιακούς οικισμούς οι οποίοι έχουν να αναδείξουν μια ξεχωριστή αρχιτεκτονική που προσελκύει τον κάτοικο των τιμεντένιων αστικών κέντρων.

⁷ <http://agrotourism.wordpress.com/>

- Αγροτουρισμός κοντά σε προστατευόμενες περιοχές, όπως εθνικούς δρυμούς και υδροβιότοπους οι οποίες εκτός από φυσικό κάλλος, αναλαμβάνουν να εμπλουτίσουν τις γνώσεις των επισκεπτών σε θέματα οικολογίας.
- Αγροτουρισμός σε καταλύματα συνεταιριστικής μορφής, όπου τα μέλη των συνεταιρισμών, κυρίως γυναίκες προσφέρουν προϊόντα δικής τους ή τοπικής παραγωγής και αυθεντική φιλοξενία.

Κύριες μορφές σύνθετου αγροτουρισμού στην Ελλάδα

- Αγροτουρισμός σε περιοχές με ιαματικές πηγές, γνωστές ως λουτροπόλεις, όπου σε ειδικά υδροθεραπευτήρια οι τουρίστες υπόκεινται σε κάποιες θεραπευτικές αγωγές, σε ένα συνδυασμό αποτοξίνωσης και σωματικής χαλάρωσης.
- Αγροτουρισμός σε ορεινά χωριά στην περιοχή των οποίων λειτουργεί οργανωμένο χιονοδρομικό κέντρο, που αποτελεί το στοιχείο έλξης των τουριστών.
- Αγροτουρισμός σε αγροτικές περιοχές με αθλητικές εγκαταστάσεις, όπου προσφέρονται όλες οι δυνατότητες για ανάπαυση και άθληση.
- Αγροτουρισμός σε κατασκηνωτικούς χώρους (camping), που βρίσκονται στον περίγυρο αγροτικών οικισμών με τους οποίους συνδέονται οικονομικά κοινωνικά και πολιτισμικά.
- Αγροτουρισμός για παιδιά μικρής ηλικίας, που πραγματοποιείται σε παιδικές κατασκηνώσεις με αθλητικές εγκαταστάσεις, πλήρη φιλοξενία και προσφορά μορφωτικού, ψυχαγωγικού προγράμματος.
- Αγροτουρισμός σε κέντρα διερχομένων τουριστών που βρίσκονται σε ειδικούς κόμβους και δέχονται περαστικούς για να τους προσφέρουν φιλοξενία.
- Αγροτουρισμός σε αγροτικές περιοχές όπου υπάρχουν πολιτιστικά ενδιαφέροντα. Οι διακοπές στις περιοχές αυτές συνδέονται με πνευματικές ενασχολήσεις.

Όλες οι παραπάνω μορφές αγροτουρισμού στην Ελλάδα εντοπίζονται σε αγροτικές περιοχές, οι τύποι των καταλυμάτων είναι κυρίως δωμάτια εντός της οικίας της αγροτικής οικογένειας ή καταλύματα που αποτελούν προέκταση της κατοικίας, είτε τέλος ανεξάρτητα της οικίας δωμάτια, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η ανεξαρτησία της ιδιωτικής ζωής των κατοίκων και των επισκεπτών.

2.1.4. Στόχοι του Αγροτουρισμού

Ο αγροτουρισμός στοχεύει σε δύο παράλληλους στόχους:

- Να δώσει τη δυνατότητα στον τουρίστα να περάσει ήρεμες διακοπές μέσα στη φύση, έξω από το πλαίσιο του ανεπτυγμένου τουρισμού, μέσα σε ένα φιλόξενο κλίμα που δημιουργεί η ίδια η φύση και οι άνθρωποι της.

- Να ενισχύσει τον επαγγελματία του αγροτικού εισοδήματος με την εκμετάλλευση καταλυμάτων και την τροφοδοσία των επισκεπτών, των καταλυμάτων, με προϊόντα της ντόπιας αγροτικής παραγωγής και της τοπικής λαϊκής τέχνης.

Κάτω από αυτήν την οπτική γωνία ο αγροτουρισμός αποτελεί μια πραγματικά σημαντική μορφή τουριστικής ανάπτυξης που στοχεύει:

- Στο συνδυασμό συνεργασίας των τριών τομέων της παραγωγής μιας χώρας (πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς).

- Στην περιφερειακή ανάπτυξη, αφού η ύπαρξη του αποτελεί σημαντικό λόγο δημιουργίας αναπτυξιακών έργων υποδομής και ανωδομής.

- Στην ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών και οικολογικών επιβαρύνσεων.

- Στην άνοδο του οικονομικού επιπέδου των περιοχών αυτών και στη συμπλήρωση του εισοδήματος των κατοίκων καθώς και στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας του αγροτικού πληθυσμού.

- Στη διασφάλιση και στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, έχοντας συγχρόνως θετική επίδραση στη συγκράτηση των πληθυσμών στον τόπο κατοικίας. Παράλληλα με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας επιβιώνουν συχνά επαγγέλματα που τείνουν να εκλείψουν και τέτοια στη χώρα μας θεωρούνται αυτά που σχετίζονται με χειρονακτικές τέχνες, όπως η ξυλογλυπτική, η αργυροχρυσοχοΐα, η κεραμική και η υφαντική.

- Στη βελτίωση και διάθεση των τοπικών και γεωργικών προϊόντων καθώς και στη γνωριμία τους με το κοινό.

- Στη διατήρηση, την προβολή και την αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

- Γνωριμία με τη φύση και ψυχολογική ικανοποίηση και ανάταση του τουρίστα από την επαφή του με αυτή.

- Στην ενεργοποίηση του τοπικού πληθυσμού με την ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε περιοχές που μέχρι σήμερα παρέμεναν αναξιοποίητες, ενώ στη πραγματικότητα διαθέτουν δυναμική ανάπτυξης.

2.1.5. Πλεονεκτήματα και Οφέλη⁸

- Ο Αγροτουρισμός επιδιώκει τη δημιουργία θετικών κοινωνικών, πολιτιστικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

- Ανταποκρίνεται στην ανάγκη των αγροτών να αποκτήσουν συμπληρωματικό εισόδημα απασχολούμενοι με τον τομέα των υπηρεσιών καθώς και στην ανάγκη των κατοίκων των αστικών κέντρων να επιστρέψουν στη φύση.

- Ο Αγροτουρισμός επίσης αναπτύσσει την τοπική κοινωνία.
- Συμβάλλει στη συνέχεια της παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων.
- Διατηρεί τέχνες που διαφορετικά θα είχαν εξαφανισθεί.
- Συμβάλλει στην αναβίωση εθίμων και παραδοσιακών εκδηλώσεων.
- Στη διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.
- Αποτελεί ένα μέσο επικοινωνίας των απομονωμένων περιοχών με τα μεγάλα αστικά κέντρα, αλλά και προσφέρει νέες προοπτικές ζωής στους νέους των περιοχών αυτών.
- Τέλος μέσω του Αγροτουρισμού προβάλλεται η πολιτιστική κληρονομιά, η μοναδικότητα της κάθε περιοχής.

2.1.6. Δραστηριότητες Αγροτουρισμού στον Ελλαδικό Χώρο

Ο αγροτουρισμός πέρα από φιλοσοφία, πέρα από μέσο πολιτικής συνιστά την άμυνα, συνιστά την ασπίδα απέναντι στην όποια ξενόφερτη εισβολή, συνιστά στη τελική ανάλυση, το μέσο και τη διατήρηση της Ελληνικότητας του χώρου μας, την μοναδικότητα του τοπίου μας, της επιβίωσης μας σαν λαός σαν έθνος⁹.

Ο αγροτουρίστας δεν αναζητά τις παθητικές διακοπές. Η παραμονή στην ύπαιθρο μπορεί να εμπλουτισθεί με ποικίλες δραστηριότητες, με τα λεγόμενα «σπορ κοντά στη

⁸ <http://www.minagric.gr/index.php/el/for-farmer/agrotourism.html>

⁹ Παπακωνσταντινίδης, Α.Α., (1993): «Αγροτουρισμός Σταθμός στο δρόμο για την Τοπική Ανάπτυξη», Εκδόσεις Δωρικός (1993)

φύση» ή «σπορ περιπέτειας». Ένα ορμητικό ποτάμι μπορεί να είναι μια θαυμάσια ευκαιρία για την διοργάνωση αθλημάτων όπως το ράφτινγκ ή τα κανώ. Τα περιπατικά μονοπάτια που διασχίζουν περιοχές της χώρας, όπως το E4 ή E9 αφορμή για την διοργάνωση ομάδων πεζοπορίας. Το Trekking, η ορειβασία, το ποδήλατο ή η κατάβαση βουνού, η τοξοβολία, η ιππασία όλες οι μορφές δραστηριοτήτων, που συνδυάζουν τον τουρισμό περιπέτειας με την ενεργή συμμετοχή και δράση στη φύση, μπορούν να συμβάλλουν στον εμπλουτισμό του αγροτουριστικού «πακέτου».

Ιδιαίτερη θέση όμως κατέχουν στον αγροτουρισμό οι δραστηριότητες που αξιοποιούν τα πολιτιστικά, θρησκευτικά, λαογραφικά, αρχιτεκτονικά, γαστρονομικά στοιχεία της περιοχής. Έτσι η αξιοποίηση για την δυνατότητα επίσκεψης και ξενάγησης σε παλιά μοναστήρια, εκκλησίες, γεφύρια, οινοποιεία, τυροκομία εργαστήρια χειροτεχνίας, η συμμετοχή σε πανηγύρια και τοπικές γιορτές, στο μάζεμα της ελιάς ή του τρύγου, ακόμα και τα μαθήματα τοπικής κουζίνας, όλα μπορούν να προσδώσουν στον Αγροτουρισμό την ξεχωριστή τοπική ταυτότητα και να τον αναδείξουν σε μοναδικό προϊόν.

Στον Αγροτουρισμό είναι σαφές πως αναζητάμε την αυθεντικότητα και την μοναδικότητα σε κάθε της μορφή και έκφραση. Η Ελλάδα διαθέτει μια σημαντική και αξιόλογη ποικιλομορφία στα ιδιαίτερα τοπικά χαρακτηριστικά, που την κάνουν μια χώρα μοναδική. Βασιζόμενη σε αυτό μπορεί να αναδείξει αυτή την πολυμορφία χωρίς λόγο να υιοθετεί αντιγραφές και να ομοιογενοποιεί το προϊόν του Αγροτουρισμού.

Στην Ελλάδα υπάρχει ένα ανεκμετάλλευτο δυναμικό που μπορεί να δημιουργήσει ένα εξειδικευμένο μοντέλο Αγροτουρισμού για κάθε περιοχή. Δεν υπάρχει λοιπόν κανένας τρόπος να μιμείται αντίστοιχα μοντέλα άλλα ούτε και να εφαρμόζει ένα συγκεκριμένο μοντέλο Αγροτουρισμού σε μια ενιαία κλίμακα. Είτε πρόκειται για καταλύματα, είτε για επιχειρήσεις ή για όποιες δραστηριότητες Αγροτουρισμού, η διαφορά έγκειται στο να ανακαλύψουμε τα μοναδικά, πρωτότυπα στοιχεία της κάθε περιοχής, τους πόρους που κανείς ακόμα δεν έχει αναδείξει ή δεν έχει σκεφθεί να αξιοποιήσει.

Όσο πιο πρωτότυπα, τόσο καλύτερα αναδεικνύουμε τον Αγροτουρισμό στην ιδιαίτερη και ποιοτική μορφή του. Η φαντασία και η έρευνα παίζουν μεγάλη σημασία σ' αυτή την προσπάθεια. Η αναβίωση των παραδόσεων του τόπου, τα ξεχασμένα έθιμα ή τα μουσικά ακούσματα, οι αρχιτεκτονικές τάσεις, οι παλιές τέχνες, τα μνημεία που σκέπασε

ο χρόνος, η συμβολή των ηλικιωμένων να θυμηθούν παλιές συνήθειες, ιστορίες, ίχνη, μονοπάτια, συνταγές, παρασκευή ποτών.

Τα πάντα στον Αγροτουρισμό έχουν σημασία και μόνο οι ντόπιοι μπορούν να τα εντοπίσουν και να τα αναδείξουν. Η χώρα έχει το μοναδικό προνόμιο να διαθέτει ανεξάντλητους πόρους που διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή, σπάνια φυσική ομορφιά, ιστορία, παράδοση, γαστρονομία, αρχιτεκτονική, παραδοσιακές τέχνες, μουσική παράδοση, πολιτισμό, θρησκευτικά μνημεία, χωριά, παραδοσιακούς οικισμούς, βιότοπους, υγροβιότοπους, γλωρίδα και πανίδα, θρύλους, παραδόσεις, τοπικές γιορτές, πανηγύρια, θάλασσες, δάση, βουνά, μονοπάτια, φαράγγια, όλα σχηματίζουν ένα σπάνιο μωσαϊκό, ένα πολύχρωμο καλειδοσκόπιο παραστάσεων, εικόνων και εμπειριών δημιουργώντας έναν τόπο ευλογημένο. Το πλεονέκτημα είναι πως, η Ελλάδα απ' άκρη σ' άκρη διαφέρει. Είναι μια χώρα με μοναδικότητα και ανομοιογένεια κι αυτό στον αγροτουρισμό δίνει το πλεονέκτημα ανάδειξης αυτής της μοναδικότητας.

Η γαστρονομία είναι αναπόσπαστο κομμάτι της ποιοτικής και ολοκληρωμένης παροχής του Αγροτουρισμού. Το φαγητό το οποίο προσφέρεται στις περιπτώσεις αυτές, πρέπει πάντα να είναι καλής ποιότητας, ικανής ποσότητας και ποικιλίας, φτιαγμένο με τοπικά προϊόντα και παραδοσιακές συνταγές. Η παροχή δεν πρέπει να μπερδεύεται ποτέ με προϊόντα που μπορεί κανείς να βρει στην ευρεία κατανάλωση. Για παράδειγμα, ο κάτοικος της πόλης επιθυμεί να έχει στο πρωινό του φρέσκο ζυμωτό ψωμί και όχι συσκευασμένες φρυγανιές, μυρωδάτο σπιτικό γλυκό και όχι αγορασμένο από το σούπερ μάρκετ.

Οι νοστιμιές του τόπου, οι παλιές συνταγές της γιαγιάς, τα προϊόντα που φτιάχνονται από απλά φυσικά, φρέσκα υλικά και μας θυμίζουν τη ζεστασιά του οικογενειακού τραπέζιού, όλα όσα λησμονήσαμε με τον τρόπο ζωής της πόλης αποτελούν τον σύμμαχο μας στην επιτυχία του Αγροτουρισμού. Όταν μπορούμε αν ενισχύσουμε τα προϊόντα, με αυτά της πιστοποιημένης βιολογικής καλλιέργειας, τότε προωθούμε ακόμα περισσότερο την ποιότητα στις παροχές μας. Παράλληλα είναι γεγονός ότι οι περισσότεροι επισκέπτες που γεύονται τα εδέσματα και τα γευστικά προϊόντα ενός τόπου, επιθυμούν να αγοράσουν φεύγοντας αυτά που τους αρέσουν, ακόμα και να τα παραγγέλνουν τακτικά.

2.1.7. Στρατηγική και Τακτικές για τον Αγροτουρισμό

Με τον καθορισμό της αποστολής του αγροτουρισμού, την καθιέρωση των στόχων και τη διαρκή ετοιμότητα για την αντιμετώπιση της κάθε αλλαγής, συνδέεται αναπόσπαστα ο προγραμματισμός και η κατάστρωση στρατηγικών σχεδίων και οι τακτικές για αγροτουριστική δράση.

Η στρατηγική¹⁰ για μια ειδική μορφή τουρισμού όπως είναι ο αγροτουρισμός στην ευρύτερη έννοια του, είναι ένα δυναμικό σχέδιο για την επίτευξη της αποστολής και των λειτουργικών σκοπών της. Η στρατηγική είναι καταλύτης και οδηγός ενεργειών και περιέχει οπωσδήποτε μικροτακτικές για την αντιμετώπιση καθημερινών ή βραχυπρόθεσμων προβλημάτων.

Οι μικροτακτικές κάνουν χρήση των καθημερινών δυνάμεων της επιχείρησης με σκοπό την επίτευξη της γενικής στρατηγικής. Στο ενδεχόμενο της ύπαρξης αντίθετων επιχειρημάτων, παραμένει γεγονός ότι ο συστηματικός προγραμματισμός και η στρατηγική μάρκετινγκ κάνουν να ξεχωρίζει μια επιτυχημένη επιχείρηση από μια μέτρια.

Στην Ελλάδα, από τη δεκαετία του 1960 υπήρξε μια απρογραμμάτιστη και εμπειρική ανάπτυξη μορφών αγροτουρισμού, κυρίως σε παραθαλάσσιες περιοχές που αργότερα μετατράπηκαν σε κέντρα οργανωμένου μαζικού τουρισμού διακοπών. Η ανάπτυξη αυτή στηρίχθηκε στην προσπάθεια των ντόπιων κατοίκων να προσφέρουν στους τουρίστες τα σπίτια τους σαν φιλοξενία και συχνά και τα τοπικά τους προϊόντα. Η έλλειψη συγκροτημένων εθνικών και τοπικών προγραμμάτων και η ταχύτατη ανάπτυξη του οργανωμένου μαζικού τουρισμού διακοπών σε αυτές τις περιοχές, άφησε ανολοκλήρωτες τις όποιες προσπάθειες που σταδιακά μετατράπηκαν σε επιχειρήσεις ενοικιαζόμενων δωματίων.

Έτσι υπήρξε μια σημαντική χρονική υστέρηση σε σχέση με τις άλλες ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες εδώ και πενήντα χρόνια τουλάχιστον έχουν αναπτύξει τον αγροτουρισμό παράλληλα με τον κοινωνικό τουρισμό, χρησιμοποιώντας τους ουσιαστικά ως βασικά εργαλεία της περιφερειακής τους ανάπτυξης.

¹⁰ <http://archive.in.gr/Reviews/chapter.asp?lngReviewID=993&lngChapterID=47282>

Στην Ελλάδα υπήρξαν απόπειρες εκπόνησης τέτοιων αναπτυξιακών προγραμμάτων κατά τη δεκαετία 1975 – 1990, χωρίς όμως να δώσουν κάποια χειροπιαστά αποτελέσματα, γεγονός που οφείλεται κυρίως στους εξής λόγους:

- Στην ελλιπή νομοθεσία,
- Στην έλλειψη τεχνογνωσίας,
- Στις λανθασμένες χωροταξικές επιλογές και
- Στην χρηματοδότηση με ασαφή κριτήρια.

Λόγοι οι οποίοι καθιστούν επιτακτική την ανάγκη να υπάρξουν βραχυπρόθεσμα τα κάτωθι:

- Σύνταξη δύο ή τριών πιλοτικών προγραμμάτων για ορεινές και μεσογειακές περιοχές της χώρας, που θα βοηθήσουν στην εξαγωγή ορθολογικών και φερέγγυων συμπερασμάτων.
- Δημιουργία τεχνογνωσίας στα θέματα που σχετίζονται με την οικονομοτεχνική υποδομή, τις μορφές απασχόλησης, το μάρκετινγκ και την προβολή, τη φορολόγηση.
- Έμφαση στη χωροταξική διάσταση ανάπτυξης του αγροτουρισμού, λαμβάνοντας υπ' όψιν τους υφιστάμενους τύπους τουριστικής ανάπτυξης.

Ο αγροτουρισμός και ο τουρισμός στην ύπαιθρο μπορούν να αναπτυχθούν μόνο σε μεσόγειες, ορεινές ή ημιορεινές περιοχές της χώρας και όχι σε περιοχές που γειτνιάζουν με τόπους μαζικού τουρισμού. Καθοριστικό ρόλο σε αυτή την προσέγγιση έπαιξε το γεγονός ότι έχει αποδειχτεί στην πράξη πως η ανάπτυξη του αγροτουρισμού κοντά σε περιοχές μαζικού τουρισμού δεν είναι επιτυχής, αφού συνήθως αντιγράφονται τα αναπτυξιακά πρότυπα των τουριστικά κορεσμένων περιοχών με συνέπεια οι αγροτουριστικές απόπειρες να καταλήγουν συχνά σε επιχειρήσεις ανάπτυξης «ενοικιαζόμενων δωματίων».

Μέσα από την οριοθέτηση της έννοιας του αγροτουρισμού μπορούν να διαφανούν τα βασικά στοιχεία τα οποία αποτελούν και τους βασικούς άξονες οποιουδήποτε προγράμματος αγροτουριστικής ανάπτυξης:

- Η συμπληρωματικότητα του εισοδήματος της αγροτικής οικογένειας.
- Αποτελεί θεμελιακό στοιχείο και εισάγει αυτομάτως την αναπτυξιακή και την κοινωνική διάσταση στην έννοια «αγροτουρισμός». Δεν αποτελεί ο αγροτουρισμός

δραστηριότητα που θα υποκαταστήσει την απασχόληση στον αγροτικό τομέα, αλλά αντιθέτως είναι αυτός που θα στηρίζει και θα ενισχύσει τον τοπικό πληθυσμό στην κύρια ενασχόληση του που είναι και παραμένει η γεωργία.

- Ο αγροτουρισμός ως συμπληρωματικός πόρος στον προϋπολογισμό της αγροτικής οικογένειας, όπου σημαίνει μεγαλύτερο διαθέσιμο εισόδημα, βελτίωση των όρων ζωής, διεύρυνση των ευκαιριών πρόσβασης σε απασχόληση και μείωση των κινήτρων εγκατάλειψης του τόπου, δηλαδή συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού στις εστίες του.

Με δεδομένους τους δύο αυτούς βασικούς άξονες, είναι αυτονόητο πως ένα πρόγραμμα αγροτουριστικής ανάπτυξης μπορεί να ωφελήσει πολλαπλώς πολλές ταυτόχρονα αγροτικές οικογένειες, αφού θα συμβάλει στη δημιουργία συμπληρωματικών εσόδων. Ωστόσο, η μικρή επιχειρηματική μονάδα οικογενειακού ή συνεταιριστικού χαρακτήρα δεν είναι σε θέση να μπορεί να ολοκληρώσει την προσπάθεια για δημιουργία ενός συντονιστικού οργάνου με αρμοδιότητες χάραξης αγροτουριστικής πολιτικής ή υπόδειξης προδιαγραφών ή επιβολής ελέγχου στην εφαρμογή αυτών των προγραμμάτων, με αποτέλεσμα να διαπιστώνεται εγγενής αδυναμία χρησιμοποίησης του αγροτουρισμού ως του μοναδικού μοχλού για την εφαρμογή μιας πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης των «άγονων» και εγκαταλελειμμένων ορεινών και ημιορεινών περιοχών της χώρας.

Τα όσα προβλήματα μπορούν να επισημανθούν, οφείλονται κατά κύριο λόγο στο πλέγμα των ειδικών μορφών τουρισμού και στο γεγονός ότι οι αγρότες πρέπει να δώσουν έμφαση σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού όπως είναι ο αγροτουρισμός, ο περιηγητικός τουρισμός, ο πολιτιστικός τουρισμός, ο χειμερινός τουρισμός κλπ. Αυτά τα προβλήματα αφορούν ιδιαίτερα τις ηπειρωτικές ορεινές και ημιορεινές περιοχές που έχουν πλούσια πολιτιστική παράδοση και στις οποίες δεν έχει αναπτυχθεί, τουλάχιστον μέχρι σήμερα, ο μαζικός τουρισμός.

Σε τέτοιες περιοχές πρέπει τα προγράμματα αγροτουρισμού να στοχεύουν αρχικά στον οικογενειακό τουρισμό και στην παροχή αγροτουριστικών υπηρεσιών όχι μόνο κατά τους μήνες του καλοκαιριού, αλλά και κατά τους μήνες της χειμερινής περιόδου, οπότε και μπορεί να αποδειχθούν ιδιαίτερα επιτυχή. Η εκ παραλλήλου προβολή της περιήγησης και της πολιτιστικής παράδοσης των περιοχών αυτών πρόκειται να συμβάλει ακόμα περισσότερο στην ποικιλία των προσφερόμενων υπηρεσιών αυτού του πλέγματος.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2^η

ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

2.2. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

2.2.1. Ανθρώπινος παράγοντας

Οι αγροτουρίστες¹¹ αναζητούν ξεκούραση, χαλάρωση σε ένα ήρεμο περιβάλλον, σε μια προσπάθεια να αποκοπούν προσωρινά από την αστική τους καθημερινότητα.

- Όμως ποιο είναι το κοινό που επιλέγει τον αγροτουρισμό;
- Ποιες είναι οι προτιμήσεις και τα κίνητρα των ανθρώπων, που η διαμονή στη φύση και η επιστροφή σε έναν τρόπο ζωής πιο ήρεμο και παραδοσιακό τους συγκινεί τόσο ώστε, να αντιπροσωπεύουν ένα ολόκληρο τμήμα της αγοράς;

Είναι αυτοί που επιζητούν την επαφή με την φύση, προκειμένου να γνωρίσουν τόσο την αγροτική ζωή όσο και τους αγρότες, τους ντόπιους που θα τους μυήσουν σε ένα διαφορετικό και άγνωστο για πολλούς από αυτούς τρόπο ζωής. Θέλουν να απολαύσουν την αυθεντικότητα της επαρχιακής ζωής, την ανεπιτήδευτη φιλοξενία, την καθαρότητα του τοπίου και την καθαριότητα του περιβάλλοντος, τα παραδοσιακά, σπιτικά εδέσματα, να γίνουν κοινωνοί σε μια ζωή που έχει να τους πει πολλά για το κοντινό παρελθόν τους.

Οι τουρίστες αυτοί θεωρούνται πολυταξιδεμένοι και έμπειροι. Είναι άτομα που έχουν ήδη γευθεί τους τουριστικούς προορισμούς με την μορφή του μαζικού τουρισμού και κορεσμένοι από το συγκεκριμένο πρότυπο, αναζητούν στον προορισμό μια νέα διάσταση, εντρυφώντας στην πολιτιστική και φυσιολατρική του υπόσταση αλλά και στην δυνατότητα για ανθρώπινη επαφή και επικοινωνία.

Οι αγροτουρίστες ανήκουν σε ένα ευρύ ηλικιακό φάσμα. Σε χώρες της Ευρώπης που ο αγροτουρισμός έχει παράδοση δεκαετιών, αποτελεί έναν τρόπο ζωής ο οποίος απευθύνεται σε όλη την οικογένεια και διεκδικεί το ήμισυ των ετήσιων οικογενειακών διακοπών. Τα νεότερα άτομα είναι αυτά που προτιμούν να συνδυάζουν το πακέτο αγροτουρισμού με «σπορ περιπέτειας», ενώ οι μεγαλύτεροι με πιο ήπιες δραστηριότητες, με περιηγήσεις πολιτιστικού, θρησκευτικού, λαογραφικού κλπ. περιεχομένου.

¹¹ <http://www.europa.eu.int>

Από τα σπουδαιότερα όμως χαρακτηριστικά που διακρίνουν τα άτομα που επιλέγουν τον αγροτουρισμό είναι το υψηλά οικονομικό αλλά και μορφωτικό τους επίπεδο. Τα άτομα αυτά θεωρούνται ότι έχουν αυξημένη οικολογική συνείδηση, πολυποίκιλα ενδιαφέροντα, διάθεση για μόρφωση και πολιτιστική προσέγγιση. Δεν παρασύρονται από τον μιμητισμό και τα πρότυπα της καταναλωτικής κοινωνίας, είναι εκλεπτυσμένοι και με υψηλές απαιτήσεις ως προς την ποιότητα και το επίπεδο των υπηρεσιών που τους παρέχονται. Σε όλο τον κόσμο ο αγροτουρίστας θεωρείται ποιοτικός, υψηλών προδιαγραφών και σημαντικής αγοραστικής δύναμης. Ξέρει ακριβώς τι ζητάει και δεν αρκείται σε καταστάσεις που δεν τον ικανοποιούν. Μήπως εν τέλει οι προοπτικές που δίνει ο αγροτουρισμός, μπορούν να γίνουν μεταξύ άλλων, η διέξοδος που αναζητάει ο ελληνικός τουρισμός στην προσέλκυση επιλεκτικού και υψηλού επιπέδου τουρισμό.

2.2.2. Περιφερειακές Πολιτικές Ανάπτυξης του Αγροτουρισμού

Για να κρατηθεί ο κόσμος στην ύπαιθρο πρέπει να υιοθετηθούν¹² περιφερειακές πολιτικές ανάπτυξης, με σκοπό να τονωθεί η αγροτική ζωή και να ενισχυθεί το οικονομικό εισόδημα, ώστε να σταματήσουν να ερημώνουν τα ορεινά χωριά και οι μειονεκτικές περιοχές της Ελλάδας, που για διάφορους λόγους δεν είχαν μέχρι πρόσφατα ευκαιρία ανάπτυξης και αξιοποίησης και να υπάρξει διέξοδος από την ανεργία.

Δεν είναι τυχαίο ότι η πολιτική ανάπτυξης του αγροτουρισμού αποτελεί κεντρική κατευθυντήρια πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως απάντηση στα ζητήματα της πολυλειτουργικής γεωργίας, της ενίσχυσης του αγροτικού εισοδήματος, της περιφερειακής ανάπτυξης, της προστασίας του περιβάλλοντος, του αιτήματος του σύγχρονου ανθρώπου για την ποιότητα ζωής. Αυτό το μοντέλο ανάπτυξης που πολλοί «εταίροι» μας στην Ευρωπαϊκή οικογένεια έχουν υλοποιήσει εδώ και δεκαετίες στην Γαλλία, την Ιταλία, την Αυστρία, υπήρξε η απάντηση στην ερήμωση της περιφέρειας και στη μείωση του αγροτικού εισοδήματος. Σήμερα υπολογίζεται ότι το 70% των Αμερικανών, Αυστραλών, Αυστριακών και Γερμανών και όχι πολύ μικρότερο ποσοστό των κατοίκων των υπολοίπων χωρών του Ο.Ο.Σ.Α. κάνουν σε ετήσια βάση αγροτουρισμό.

¹² <http://www.europa.eu.int>

Αντικειμενικός και μακροχρόνιος στόχος του αγροτουρισμού, έτσι όπως καταγράφεται στην πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι να συμβάλλει στην αντιστροφή του κλίματος εγκατάλειψης που υπάρχει στην ύπαιθρο, εξαιτίας κυρίως της συρρίκνωσης της γεωργίας και στη συνέχεια, στη δημιουργία ευνοϊκότερων συνθηκών για την ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων. Μέσα από τη κινητοποίηση των τοπικών πόρων (ανθρώπινων, φυσικών, οικονομικών) επιχειρείται να τεθεί σε λειτουργία ένας μηχανισμός ενδογενούς ανάπτυξης.

Με τον αγροτουρισμό, πετυχαίνουμε την παραμονή των κατοίκων στις περιοχές τους, την διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, την ανακαίνιση σπιτιών και αρχοντικών που αφέθηκαν στον χρόνο. Μέσω του αγροτουρισμού προβάλλεται η πολιτιστική κληρονομιά, η μοναδικότητα της κάθε περιοχής που χάνεται και διαβρώνεται. Σήμερα υπάρχουν περί τις 5.000 ορεινές περιοχές που αντιμετωπίζουν το ενδεχόμενο, είτε να εξαφανιστούν ολοκληρωτικά, λόγω της αραιοκατοίκησης που συνδέεται με την μεγάλη ηλικία, είτε να αποκτήσουν ένα εντελώς νέο πληθυσμό που τυχαίνει να φτάσει εκεί σαν μετανάστης από κάποια άλλη χώρα, κινδυνεύοντας έτσι να χαθεί ένα μεγάλο κομμάτι ιστορικής συνέχειας. Σε συνδυασμό με την ανάγκη να συγκροτήσουν τις δυναμικές τους, σε μια διαδικασία ευαισθητοποίησης και αναστροφής πορείας δραστηριοποίησης των νέων ανθρώπων, ο αγροτουρισμός θα αποτελέσει το μεγάλο κίνητρο. Παράλληλα δεν πρέπει να παραβλέψουμε το γεγονός ότι, αποτελεί μια ευκαιρία προσέγγισης των κατοίκων της Ευρώπης, καθώς και των κοινωνιών που αναπτύσσονται στα πλαίσια αυτά παρ' όλες τις διαφορετικές πολιτισμικές και θρησκευτικές παραδόσεις.

Τώρα που τα σημάδια κορεσμού του κλασικού μοντέλου τουρισμού έχουν αρχίσει να γίνονται εμφανή και τα οφέλη άρχισαν να ισοσκελίζουν τα προβλήματα, είναι φανερό πως πρέπει να αναζητήσουμε νέες διεξόδους και μοντέλα τουριστικής ανάπτυξης. Σήμερα αρχίζει να γίνεται συνείδηση ότι η ανάπτυξη των ήπιων μορφών τουρισμού και ιδιαίτερα ο αγροτουρισμός, που χαρακτηρίζεται από τα στοιχεία του σεβασμού στον άνθρωπο και στο περιβάλλον είναι η πλέον κατάλληλη μορφή τουρισμού που συμβάλλει στην καλύτερη γνωριμία και επικοινωνία των κατοίκων της Ευρώπης, στην διαπαιδαγώγηση των πολιτών ως προς την ανεκτικότητα της όποιας διαφοράς τους και την προστασία των φυσικών πόρων της ηπείρου.

Η Ελλάδα δεν θα σταματήσει να είναι συνυφασμένη με τον μαζικό τουρισμό, αλλά όμως διαθέτει εξαιρετικούς και ποικίλους τουριστικούς πόρους που μπορούν να

αξιοποιηθούν και να αναδείξουν ένα νέο εναλλακτικό πρόσωπο, ένα ήπιο τουριστικό μοντέλο, ένα ποιοτικό προϊόν προσανατολισμένο σε ένα εξίσου ποιοτικό τμήμα της αγοράς.

Ο αγροτουρισμός δεν είναι απλώς μια μορφή τουρισμού. Είναι μια διαφορετική προσέγγιση στον τρόπο ζωής, μια νέα πραγματικότητα, ένα όραμα.

2.2.3. Η Σημαντικότητα της Γυναικείας Εναλλακτικής Απασχόλησης στην Αγροτική Περιφέρεια

Στόχος μας εδώ είναι η αναζήτηση των αναγκαίων εκείνων ερεθισμάτων για την ενεργοποίηση των γυναικών πάνω σε ένα σημαντικό πεδίο δράσης, στο τοπικό επίπεδο, μέσα από την υπόδειξη των στρατηγικών που είναι αναγκαίες, για την οργάνωση και επιτυχία του προγράμματος αγροτουρισμού. Γι αυτό και επικεντρώνουμε τη σκέψη μας εδώ στο θέμα απασχόληση της γυναίκας στον αγροτικό χώρο και ιδιαίτερα στη μειονεκτική αγροτική περιφέρεια¹³.

Οι συνεταιρισμοί¹⁴ γυναικών έχουν παίξει στην Ελλάδα τα τελευταία 25 χρόνια ένα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της υπαίθρου και στην περιφερειακή ανάπτυξη, εξασφαλίζοντας και απασχόληση στα μέλη τους και τοπικά προϊόντα εξαιρετικής ποιότητας (αγροτικά, τοπικά, τουριστικά, πολιτιστικά κ.τ.λ.), ενώ συμβάλλουν αποφασιστικά και στην κατάρριψη των αναχρονιστικών αντιλήψεων περί «ανικανότητας» των γυναικών.

Τομείς δραστηριοποίησης των γυναικείων συνεταιρισμών.

Οι επικρατέστεροι τομείς δραστηριοποίησης είναι:

- Ο αγροτουρισμός [καταλύματα (ξενώνες, ενοικιαζόμενα διαμερίσματα, δωμάτια, κατοικίες κ.τ.λ.), πολιτιστικές, οικολογικές δραστηριότητες].
- Η χειροτεχνία (υφαντά, κεντήματα, παραδοσιακές στολές κ.ά.).
- Η μεταποίηση (παραγωγή αρτοσκευασμάτων και ειδών διατροφής).

¹³ Παλακωνσταντινίδης, Λ.Α., (1993): «Αγροτουρισμός Σταθμός στο δρόμο για την Τοπική Ανάπτυξη», Εκδόσεις Δωρικός

¹⁴ <http://blogs.sch.gr/kkiourtsis/files/2011/07/%CE%98.%CE%95.-1.62.pdf>

- Η παραγωγή βιολογικών και τοπικών προϊόντων (τσίπουρο, λάδι, μαστίχα, τραχανάς, χυλοπίτες, κ.λπ.).
- Η παραγωγή γλυκών και προϊόντων εστίασης.
- Το catering.

Θετικά σημεία από την ανάπτυξη των γυναικείων συνεταιρισμών:

Για την κοινωνία και οικονομία:

- Εμπλουτισμός της οικονομικής και κοινωνικής ζωής με τις ικανότητες και δεξιότητες των γυναικών.
- Συμβολή των γυναικών στην τοπική ανάπτυξη, επιχειρηματικότητα και στη συγκράτηση του πληθυσμού στα χωριά.
- Ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού.

Για το άτομο:

- Εξασφάλιση απασχόλησης.
- Εξασφάλιση συμπληρωματικού εισοδήματος και βελτίωση της προσωπικής και οικογενειακής ζωής.
- Εξασφάλιση χρηματοδοτήσεων από ευρωπαϊκά προγράμματα.
- Έξοδος από το σπίτι και τις οικογενειακές ευθύνες.
- Κοινωνικοποίηση των μελών και στη συνέχεια δυνατότητα για συμμετοχή σε Κέντρα Λήψης Αποφάσεων (Κ.Λ.Α.)
- Επιμερισμός ρίσκου και ευθυνών στην επιχείρηση.
- Αυτοανάπτυξη και απόκτηση αυτοπεποίθησης.
- Ανάπτυξη της κοινωνικότητας των γυναικών μέσω της κοινωνικής τους συναναστροφής, της συνεργασίας σε ομάδα και της απόκτησης κοινωνικών δεξιοτήτων.
- Επιμόρφωση, εκπαίδευση για την απόκτηση προσόντων στην κοινωνική επιχειρηματικότητα και βελτίωση του μορφωτικού τους επιπέδου.
- Ανάδειξη των κρυμμένων δεξιοτήτων από την παροχή αφανούς εργασίας στο σπίτι, ή στην οικογενειακή επιχείρηση.

- Απόκτηση επιχειρηματικής και επαγγελματικής συνείδησης και εμπειρίας.

2.2.4. Περιβαλλοντική και Κοινωνική Υπευθυνότητα

Ο συνεταιρισμός συνιστά την εγγύηση του ανθρώπου,¹⁵ που ζει σε ένα συγκεκριμένο χώρο όσο μικρός και αν είναι (π.χ. αγροτική κοινότητα) στην ανάπτυξη του τόπου του.

Από εκεί και πέρα, ο κάθε άνθρωπος τοποθετείται απέναντι στο διαρκώς μεταβαλλόμενο κοινωνικό γίνεσθαι, που επηρεάζει και επηρεάζεται από το διαρκώς μεταβαλλόμενο κοινωνικό περιβάλλον, που με τη σειρά του αντανακλά τις επιμέρους φάσεις της πολιτιστικής εξέλιξης του ανθρωπίνου γένους. Λογικά ο κάθε άνθρωπος τοποθετείται είτε θετικά είτε αρνητικά είτε παραμένει αδιάφορος – απλός θεατής του κοινωνικοοικονομικού γίνεσθαι, παθητικός αποδέκτης ιδεών και τεχνολογικών ανακαλύψεων.

Συνειδητοποιείται, ότι σύνολα ανθρώπων ομάδες κοινωνίες συνήθισαν να λειτουργούν μέσα σε συγκεκριμένα πρότυπα χωρίς την πρόθεση διαφοροποίησης, ή έστω τη προσαρμοστικότητα σε κάποιες νέες συνθήκες που ενδεχόμενα υπαγορεύονται από μεταβολές στο κοινωνικό ή στο φυσικό, πολιτιστικό κλπ περίγυρο. Για παράδειγμα η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος από την αλόγιστη ανθρώπινη δραστηριότητα συνιστά στις ημέρες μας υπαρκτό πλέον πρόβλημα. Και όμως τοποθετούμεθα στη θέση του απλού θεατή αυτής της καταστροφικής διαδρομής, με την ενδόμυχη σκέψη ότι τα συμπτώματα θα φανούν στη επόμενη γενιά.

Θα πρέπει να επισημανθεί η σημασία της στροφής στην τοπική – περιφερειακή ανάπτυξη στην ενεργοποίηση του ενδογενούς ανθρώπινου δυναμικού που δίνει τη δυνατότητα να προβληματιστούμε, να κρίνουμε, να συγκρίνουμε και να γυρίσουμε πίσω τότε που οι μικρές κοινωνίες ήταν αυτάρκειες, τότε που οι μικρές ομάδες που συνδέονταν με τους δεσμούς αίματος είχαν την ευθύνη για την ίδια τους την επιβίωση μέσα στο δικό τους χώρο όπου ο καθένας θα μπορούσε να φροντίζει για τα πάντα. Ο καταμερισμός και η εξειδίκευση αποτελούσαν έννοιες άγνωστες. Η υπευθυνότητα όμως ήταν γνωστή.

¹⁵ Πατακωνσταντινίδης, Λ.Α., (1993): «Αγροτουρισμός Σταθμός στο δρόμο για την Τοπική Ανάπτυξη», Εκδόσεις Δωρικός.

2.2.5. Θετικοί και αρνητικοί παράγοντες που επιδρούν στην ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού

Η μετάβαση από τη γεωργική παραγωγή στην τροφοδότηση στους τουρίστες δεν είναι πάντα μια εύκολη διαδικασία. Για να συγκεντρώσουν τα παραπάνω οφέλη που οι επιχειρήσεις αγροτικού τουρισμού μπορούν να παραγάγουν, οι αγρότες πρέπει να έρθουν αντιμέτωποι με πολυάριθμες προκλήσεις που δεν πρέπει να υποτιμηθούν.¹⁶

❖ Παράγοντες αποτυχίας

✓ Απόσταση από τις αγορές

Η αγροτική θέση των επιχειρήσεων αγροτικού τουρισμού μπορεί να δημιουργήσει και πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα για την ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού. Πρώτον, η ταχεία αστική ανάπτυξη πολλών περιοχών αυξάνει π.χ. την πίεση να μεταφερθεί το γεωργικό έδαφος στις οικιακές, εμπορικές και βιομηχανικές χρήσεις. Δεύτερον, η αστική αύξηση μιας περιοχής μπορεί να αυξήσει τη ζήτηση για τα γεωργικά προϊόντα αλλά να αυξήσει και τους φόρους ιδιοκτησίας.

✓ Περιορισμοί υποδομής

Οι τουρίστες μπορούν να βλάψουν τα αγροτικά τοπία προκαλώντας υπερβολική πίεση στις υπάρχουσες υποδομές, κυκλοφοριακή πίεση στους μη λιθωστρωμένους δρόμους, υπερβολική κατανάλωση ύδατος. Ακόμη, τα καταπονημένα συστήματα λυμάτων και η αυξανόμενη διάθεση απορριμμάτων μπορούν να δημιουργήσουν πιέσεις στις αγροτικές περιοχές.

✓ Αγροτικές ασθένειες

Ένας τελικός περιορισμός είναι η δυνατότητα των επισκεπτών που φέρνουν τις ασθένειες στο αγρόκτημα. Οι αγροτικές δραστηριότητες, όπως οι ενταπικές διαδικασίες γαλακτοκομείων, χοίρων και πουλερικών, είναι επιρρεπείς σε ορισμένες ζωικές ασθένειες που μπορούν να εισαχθούν από τους τουρίστες. Η αναφερόμενη στα πτηνά γρίπη και οι σαλμονέλες είναι δύο ασθένειες που έχουν τη δυνατότητα να καταστρέψουν ένα ολόκληρο απόθεμα των ζώων.

❖ Παράγοντες επιτυχίας

¹⁶ Παπαπαύλου-Ιωακειμίδου, Σ., Καλφακάκου, Ρ., Ιωακειμίδης, Α., (2005): «Αγροτικός τουρισμός: Μια εναλλακτική προοπτική βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης», Πρακτικά 17ου Συνεδρίου Ελληνικής Εταιρίας Επιχειρησιακών Ερευνών, Διαχείριση Κινδύνων.

Ο αγροτικός τουρισμός, ως επιτυχής στρατηγική διαφοροποίησης, αυξάνει τις πιθανότητες επιτυχίας μιας αγροτικής επιχείρησης με τις δραστηριότητες τουρισμού. Μια σειρά από παράγοντες που συσχετίζονται μεταξύ τους, διαδραματίζουν έναν βασικό ρόλο στον καθορισμό των στρατηγικών και της απόδοσης διαφοροποίησης. Έτσι, οι αποφασιστικοί παράγοντες που συμβάλουν στην επιτυχή ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού, περιλαμβάνουν παράγοντες που αφορούν τις ίδιες τις αγροτικές επιχειρήσεις.

Όπως:

- Τη δυνατότητα πρόσβασης σε ή κοντά σε σημαντικούς αυτοκινητοδρόμους και εγγύτητα σε ένα αστικό κέντρο και σε φυσική ομορφιά.
- Ο τύπος – σχεδιασμός του αγροκτήματος, δηλαδή οι διάφοροι τομείς και οι εγκαταστάσεις πρέπει να συμβάλλουν στην εξυπηρέτηση των επισκεπτών και φυσικά μπορούν να έχουν επιπτώσεις στον τύπο ανάπτυξης αγροτικού τουρισμού.
- Δεξιότητες διαφήμισης και μάρκετινγκ του διαχειριστή αγρότη.
- Μέγεθος της αγροτικής επιχείρησης εφόσον η υιοθέτηση της ανάπτυξης αγροτικού τουρισμού τείνει να συνδέεται με τα μεγαλύτερα αγροκτήματα και
- Οικονομικοί πόροι των αγροτών, εφόσον οι αγρότες με τα υψηλότερα εισοδήματα τείνουν να έχουν τις καλύτερες δυνατότητες για την επιτυχία.

Ακόμη περιλαμβάνουν παράγοντες, που αφορούν τους ίδιους τους «εν δυνάμει» υποψήφιους επισκέπτες:

- Λιγότερες εβδομάδες εργασίας και ένας αυξανόμενος χρόνος διακοπών παρέχουν στους ανθρώπους περισσότερο ελεύθερο χρόνο,
- Πολλοί τουρίστες θέλουν να δραπετεύσουν από το κορεσμένο κυρίαρχο τουριστικό μοντέλο και κοιτάζουν προς την εξοχή ως νέο σημείο διακοπών,
- Υπάρχει ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον για την υγεία, τις ψυχαγωγικές δραστηριότητες και τη φύση,
- Οι άνθρωποι ενδιαφέρονται όλο και περισσότερο για το που και το πως παράγονται τα τρόφιμά τους και
- Ο αγροτικός τρόπος ζωής θεωρείται από πολλούς ανθρώπους ως γενναιόδωρος, φιλόξενος και εγκάρδιος.

2.2.6. Πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1970 δεν υπήρχε οργανωμένη μορφή αγροτικού τουρισμού. Η αρχική μορφή του ήταν άμεσα συνδεδεμένη και εξαρτώμενη από τον μαζικό παραθαλάσσιο τουρισμό με τη μορφή των ενοικιαζόμενων δωματίων και διαμερισμάτων. Έτσι, στις περισσότερες περιπτώσεις στη χώρα μας, ο αγροτουρισμός αναπτύχθηκε, ακολουθώντας τον μαζικό τουρισμό. Πρώτη πρωτοβουλία για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού άρχισε το 1975 και είναι το πρόγραμμα του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.) για τη διάσωση και αξιοποίηση των παραδοσιακών οικισμών¹⁷.

Τα πρώτα βήματα για τον αγροτουρισμό έγιναν με την ένταξη της Ελλάδας στην τότε Ε.Ο.Κ. το 1981. Σε αυτή τη δεκαετία ξεκίνησε μια πιο οργανωμένη προσπάθεια εφαρμογής αγροτουριστικών προγραμμάτων, η οποία εκφράστηκε από τη δημιουργία των Γυναικείων Αγροτουριστικών Συνεταιρισμών. Τη δεκαετία του '90 με την εφαρμογή της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader, των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ) και άλλων προγραμμάτων άρχισε η δεύτερη και πιο σημαντική φάση ανάπτυξης του αγροτικού τουρισμού στην Ελλάδα. Την περίοδο αυτή ο αγροτικός τουρισμός έγινε γνωστός ως ο τουρισμός των 3Φ (Φύση, Φιλία, Φιλοξενία) και πολλές περιοχές της χώρας, άγνωστες μέχρι πριν στην τουριστική αγορά, μπήκαν στο χάρτη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού ως αγροτουριστικοί προορισμοί και άρχισαν να έχουν ζήτηση από τους κατοίκους των μεγάλων αστικών κέντρων.

Η σημασία που είχε ο αγροτικός τουρισμός την περίοδο αυτή καταδεικνύεται από το γεγονός ότι το 50,3% του συνολικού προϋπολογισμού της Leader I (1991 – 93), που υλοποιήθηκε στην Ελλάδα την περίοδο 1993 – 1996, διατέθηκε στο μέτρο του αγροτικού τουρισμού. Το αντίστοιχο ποσοστό της Leader II (1994 – 1999), η οποία επωφελήθηκε από πολύ μεγαλύτερες πιστώσεις σε σχέση με την Leader I, ανήλθε στο 38,7%. Τέλος, στα πλαίσια της πρωτοβουλίας Leader+, που εφαρμόστηκε την περίοδο 2000 – 2006, διατέθηκε το 34,47% του συνολικού προϋπολογισμού για τον αγροτικό τουρισμό¹⁸.

¹⁷ Παρταλίδου, Μ., (2005). Η προτυποποίηση ως παράγοντας διαχείρισης και προώθησης του αγροτικού τουρισμού. Διδακτορική Διατριβή. Θεσσαλονίκη: Σχολή Γεωτεχνικών Επιστημών, Τμήμα Γεωπονίας, Τομέας Αγροτικής

¹⁸ Συμεωνίδου, Π., (2009), Ανταγωνιστικότητα και βιωσιμότητα αγροτουριστικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Πέρα όμως από τις πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην Ελλάδα, γίνονται προσπάθειες για την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου και την ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος. Τέτοια προγράμματα είναι:

1. Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου (Ο.Π.Α.Α.Χ.).
2. Τα προγράμματα του Ελληνικού Οργανισμού Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας (ΕΟΜΜΕΧ).
3. Τα προγράμματα του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ).

Τα Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου αποτελούν ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στις αγροτικές ορεινές και μειονεκτικές περιοχές της Περιφέρειας. Πρόκειται για παρεμβάσεις που υλοποιούνται για πρώτη φορά στο Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ) δεδομένου ότι συνδυάζουν την ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων με την ταυτόχρονη υλοποίηση δημόσιων τεχνικών και κοινωνικών υποδομών. Στόχοι των προγραμμάτων αυτών είναι¹⁹:

- Μείωση της απομόνωσης του ορεινού χώρου
- Μείωση ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων
- Στήριξη της ανάπτυξης στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της Περιφέρειας
- Ανάδειξη και αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων των περιοχών αυτών
- Δημιουργία βιώσιμων συνθηκών για τους πληθυσμούς αυτούς.

2.2.6.1. Οι επιχειρήσεις αγροτικού τουρισμού

Τα πρώτα χρόνια ανάπτυξης του αγροτικού τουρισμού, οι αγροτουριστικές επιχειρήσεις παρείχαν μόνο κάποιο είδος καταλύματος και στην καλύτερη περίπτωση εστίαση στους επισκέπτες τους. Με την πάροδο του χρόνου, όμως, άρχισε να προσφέρεται ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών και αγαθών που ενσωματώθηκαν ομοιόμορφα με την κοινωνία, τον πολιτισμό, το περιβάλλον και το αγροτικό τοπίο της περιοχής²⁰. Γι' αυτόν το λόγο σήμερα, η αγροτουριστική επιχείρηση ορίζεται ως ο παροχέας υπηρεσιών

¹⁹ Λαγός, Δ., Τομάρας, Π., (2005), Ο Αγροτουρισμός ως Παράγοντας Τοπικής Ανάπτυξης: Η περίπτωση της Ελλάδας, Αναρτημένο στον ιστότοπο:
http://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/1954/1/tomas_5_16_2005.pdf σελ.11-12

²⁰ Στέλλα Ασκέλη: «Οδηγός της ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΕ». Εκδόσεις ΚΕΡΚΥΡΑ (2005)

και αγαθών αγροτικού τουρισμού στους αγροτουριστικούς προορισμούς, οι εγκαταστάσεις και η λειτουργία του οποίου σέβεται το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της περιοχής²¹.

Οι αγροτουριστικές επιχειρήσεις ή όπως αλλιώς ονομάζονται Επιχειρήσεις Ήπιων Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού στην Ύπαιθρο²² για να χαρακτηριστούν έτσι, θα πρέπει να παρέχουν μια τουλάχιστον από τις παρακάτω υπηρεσίες: διαμονή, εστίαση, περιήγηση στη φύση, περιβαλλοντική εκπαίδευση, γνωριμία με τον πολιτισμό της περιοχής, με τα παραδοσιακά επαγγέλματα, με τις αγροτικές παραγωγικές και καλλιεργητικές μεθόδους, με τις καθημερινές ασχολίες και συνήθειες των κατοίκων της περιοχής, διάρθρωση και συμμετοχή σε υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής και πώληση τοπικών και παραδοσιακών προϊόντων.

Από την άλλη μεριά, ανάλογα με το αγροτουριστικό προϊόν που προσφέρουν κατατάσσονται σε: αγροτουριστικά καταλύματα, πρατήρια – εκθετήρια τοπικών και παραδοσιακών προϊόντων, κέντρα εστίασης, κέντρα αναψυχής, τουριστικά γραφεία, διοργανωτές προγραμμάτων υπαίθριων δραστηριοτήτων και περιηγήσεων οικοτουριστικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος, αγρόκτημα, επιχειρήσεις παραγωγής προϊόντων και επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών ανάδειξης της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς²³.

Στον αγροτουρισμό, η ανάπτυξη επιχειρηματικών παραγωγικών πρωτοβουλιών ανήκει κατά το μεγαλύτερο ποσοστό στον τοπικό πληθυσμό. Οι κάτοικοι του χωριού, μπορούν να έχουν επιχειρηματικές ικανότητες σε λανθάνουσα κατάσταση και απλά να μην τους είχε δοθεί η ευκαιρία μέχρι τώρα να τις αξιοποιήσουν. Με τον αγροτουρισμό μπορεί να επιτευχθεί η αφύπνιση αυτής της εν δυνάμει επιχειρηματικότητας²⁴.

Η εφαρμογή του αγροτουρισμού είναι ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης ενός τόπου με πολλαπλές παρεμβάσεις που συγκλίνουν αλλά και οδηγούν στην ευημερία

²¹ ΕΛ.Ο.Τ. (2003): «Ελληνική Προδιαγραφή. Αγροτουρισμός - Ορολογία και γενικές απαιτήσεις για τους παροχείς υπηρεσιών αγροτουρισμού», ΕΛΟΤ Α.Ε., Αθήνα

²² Παρταλίδου, Μ., (2005): «Η προτυποποίηση ως παράγοντας διαχείρισης και προώθησης του αγροτικού τουρισμού», Διδακτορική Διατριβή. Τομέας αγροτικής οικονομίας, Τμήμα Γεωπονίας, Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη

²³ ΕΛ.Ο.Τ. (2003):«Ελληνική Προδιαγραφή. Αγροτουρισμός - Ορολογία και γενικές απαιτήσεις για τους παροχείς υπηρεσιών αγροτουρισμού», ΕΛΟΤ Α.Ε., Αθήνα

²⁴ Ασκέλη, Σ., (2005): «Οδηγός της ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΕ». Εκδόσεις ΚΕΡΚΥΡΑ (2005)

του τοπικού πληθυσμού²⁵. Σύμφωνα με την αρχική²⁶ τουλάχιστον αντίληψη, αγροτουρισμός είναι μια μορφή δευτερεύουσας απασχόλησης που μπορεί να προσφέρει πολλές ευκαιρίες σε αγρότες κατά κύριο επάγγελμα. Στη συνέχεια, η δραστηριότητα αυτή διευρύνθηκε για να καλύψει ένα ευρύτερο πεδίο, όπου ο αγροτουρισμός νοείται, πλέον ως κύρια και βασική δραστηριότητα, η οποία παράγει αποκλειστικό εισόδημα (το οποίο φορολογείται). Σε κάθε περίπτωση, ο αγροτουρισμός ορίζεται ως ένας συνδυασμός των φυσικών πόρων και προϊόντων των αγροτικών δραστηριοτήτων με μια τουριστική δραστηριότητα.

Οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να βιώσουν ένα ευρύ φάσμα από αγροτικά προϊόντα και υπηρεσίες που εκτείνονται από παροχή φιλοξενίας ύπνου και πρωινού (παραδοσιακής μορφής παρασκευασμένο από τοπικά προϊόντα), μέχρι συμμετοχή των επισκεπτών σε εκδηλώσεις, εκδρομές, ή και εναλλακτικές δραστηριότητες που έχουν σχέση με τη φύση, το περιβάλλον, την αγροτική ζωή και άλλες διαστάσεις που απορρέουν από την ίδια λογική.

Η βασική ιδιαιτερότητα της πρακτικής αυτής της μορφής τουρισμού στις ανεπτυγμένες αγροτουριστικά χώρες (Ισπανία, Γερμανία, Γαλλία) είναι πως βασίζεται σε διαμονή σε φάρμες στην ύπαιθρο χώρα, κάτι το οποίο υπάρχει και στην Ελλάδα, όχι όμως σε αυτή την έκταση, αν και διαθέτει μεγάλο αξιοποιήσιμο κεφάλαιο προς αξιοποίηση (λαϊκός και πολιτιστικό πλούτος, γεωφυσικά στοιχεία, κ.τ.λ.) Με τις κατάλληλες προσαρμογές στα δεδομένα του Ελληνικού τοπίου, ο Ελληνικός αγροτουρισμός μπορεί να βρεθεί σε υψηλή ανταγωνιστική θέση συμβάλλοντας έτσι στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς, ενώ παράλληλα ενισχύει το εισόδημα των κατοίκων στις περιοχές – προορισμούς. (wiki-αγροτουρισμός)

Η δικτύωση αποτελεί ένα από τα βασικότερα στοιχεία που ευνοούν την ανάπτυξη του αγροτουρισμού και συμβάλλουν θετικά στην αειφορία των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτόν. Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον αγροτικό χώρο είναι στην πλειοψηφία τους μικρές. Το γεγονός αυτό ευνοεί την δημιουργία δικτύων μικρών επιχειρήσεων, τα οποία μπορούν να συνεισφέρουν στη συνολική ανάπτυξη των προορισμών. Αυτό συμβαίνει τόσο σε περιφερειακό όσο και σε τοπικό

²⁵ Παλακωνσταντινίδης, Α. Λ.,(1993): «Αγροτουρισμός Σταθμός στο δρόμο για την Τοπική Ανάπτυξη», Εκδόσεις Δωρικός

²⁶ http://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n4015_2011.htm

επίπεδο. Ο επισκέπτης μαθαίνει από τον φιλοξενούντα ήθη, έθιμα, παραδόσεις του τόπου και ακόμα περισσότερο, μαθαίνει να σέβεται την παράδοση του τόπου. Πρόκειται για δύο διαφορετικούς τρόπους σκέψης και συμπεριφοράς ανάμεσα στα δύο αυτά.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3^η

2.3. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

2.3.1. Βιώσιμη Αγροτουριστική Ανάπτυξη

Ένας από τους βασικούς στόχους αλλά και προϋποθέσεις της βιώσιμης ανάπτυξης είναι η ολοκληρωμένη ανάπτυξη σε χωρικές ενότητες της υπαίθρου.

Στα πλαίσια της περιφερειακής ανάπτυξης, ο αγροτουρισμός μπορεί να αποτελέσει μια αξιόπιστη στρατηγική επιλογή προς την κατεύθυνση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και της βιώσιμης ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών. Ο αγροτικός τουρισμός αφορά τουριστικές δραστηριότητες μικρής κλίμακας, οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής, που αναπτύσσονται σε αγροτικό χώρο από ανθρώπους που απασχολούνται στη γεωργία. Βασικός σκοπός του αγροτικού τουρισμού είναι να δώσει εναλλακτικές λύσεις στην απασχόληση των γεωργών και να βελτιώσει το εισόδημα και την ποιότητα ζωής τους.²⁷

Για να αποτελέσει όμως ο αγροτουρισμός μοχλό για την περιφερειακή ανάπτυξη θα πρέπει να υπάρχουν μια σειρά προϋποθέσεων, οι οποίες προϋποθέσεις είναι:²⁸

- Η διατήρηση μιας μέγιστης ισορροπίας μεταξύ των οικολογικών, κοινωνικοοικονομικών και πολιτιστικών συστημάτων της περιοχής,
- Η παροχή μιας πηγής συμπληρωματικού εισοδήματος στον τοπικό πληθυσμό για να αντιμετωπισθεί η κρίση των γεωργικών συστημάτων και των αγροτικών εταιριών
- Η συμβολή στη διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων με αύξηση της προσφοράς των τοπικών υπηρεσιών και προϊόντων
- Η προώθηση των ανταλλαγών μεταξύ των πολιτισμών και των πληθυσμών στα πλαίσια της αμοιβαίας γνωριμίας και σεβασμού ως παράγοντα κοινωνικής αλληλεγγύης και συνοχής.
- Η προαγωγή μιας συντονισμένης πολιτικής χωροταξίας, που να παρέχει τη δυνατότητα βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των οικονομικών δραστηριοτήτων των

²⁷ Παπαπαύλου-Ιωακειμίδου, Σ., Καλφακάκου, Ρ., Ιωακειμίδης, Α., (2005): «Αγροτικός τουρισμός : Μια εναλλακτική προοπτική βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης», Πρακτικά 17ου Συνεδρίου Ελληνικής Εταιρίας Επιχειρησιακών Ερευνών, Διαχείριση Κινδύνων.

²⁸ Αγοραστάκης, Γ., (1996): Τοπική Ανάπτυξη, Ο Αγροτικός Τουρισμός Ποιότητας, Εκδόσεις CRF Ο.Α.ΔΥ.Κ, Χανιά.

πιο μειονεκτικών περιοχών και εφοδιασμού τους με την απαραίτητη υποδομή και εξοπλισμό για την ποιότητα της ζωής, τόσο για τον τοπικό πληθυσμό όσο και για τους επισκέπτες.

Η αύξηση της ανάπτυξης του αγροτικού τουρισμού είναι βασισμένη στη διαδεδομένη έννοια ότι η ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού είναι ευεργετική και στους αγρότες και στην κοινότητά τους. Ο αγροτικός τουρισμός ωστόσο δε σημαίνει ευκαιριακή ή εποχική ενασχόληση, μετατροπή του αγρότη σε ξενοδόχο και απρόσωπη παροχή υπηρεσιών.

2.3.2. Εμπόδια αλλά και προοπτικές βιώσιμης ανάπτυξης του Αγροτουρισμού στην Ελλάδα

Τα προβλήματα όμως που αντιμετωπίζει η ανάπτυξη του αγροτουρισμού στην Ελλάδα είναι πολλά και μεγάλα. Το κυριότερο από αυτά είναι η έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού σε κεντρικό επίπεδο με αποτέλεσμα να μην αξιοποιούνται σωστά οι αγροτουριστικές υποδομές. Ένα ακόμη πρόβλημα είναι η έλλειψη οργανωμένης προβολής της εκάστοτε περιοχής. Επίσης δεν γίνεται σωστή αξιολόγηση των επενδύσεων, διότι δεν υπάρχουν προδιαγραφές που να αφορούν την ίδρυση και τον χαρακτηρισμό των αγροτουριστικών επιχειρήσεων, ανά περιοχή και για κάθε υποψήφιο επενδυτή. Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι η αρνητική νοοτροπία του κόσμου που αποτελεί μεγάλο εμπόδιο στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού.

Ένα ακόμη πρόβλημα είναι η γιγαντιαία γραφειοκρατία που αντιμετωπίζουν οι εμπλεκόμενοι με τις αγροτουριστικές δραστηριότητες αλλά και οι αλληλοσυγκρουόμενες νομοθετικές ρυθμίσεις που πνίγουν κάθε προσπάθεια επιχειρηματικής δράσης. Τέλος η έλλειψη τεχνικών κυρίως υποδομών στην ελληνική ύπαιθρο αποτελεί τροχοπέδη της αγροτουριστικής ανάπτυξης²⁹.

Οι προοπτικές ανάπτυξης του ελληνικού αγροτουρισμού είναι τεράστιες, καθώς οι περιοχές έχουν πολλά πλεονεκτήματα, τα οποία με την κατάλληλη αξιοποίηση μπορούν να αλλάξουν σύντομα την υπάρχουσα κατάσταση. Τα πλεονεκτήματα αυτά είναι τα εξής:³⁰

²⁹ Παλακωνσταντινίδης, Α.Α., (1993): « Αγροτουρισμός : Σταθμός προς την Τοπική Ανάπτυξη». Εκδόσεις Δωρικός, Αθήνα.

³⁰ Παλακωνσταντινίδης, Α.Α., (1993), Αγροτουρισμός: Σταθμός προς την Τοπική Ανάπτυξη. Εκδόσεις Δωρικός, Αθήνα.

- Οι ελλείψεις έως τώρα υποδομές καθώς η απουσία οργανωμένων αγροτουριστικών περιοχών στη χώρα, επιτρέπει το σύγχρονο σχεδιασμό τους.
- Το φυσικό περιβάλλον.
- Η φυσιογνωμία.
- Το κλίμα.
- Η αρχιτεκτονική και η πλούσια ιστορία των ελληνικών περιοχών από την αρχαιότητα.

2.3.3. Πηγές Χρηματοδότησης Επενδύσεων Αγροτουρισμού

Όπως για κάθε επένδυση, έτσι και για τις επενδύσεις³¹ στον αγροτουρισμό υπάρχουν διάφορα χρηματοδοτικά εργαλεία, τα οποία έχουν σκοπό να βοηθήσουν τους επιχειρηματίες που θέλουν να κάνουν νέα επένδυση ή για να εκσυγχρονίσουν την υφιστάμενη επιχείρησή τους.

Τα προγράμματα που εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα για την ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού ξεκίνησαν από τη δεκαετία του '80 και είχαν ως στόχο τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων της αγροτικής εκμετάλλευσης και τη συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο. Από αυτά, εκείνα που αφορούν στην ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού είναι ο κανονισμός 1257/99 (πρώην 950/97), η Κοινοτική Πρωτοβουλία Leader, (Leader I, II), τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του Β' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και τα Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης του Αγροτικού Χώρου (Ο.Π.Α.Α.Χ.). Απαραίτητη προϋπόθεση για να ζητήσει όμως κάποιος τη βοήθεια αυτών των χρηματοδοτικών εργαλείων είναι να έχει προβληματιστεί σχετικά με το πραγματικό αντικείμενο της επένδυσής του.

❖ Ισχύει και σήμερα ο Επενδυτικός Νόμος 3299/04

Ο Επενδυτικός Νόμος χορηγεί ελκυστικά κίνητρα για επενδύσεις άνω των 100.000€, σε όλους τους τομείς της οικονομίας, που υλοποιούνται στο σύνολο της

³¹ Πηγή: Προγράμματα της ΕΕ-πηγές χρηματοδότησης

<http://agrotourism.wordpress.com/%CE%A0%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AC%2%B5%2%B5%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%95%CE%95-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%AE%CF%81%CE%B9%CE%BE%CE%B7/>

ελληνικής επικράτειας από επιχειρήσεις ανεξάρτητα μεγέθους, δίνοντας έμφαση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και στους ανερχόμενους κλάδους της οικονομίας. Όσον αφορά στον τουρισμό υπαίθρου και τον αγροτουρισμό, σύμφωνα με τον Επενδυτικό Νόμο 3299/04 και μετά τις πρόσφατες τροπολογίες, ενισχύονται επενδυτικά σχέδια στον τομέα του τουρισμού, (ίδρυση ή επέκταση ξενοδοχείων, εκσυγχρονισμός ξενοδοχείων, μετατροπή παραδοσιακών κτιρίων σε κατάλυμα κλπ) αλλά και στον τομέα της μεταποίησης και τυποποίησης γεωργικών προϊόντων (οινοποιεία, τυροκομεία, τυποποίηση βιολογικού ελαιολάδου, κ.λ.π.). Τα Είδη ενισχύσεων που παρέχονται στα επενδυτικά σχέδια που εντάσσονται στις διατάξεις του Επενδυτικού Νόμου είναι τα παρακάτω:

(α) Επιχορήγηση που συνίσταται στη δωρεάν παροχή από το Δημόσιο, χρηματικού ποσού για την κάλυψη τμήματος της ενισχυόμενης δαπάνης του επενδυτικού σχεδίου.

(β) Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνίσταται στην κάλυψη από το Δημόσιο, τμήματος των καταβαλλόμενων δόσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνάπτεται για την απόκτηση καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού.

(γ) Φορολογική απαλλαγή ύψους μέχρι ενός ποσοστού ή του συνόλου της αξίας της ενισχυόμενης δαπάνης του επενδυτικού σχεδίου ή και της αξίας της χρηματοδοτικής μίσθωσης καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού του οποίου αποκτάται η χρήση. Η ενίσχυση αυτή συνίσταται στην απαλλαγή από την καταβολή φόρου εισοδήματος μη διανεμόμενων κερδών από το σύνολο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης της πρώτης δεκαετίας από την πραγματοποίηση του επενδυτικού σχεδίου, με το σχηματισμό ισόποσου αφορολόγητου αποθεματικού.

(δ) Επιδότηση του κόστους της δημιουργούμενης από το επενδυτικό σχέδιο απασχόλησης που συνίσταται στην κάλυψη από το δημόσιο, για μια διετία, τμήματος του μισθολογικού κόστους των δημιουργούμενων, εντός της πρώτης τριετίας από την ολοκλήρωσή του επενδυτικού σχεδίου, θέσεων απασχόλησης.

❖ **Νέο πεδίο ανάπτυξης των αγροτουριστικών επιχειρήσεων – Πιλοτικό πρόγραμμα i-Set**

Οι μικρές αγροτουριστικές επιχειρήσεις μπορούν να διεισδύσουν στις διεθνείς αγορές με τη βοήθεια του Διαδικτύου. Για τον σκοπό αυτό η Αγροτουριστική συμμετέχει στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «e-Ten», ως εταίρος στο έργο i-SeT (Integrated Suite for e-

Tourism), που έχει σαν αντικείμενο να αναπτύξει νέες μεθόδους (ηλεκτρονικά εργαλεία) για τη διαχείριση και οργάνωση των μικρών επιχειρήσεων φιλοξενίας, έτσι ώστε να επιτύχουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μέσω της πρόσβασης στο Διαδίκτυο και της εξοικείωσης με τις δυνατότητες που παρέχει.

Για την επίτευξη των στόχων του Προγράμματος, το ηλεκτρονικό εργαλείο i-SeT θα δοκιμαστεί πιλοτικά σε εικοσιπέντε επιλεγμένους ξενώνες σε κάθε μία από τις τέσσερις χώρες (Ιταλία, Ελλάδα, Ισπανία, Κύπρος) που συμμετέχουν στο πρόγραμμα αυτό. Η Αγροτουριστική επέλεξε 25 πρότυπες μονάδες από διαφορετικές περιοχές της χώρας και ειδικότερα από του Νομούς Ιωαννίνων, Άρτας, Τρικάλων, Αρκαδίας, Κορινθίας, Σερρών, Ευρυτανίας, Μαγνησίας, Εύβοιας, Ηρακλείου κ.α. Σε ειδική διημερίδα ενημέρωσης και κατάρτισης, που πραγματοποιήθηκε στα γραφεία της εταιρίας, παρουσιάστηκε στους επιλεγμένους επιχειρηματίες το πρόγραμμα, ο σκοπός του, οι στόχοι αλλά και τα πλεονεκτήματα από τη συμμετοχή στο πιλοτικό πρόγραμμα i-SeT. Οι επιχειρηματίες ενημερώθηκαν επίσης για τον τρόπο συμμετοχής τους, τη μεταξύ τους δικτύωση, τη δημοσιότητα που θα δοθεί στο πρόγραμμα και κατά συνέπεια και στις επιχειρήσεις τους.

Τα πλεονεκτήματα από τη συμμετοχή στο πιλοτικό αυτό πρόγραμμα συνοψίζονται ως εξής:

- Εύκολη και δωρεάν ασύρματη πρόσβαση στο διαδίκτυο «Hot Spot» για τους επισκέπτες του ξενώνα καθ' όλη τη διάρκεια του Προγράμματος
- Πρόσβαση σε λύσεις e-business (e-booking, newsletters κλπ) μέσω της ηλεκτρονικής πύλης i-SeT
- Συμμετοχή στο Δίκτυο που θα δημιουργηθεί μέσω του προγράμματος με τη συμμετοχή των επιχειρήσεων και από τις τέσσερις χώρες.

❖ 2007 – 2013

Δράσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας, στις ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές, καθώς και στο νησιωτικό χώρο αναμένεται να προκύψουν κατά τη διάρκεια Δ' Προγραμματικής Περιόδου 2007 – 2013 όπου και θα εφαρμοσθούν τα 6 τομεακά και 5 περιφερειακά προγράμματα του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ). Παράλληλα στο πλαίσιο του Εθνικού Στρατηγικού Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΣΣΑΑ) το οποίο θα υλοποιηθεί στους παρακάτω άξονες:

- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας.
- Βελτίωση του περιβάλλοντος και της υπαίθρου.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας.

Συνεπικουρούμενους από ένα τέταρτο οριζόντιο άξονα Leader, που βασίζεται στην εμπειρία που αποκτήθηκε από τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες Leader των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων. Ειδικότερα μέσω του άξονα 3 επιδιώκεται η εξυπηρέτηση συγκεκριμένων στόχων του ΕΣΣΑΑ όπως είναι η διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας, η στήριξη της επιχειρηματικότητας στην ύπαιθρο, η βελτίωση της ποιότητας ζωής και ο εκσυγχρονισμός των υποδομών στις αγροτικές περιοχές. Στο πλαίσιο του 4ου άξονα, στα πλαίσια της προσέγγισης Leader, θα υλοποιηθούν δράσεις μεταξύ άλλων που αποσκοπούν:

- Στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών προϊόντων
- Στη διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες
- Στη στήριξη της δημιουργίας και ανάπτυξης πολύ μικρών επιχειρήσεων
- Στην ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων κλπ

Κατά την 4^η Προγραμματική Περίοδο το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, στο πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007 – 2013 (Π.Α.Α.), υλοποιεί παρεμβάσεις αγροτικού τουρισμού και γενικότερα τουρισμού, μέσω του Άξονα 3 «Ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας» και του Άξονα 4 «Εφαρμογή της προσέγγισης Leader».

2.3.3.1. Κοινοτική Πρωτοβουλία “Leader”

Η κοινοτική πρωτοβουλία Leader³² παρουσιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 1991, με σκοπό τη δοκιμή μιας νέας προσέγγισης στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της πολιτικής για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών της Κοινότητας. Η στήριξη στο πλαίσιο του άξονα Leader παρέχει τη δυνατότητα να συνδυαστούν και οι τρεις στόχοι – ανταγωνιστικότητα, περιβάλλον και ποιότητα ζωής/διαφοροποίηση – στο

³² http://ec.europa.eu/agriculture/publi/fact/leader/2006_el.pdf

πλαίσιο μιας τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής που θα στηρίζεται στις τοπικές ανάγκες και πλεονεκτήματα. Η Leader I αποτέλεσε την αρχή μιας νέας προσέγγισης στην πολιτική αγροτικής ανάπτυξης, η οποία στηριζόταν στην ολοκληρωμένη και συμμετοχική προσέγγιση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Η καινοτομία σε σχέση με τις επικρατούσες πολιτικές, συνίστατο στο ότι λαμβανόταν υπόψη η διαφοροποίηση των αναγκών σε τοπικό επίπεδο.

Η πρωτοβουλία Leader ενθαρρύνει τις αγροτικές περιοχές να διερευνήσουν νέους τρόπους ώστε να καταστούν ή να παραμείνουν ανταγωνιστικές, να επωφεληθούν επανειλημμένα από τα πλεονεκτήματά τους και να ανταποκριθούν στις προκλήσεις που ίσως αντιμετωπίζουν, όπως η γήρανση του πληθυσμού, το χαμηλό επίπεδο παροχής υπηρεσιών ή η έλλειψη ευκαιριών απασχόλησης. Με τον τρόπο αυτό η πρωτοβουλία Leader συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές, τόσο των γεωργικών οικογενειών όσο και του ευρύτερου αγροτικού πληθυσμού.

Χρησιμοποιεί την ολιστική προσέγγιση για την αντιμετώπιση των αγροτικών προβλημάτων. Αναγνωρίζει παραδείγματος χάρη ότι η ανταγωνιστικότητα της παραγωγής τροφίμων, το ελκυστικό περιβάλλον και η δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης για τον τοπικό πληθυσμό αποτελούν αμοιβαία υποστηρικτικές πτυχές της αγροτικής ζωής, οι οποίες απαιτούν ειδικές δεξιότητες, κατάλληλες τεχνολογίες και υπηρεσίες που πρέπει να αντιμετωπίζονται ως μία συνεκτική δέσμη και με μέτρα πολιτικής προσαρμοζόμενα κατά περίπτωση.

Η δημιουργία μιας τοπικής σύμπραξης, γνωστής ως «Ομάδας Τοπικής Δράσης» (Ο.Τ.Δ.) αποτελεί ένα πρωτότυπο και σημαντικό χαρακτηριστικό της προσέγγισης Leader. Η Ο.Τ.Δ. έχει ως καθήκον τον προσδιορισμό και την υλοποίηση της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης, λαμβάνοντας αποφάσεις σχετικά με την κατανομή των χρηματοδοτικών της πόρων και τη διαχείρισή τους. Οι Ο.Τ.Δ. αναμένεται να είναι αποτελεσματικές στην τόνωση της αειφόρου ανάπτυξης για τους εξής λόγους:

- Ομαδοποιούν και συνδυάζουν τους διαθέσιμους ανθρώπινους και χρηματοδοτικούς πόρους του δημόσιου τομέα, του ιδιωτικού τομέα, της κοινωνίας των πολιτών και των εθελοντικών φορέων.
- Συγκεντρώνουν τους τοπικούς φορείς γύρω από συλλογικά έργα και πολυτομεακές δράσεις, προκειμένου να επιτύχουν συνέργεια, κοινό ιδιοκτησιακό

καθεστώς, καθώς και την κρίσιμη μάζα που απαιτείται για τη βελτίωση της οικονομικής ανταγωνιστικότητας της περιοχής.

- Ενισχύουν το διάλογο και τη συνεργασία μεταξύ διαφορετικών αγροτικών φορέων, οι οποίοι συχνά έχουν ελάχιστη πείρα στη μεταξύ τους συνεργασία, μειώνοντας ενδεχόμενες διενέξεις και διευκολύνοντας την εξεύρεση λύσεων κατόπιν διαπραγμάτευσης, μέσω διαβούλευσης και συζητήσεων.

- Διευκολύνουν, μέσω της αλληλεπίδρασης των διαφορετικών εταιρών, τις διαδικασίες προσαρμογής και αλλαγών στον τομέα της γεωργίας (π.χ. προϊόντα ποιότητας, τροφικές αλυσίδες), το συνυπολογισμό των περιβαλλοντικών προβληματισμών, τη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας και την ποιότητα ζωής.

Μια ομάδα τοπικής δράσης αναμένεται να:

- Συνενώσει τις σχετικές ομάδες συμφερόντων μιας περιοχής γύρω από ένα κοινό έργο.

- Να έχει αυτονομία ως προς τη λήψη αποφάσεων και ικανότητα να βλέπει με νέο μάτι τους τοπικούς πόρους.

- Να συσχετίζει τα διαφορετικά μέτρα.

- Να είναι ικανή να αξιοποιεί τις ευκαιρίες που προσφέρονται από το σύνολο των πόρων σε τοπικό επίπεδο.

- Να είναι ανοικτή σε καινοτόμες ιδέες.

- Να είναι ικανή να συσχετίσει και να ενσωματώνει διαφορετικές τομεακές προσεγγίσεις.

❖ **Ολοκληρωμένες και πολυτομεακές δράσεις**

Η πρωτοβουλία Leader δεν είναι ένα πρόγραμμα τομεακής ανάπτυξης. Η στρατηγική τοπικής ανάπτυξης πρέπει να έχει μια πολυτομεακή λογική, ενσωματώνοντας διαφορετικούς τομείς δραστηριότητας. Οι δράσεις και τα έργα που περιλαμβάνονται στις τοπικές στρατηγικές πρέπει να συνδέονται και να συντονίζονται ως ένα συνεκτικό όλον. Η ενσωμάτωση μπορεί να αφορά τις δράσεις που πραγματοποιούνται σε έναν μόνο τομέα, τις δράσεις ολόκληρου του προγράμματος, τις ειδικές ομάδες δράσεων ή κατά κύριο λόγο τις συσχετίσεις μεταξύ των διαφορετικών οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών, περιβαλλοντικών φορέων και τομέων που συμμετέχουν.

2.3.4. Φορείς που ασχολούνται με τον Αγροτουρισμό στην Ελλάδα

Η Αγροτουριστική Α.Ε. ιδρύθηκε³³ το 2001 ως Ανώνυμη Εταιρία δημοσίου συμφέροντος, προκειμένου να συμβάλει ενεργά στη διαμόρφωση μιας εναλλακτικής πρότασης στην προϊούσα κρίση του μαζικού τουρισμού, με την καθιέρωση ενός νέου, σύγχρονου τουριστικού προϊόντος.

Πλειοψηφικός μέτοχος είναι η Εταιρία Τουριστικής Ανάπτυξης (ΕΤΑ), η οποία εποπτεύεται από το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης. Η Ελλάδα, μια χώρα με εξαιρετικά πολύμορφο φυσικό περιβάλλον και με μακρά αγροτική παράδοση, παρουσιάζει τεράστια πλεονεκτήματα όσον αφορά την αγροτουριστική αξιοποίηση. Αν και τα τελευταία χρόνια έχουν παρατηρηθεί αρκετές προσπάθειες προς την κατεύθυνση της αγροτουριστικής ανάπτυξης, οι απόπειρες αυτές υπήρξαν μεμονωμένες, ελάχιστα προβεβλημένες και δεν συνέβαλαν στη δημιουργία ενός εθνικού αγροτουριστικού προϊόντος.

Γενικός στόχος της Εταιρείας είναι να ανταποκριθεί στις σημερινές απαιτήσεις για ολοκληρωμένη πολιτική ανάπτυξης και διαχείρισης του πλαισίου ανάπτυξης και προώθησης του αγροτουρισμού στην Ελλάδα. Να αποτελέσει, δηλαδή, το μοχλό ανάδειξης και ανάπτυξης της «άλλης Ελλάδας», δημιουργώντας ένα εθνικό πλαίσιο αναφοράς σε θέματα αγροτουρισμού.

Οι επιμέρους σκοποί της Εταιρείας είναι:

- Να προσφέρει περισσότερη γνώση γύρω από την δυναμική του αγροτουρισμού και να ελκύσει δυνητικούς επενδυτές να στραφούν σε αυτό τον τομέα, καθοδηγώντας υπεύθυνα και αποτελεσματικά τα βήματα τους με την παροχή πληροφοριών και πρακτικών συμβουλών.
- Να αναβαθμίσει τις έννοιες «αγροτουρισμός» και «εναλλακτικές μορφές τουρισμού», που παρά την ευρεία χρήση τους, καταλήγουν συχνά σε άστοχες εφαρμογές.
- Να καθιερώσει τον αγροτουρισμό ως ένα αναγνωρίσιμο ποιοτικό τουριστικό προϊόν ήπιας ανάπτυξης, με υψηλές προδιαγραφές στην παροχή υπηρεσιών.
- Να ενισχύσει τη δυναμική της ελληνικής υπαίθρου μέσα από την ανάπτυξη του αγροτουρισμού και τη συμβολή του στην διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, του

³³ <http://archive.in.gr/Reviews/chapter.asp?lngReviewID=993&lngChapterID=90736>

πολιτισμού, της παράδοσης, με τελικό στόχο την ενίσχυση των τοπικών οικονομιών και κοινωνιών.

- Να εξασφαλίσει τις κατάλληλες συνθήκες για τη δημιουργία υγιών ανταγωνιστικών επιχειρήσεων.
- Να παρέχει πληροφορίες και πρακτικές συμβουλές στους δυνητικούς επισκέπτες για την επιλογή του ταξιδιωτικού προορισμού τους.

Για την επίτευξη των στόχων της, η ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε. έχει σχεδιάσει και υλοποιεί ένα ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης, το οποίο συνεχώς εμπλουτίζει και επικαιροποιεί. Στο πλαίσιο αυτό, η ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε. ως δυναμικός και ευέλικτος βραχίονας του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης, είναι σε θέση να παίζει ρόλο – κλειδί στην όλη προσπάθεια για μια βιώσιμη περιφερειακή ανάπτυξη, στην οποία η σημερινή κυβέρνηση αποδίδει πρωτεύουσα σημασία.

❖ **Ελληνικό Κέντρο Αγροτουρισμού**

Το Ελληνικό Κέντρο Αγροτουρισμού είναι Σωματείο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Συστάθηκε τον Ιανουάριο του 2003 και απαρτίζεται από επιχειρηματίες, εκδότες, δημοσιογράφους, καθηγητές πανεπιστημίου, επιστήμονες, άτομα που ο καθένας στον τομέα του έχει να επιδείξει ένα σημαντικό έργο. Δημιουργήθηκε με σκοπό τη στήριξη, την ενίσχυση και την προώθηση της ιδέας του αγροτουρισμού στην Ελλάδα καθώς και τον πολιτικών για την προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος με κατεύθυνση την βιώσιμη τοπική και περιφερειακή τουριστική ανάπτυξη. Στα πλαίσια των σκοπών του, επιδιώκει τη συνεργασία με φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς καθώς και με διεθνείς και εθνικές αγροτουριστικές οργανώσεις.

Ο σκοπός του ΕΛΛ.Κ.Α είναι να δημιουργηθούν Δίκτυα Συνεργασίας για την ανάδειξη των πολιτισμικών χαρακτηριστικών της υπαίθρου και των τοπικών παραδοσιακών προϊόντων. Μία από τις πρόσφατες δραστηριότητες του ΕΛΛ.Κ.Α είναι η διοργάνωση της Γιορτής Αγροτουρισμού της Επιδαύρου, μία γιορτή που όπως δείχνει το ενδιαφέρον πληθώρας Δήμων από όλη την χώρα, πρόκειται να καθιερωθεί με τοπικό χαρακτήρα σε πολλές περιοχές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ Β. ΑΙΓΑΙΟΥ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ

3.1. Εισαγωγή

Στο τρίτο κεφάλαιο δίνεται η περιγραφή της περιφερειακής αναπτυξιακής ταυτότητας της περιφέρειας Β. Αιγαίου και επιπλέον γίνεται η ανάλυση και παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας καθώς και ο σχολιασμός αυτών. Η έρευνα διεξήχθη κατά το πρώτο εξάμηνο του 2014 μέσω ερωτηματολογίου. Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε εξολοκλήρου για τις ανάγκες εκπόνησης της παρούσας έρευνας που απαιτούσε μικρό δείγμα για διεξαγωγή συμπερασμάτων.

3.2. Αναπτυξιακή Περιγραφή της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου

3.2.1. Συνοπτική περιγραφή της Περιφέρειας Β. Αιγαίου

Με το νόμο 3852/2010 (Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης)³⁴ συνίσταται η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου η οποία περιλαμβάνει τους Νομούς Λέσβου, Σάμου και Χίου με γεωγραφικά και δημογραφικά στοιχεία:

- Συνολική Έκταση: 3.836 τ.χλμ
- Συνολικός Πληθυσμός: 199.231 (απογραφή 2011)
- Πυκνότητα Πληθυσμού: 51,94 κάτοικοι/τ.χλμ.

Έδρα της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου είναι η Μυτιλήνη.

Συγκροτείται η Περιφερειακή Ενότητα Λέσβου που περιλαμβάνει το Δήμο Λέσβου.

Συγκροτείται η Περιφερειακή Ενότητα Λήμνου που περιλαμβάνει το Δήμο Λήμνου και το Δήμο Αγίου Ευστρατίου.

Συγκροτείται η Περιφερειακή Ενότητα Χίου με έδρα τη Χίο που περιλαμβάνει το Δήμο Χίου, το Δήμο Ψαρών και το Δήμο Οινουσσών.

³⁴ Πηγή: <http://www.pyaigaiou.gov.gr/web/guest/perfectureoflesvos>

Συγκροτούνται η Περιφερειακή Ενότητα Σάμου που περιλαμβάνει το Δήμο Σάμου και η Περιφερειακή Ενότητα Ικαρίας που περιλαμβάνει τους Δήμους Ικαρίας και Φούρνων. Ο μεγαλύτερος από τους εννέα Δήμους είναι ο Δήμος Λέσβου.

3.2.2. Διοικητική δομή της περιφέρειας Β. Αιγαίου

❖ Περιφερειακές Αρχές³⁵

- Όργανα της Περιφέρειας είναι ο Περιφερειάρχης, οι Αντιπεριφερειάρχες, το Περιφερειακό Συμβούλιο, η Οικονομική Επιτροπή και η Εκτελεστική Επιτροπή.

- Σε κάθε Περιφέρεια τον Περιφερειάρχη επικουρούν οι Αντιπεριφερειάρχες που εκλέγονται άμεσα κατ' αντιστοιχία προς τον αριθμό των Περιφερειακών Ενοτήτων και οι οποίοι δεν καταλαμβάνουν θέση Περιφερειακού Συμβούλου και τρεις (3) επιπλέον Αντιπεριφερειάρχες, οι οποίοι ορίζονται με απόφαση του Περιφερειάρχη που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ειδικά στην περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, οι εκλεγμένοι Αντιπεριφερειάρχες είναι τρεις (3), ένας σε κάθε νομό.

- Το Περιφερειακό Συμβούλιο της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου αποτελείται από σαράντα ένα (41) μέλη.

❖ Διάρκεια περιφερειακής περιόδου

- Ο Περιφερειάρχης, οι Αντιπεριφερειάρχες και τα μέλη του Περιφερειακού Συμβουλίου εκλέγονται με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία.

- Οι εκλογές γίνονται κάθε πέντε (5) χρόνια, ταυτόχρονα με τις δημοτικές εκλογές, στα ίδια εκλογικά τμήματα, με τις ίδιες εφορευτικές επιτροπές και τους ίδιους αντιπροσώπους της δικαστικής αρχής και εφόρους αντιπροσώπων, αλλά η ψηφοφορία διενεργείται σε διαφορετικές κάλπες. Οι εκλογές διενεργούνται ταυτόχρονα σε ολόκληρη την επικράτεια.

- Η εγκατάσταση του Περιφερειάρχη, των Αντιπεριφερειάρχων και των μελών του Περιφερειακού Συμβουλίου γίνεται την 1η Σεπτεμβρίου του έτους διεξαγωγής των εκλογών και η θητεία τους λήγει την 31η Αυγούστου του πέμπτου έτους.

❖ Αρμοδιότητες του Περιφερειακού Συμβουλίου³⁶

³⁵ Πηγή: <http://www.pvaigaiou.gov.gr/web/guest/dioikisi>

³⁶ Πηγή: <http://www.pvaigaiou.gov.gr/web/guest/nomsimvoulia>

- Το Περιφερειακό Συμβούλιο ασκεί όλες τις αρμοδιότητες που ανήκουν στην περιφέρεια, εκτός από εκείνες που έχουν ανατεθεί με ρητή διάταξη σε άλλο όργανο της περιφέρειας ή έχουν μεταβιβαστεί από το ίδιο το συμβούλιο σε επιτροπή του.
- Το περιφερειακό συμβούλιο είναι αρμόδιο ιδίως για:
 - ✓ Την έγκριση και παρακολούθηση του επιχειρησιακού προγράμματος της Περιφέρειας,
 - ✓ Την έγκριση και παρακολούθηση αναπτυξιακών προγραμμάτων κατά την κείμενη νομοθεσία,
 - ✓ Την έγκριση του προϋπολογισμού και του απολογισμού της Περιφέρειας,
 - ✓ Την επιβολή τελών, εισφορών και δικαιωμάτων,
 - ✓ Την απαλλοτρίωση ακινήτων,
 - ✓ Την εκποίηση, ανταλλαγή και δωρεά ακινήτων, καθώς και τη σύσταση εμπράγματων δικαιωμάτων,
 - ✓ Την αγορά, παραχώρηση χρήσης, μίσθωση και εκμίσθωση κινητών και ακινήτων,
 - ✓ Τη σύναψη δανείων,
 - ✓ Την έγκριση του κανονισμού των εργασιών του, του κανονισμού των εργασιών της Οικονομικής Επιτροπής και των επιτροπών του άρθρου 164 του νόμου 3852/2010 (Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης), καθώς και του οργανισμού των υπηρεσιών της περιφέρειας,
 - ✓ Την πλήρωση των κενών οργανικών θέσεων προσωπικού της Περιφέρειας,
 - ✓ Το πρόγραμμα των εκτελεστέων έργων και προμηθειών,
 - ✓ Τη σύσταση επιτροπών στις οποίες μεταβιβάζει αρμοδιότητές του.
- ❖ Περιφερειακές Ενότητες
 - **Περιφερειακές Ενότητες Λέσβου και Λήμνου (Νομός Λέσβου)**³⁷

³⁷ Πηγή: <http://www.pvaigaίου.gov.gr/web/guest/nomoslesvou>

Ο Νομός Λέσβου βρίσκεται στο Βόρειο Αιγαίο. Αποτελείται από 3 Νησιά. Τη Λέσβο, τη Λήμνο και τον Άγιο Ευστράτιο. Η συνολική έκταση του νομού είναι 2.154 τ.χλμ., το συνολικό μήκος ακτών 696 χλμ. και ο συνολικός πληθυσμός του 105.194 κάτοικοι. Στο νομό υπάρχουν 3 Δήμοι (με 17 Δημοτικές Ενότητες, 13 στη Λέσβο και 4 στη Λήμνο). Πρωτεύουσα του νομού Λέσβου είναι η Μυτιλήνη. Στη Μυτιλήνη έχει την έδρα της η Περιφέρεια Β. Αιγαίου.

▪ **Περιφερειακή Ενότητα Χίου (Νομός Χίου)**

Η Περιφερειακή Ενότητα Χίου, αποτελείται από το ομώνυμο μεγάλο νησί και δύο μικρότερα, αλλά εξίσου σημαντικά, τα Ψαρά και τις Οινούσσες. Η Χίος έχει έκταση 904 τετραγωνικά χιλιόμετρα και 54.000 μόνιμους κατοίκους. Η Χίος, τα Ψαρά και οι Οινούσσες, προσφέρουν αμέτρητες επιλογές στον επισκέπτη και είναι αναμφισβήτητα ο ιδανικός τόπος διακοπών για όσους επιθυμούν ξεχωριστές και ποιοτικές διακοπές. Η πόλη της Χίου που λέγεται συνήθως και Χώρα, με 29.000 κατοίκους, είναι η πολυπληθέστερη πόλη του νησιού, διοικητικό, πνευματικό, πολιτιστικό, εκπαιδευτικό και εμπορικό κέντρο του νομού, και συγχρόνως το σπουδαιότερο λιμάνι του.

▪ **Περιφερειακές Ενότητες Σάμου και Ικαρίας (Νομός Σάμου)**

Η Σάμος βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα του Αιγαίου Πελάγους κοντά στα παράλια της Μικράς Ασίας.

Ανατολικά της βρίσκεται η Μικρά Ασία από την οποία χωρίζεται με τον επταστάδιο πορθμό, ή Ντάρ Μπογάζ, με ελάχιστο πλάτος 1.650 μέτρα περίπου, βόρεια βρίσκεται η χερσόνησος της Ερυθραίας, βορειοδυτικά η Χίος, δυτικά και νοτιοδυτικά η Ικαρία και το σύμπλεγμα των Φούρνων και νότια τα Δωδεκάνησα, από τα οποία τα πλησιέστερα είναι το Αγαθονήσι οι Αρκοί και η Πάτμος. Έχει 33.814 κατοίκους (απογραφή 2001), αποτελείται από τέσσερις Δημοτικές Ενότητες, Βαθέος, Καρλοβασίου, Πυθαγορείου και Μαραθοκάμου, με πρωτεύουσα την Σάμο. Είναι ορεινή και έχει δυο βουνά, τον άγριο και βραχώδη Κέρκη, ύψους 1.443 μέτρα και την κατάφυτη Άμπελο (ή Καρβούνης) ύψους 1.160 μέτρα. Το κλίμα της Σάμου είναι γλυκό, υγιεινό και ευχάριστο. Δροσερό το καλοκαίρι και ζεστό τον χειμώνα.

Η Ικαρία ανήκει στο σύμπλεγμα των Ανατολικών Σποράδων. Έχει ανατολικά τη Σάμο, δυτικά την Μύκονο, βόρεια την Χίο, νότια την Πάτμο και τους Φούρνους. Η ονομασία του νησιού οφείλεται στο περιστατικό του πνιγμού και της ταφής του Ικάρου, εκτός του κυρίου ονόματος της είχε και άλλα ονόματα που αναφέρονταν στα

χαρακτηριστικά της όπως Μάκρις, Δολίχη ή Δολίγη εξαιτίας του σχήματός της που ήταν επίμηκες ή Ιχθυόεσσα εξαιτίας της αφθονίας ψαριών που υπήρχε στη θάλασσα. Σήμερα εντός της θάλασσας περίπου πενήντα μέτρα από τα βράχια στην παραλία της Βαώνης του χωριού Χρυσόστομος υπάρχει βράχος που ονομάζεται Νίκαρης αφού σύμφωνα με την παράδοση εκεί πνίγηκε ο Ίκαρος.

Οι Φούρνοι είναι το τρίτο από τα νησιά του Νομού Σάμου. Στην πραγματικότητα, δεν είναι ένα παρά αρκετά νησάκια που βρίσκονται νοτιοδυτικά της Σάμου και νοτιοανατολικά της Ικαρίας, στα οποία έχει κανείς πρόσβαση με πλοίο, βάρκες ή τα υδροπτέρυγα. Υπάρχουν τρία μεγαλύτερα νησάκια (Φούρνοι, Θύμαινα, Άγιος Μηνάς) και εννέα μικρότερα, ασφαλές καταφύγιο για τα θαλασσοπούλια και παλιότερα για τους πειρατές. Απέχουν 4 ν.μ. (ναυτικά μίλια) από τη Σάμο, 6 ν.μ. από την Ικαρία και 9 ν.μ. από την Πάτμο και αποτελούν μέρος προστατευόμενο από το πρόγραμμα Natura 2.000. Είναι το πιο μεγάλο από τα νησάκια του μικρού αρχιπελάγους, με την ομώνυμη πρωτεύουσά τους χτισμένη αμφιθεατρικά γύρω από το μικρό φυσικό λιμανάκι τους. Κατοικούνται από 2.000 φιλόξενους Έλληνες που προσπαθούν να κερδίσουν τον επιούσιο κάνοντας ότι μπορούν στην καλλιέργεια της λιγιστής γης, την κτηνοτροφία, το ψάρεμα, τα μελίσσια, το εμπόριο και τον τουρισμό, όμως, η μεγάλη πλειονότητα των κατοίκων είναι ναυτικοί.

3.2.3. Κατευθυντήριες πολιτικές της περιφέρειας Β. Αιγαίου

Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας Β. Αιγαίου σε συνδυασμό με τις ανάγκες και τις προοπτικές της, υποδεικνύουν και υπαγορεύουν ένα αναπτυξιακό όραμα.

Το όραμα όπως διατυπώνεται εστιάζει αφενός στην αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας συνολικά και των νησιών μεμονωμένα, και αφετέρου, στις ευκαιρίες βιώσιμης ανάπτυξης με το μικρότερο δυνατό κόστος (οικονομικό, κοινωνικό, περιβαλλοντικό) λαμβάνοντας υπόψη τις προσδοκίες και τις ανάγκες του τοπικού πληθυσμού. Με αυτόν τον τρόπο αποκλείονται σχεδιασμοί και παρεμβάσεις που έχουν ως χαρακτηριστικό την υπερβολή – μαζικότητα και προτάσσεται ως κυρίαρχο στοιχείο, το μέτρο και η ηπιότητα, θέτοντας παράλληλα την ποιότητα στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος κάθε πρωτοβουλίας ή δραστηριότητας.

Ταυτόχρονα το όραμα εμπεριέχει την προσπάθεια εξεύρεσης λύσεων και επιλογής πρακτικών που θα διατηρήσουν την ταυτότητα και ιδιαιτερότητα κάθε τόπου και θα συνυπάρξουν με την σύγχρονη πραγματικότητα, υπηρετώντας τον τοπικό πληθυσμό σε

όλες τις λειτουργίες και δραστηριότητες του, με τρόπο ώστε με υπερβατικές ενίοτε λογικές αλλά και διασταλτικές οπτικές, ο σχεδιασμός να αποβλέπει σε μετρήσιμα και ορατά οφέλη γεγονός που και τις ανάγκες της κοινωνίας θα υπηρετήσει και τις αναπτυξιακή διαδικασία θα θέσει σε πραγματική τροχιά και προς θετική κατεύθυνση.

3.2.3.1. Καθορισμός γενικών στρατηγικών στόχων ανάπτυξης

Η στρατηγική ανάπτυξη³⁸ περιοχών με γεωγραφική και άλλη υστέρηση ή αλλιώς των λιγότερο ευνοημένων περιοχών, προϋποθέτει πέντε συνθήκες:

1. Υιοθέτηση προοπτικής για βιώσιμη ανάπτυξη: η προοπτική αυτή αποτελεί τη βάση για την αναγνώριση του πολυλειτουργικού χαρακτήρα των λιγότερο ευνοημένων περιοχών και την εναρμόνιση της οικονομικής, της οικολογικής και της κοινωνικής διάστασης της ζωής ειδικά στην ύπαιθρο. Επιπρόσθετα, η συγκεκριμένη προσέγγιση ενισχύει την ικανότητα των τοπικών κοινωνιών για λήψη ενεργούς δράσης, με στόχο την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του περιβάλλοντός τους.

2. Ενίσχυση υποστηρικτικών αναπτυξιακών πολιτικών: στις περισσότερες περιπτώσεις, οι μηχανισμοί αγοράς δεν επαρκούν προκειμένου να εξασφαλιστεί η ανανέωση της υπαίθρου (εν προκειμένω των νησιών). Απαιτείται, επίσης, η σταθερή υποστήριξη από το κράτος, στο πλαίσιο προώθησης της εθνικής αλληλεγγύης και εφαρμογής μιας ισόρροπης πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης, σε συνδυασμό με την υποχρέωση προστασίας του περιβάλλοντος και της φυσικής κληρονομιάς του κάθε τόπου.

3. Ενδυνάμωση των αναπτυξιακών ικανοτήτων των περιοχών της υπαίθρου: η αναπτυξιακή δυναμική των περιοχών Βορείου Αιγαίου 2012 – 2014 δεν οφείλεται μόνο σε παραδοσιακούς παράγοντες (για παράδειγμα διαθεσιμότητα των φυσικών πόρων και του κεφαλαίου, γεωγραφική θέση), αλλά και σε άυλα χαρακτηριστικά, όπως η εσωτερική δυνατότητα ανάπτυξης. Η ενίσχυση των αναπτυξιακών ικανοτήτων μπορεί να οριστεί ως μια διαδικασία μέσω της οποίας τα άτομα, οι ομάδες και οι διευρυνόμενοι κοινωνικοοικονομικοί σχηματισμοί ενισχύουν τη δυνατότητά τους να προσδιορίσουν και να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις ανάπτυξης κατά τρόπο βιώσιμο.

4. Αύξηση προσβασιμότητας σε δημόσια αγαθά και φυσικούς πόρους³⁹: στόχος είναι η αύξηση της πρόσβασης των κοινοτήτων προς τους δημόσιους πόρους και η

³⁸ Πηγή: http://www.pvaigaiau.gov.gr/c/document_library/get_file?folderId=82140&name=DLFE-9807.pdf

εγκαθίδρυση μιας αμεσότερης ευκαιρίας αποκόμισης ωφελειών από την βελτίωση του επιπέδου ζωής στην υπαίθρο και όχι μόνο στα αστικά κέντρα.

5. Αναγνώριση της συμβολής των αγροτικών περιοχών στην αστική ευημερία:

η οικονομία της υπαίθρου και η αστική οικονομία είναι αλληλοσυμπληρούμενες και αλληλοεξαρτώμενες. Οι αγροτικοί πόροι (τρόφιμα, ενέργεια, περιβαλλοντικές θελκτικότητες κ.λπ.) συμβάλλουν ουσιαστικά στην αστική ποιότητα ζωής. Από την άλλη, οι αστικοί πόροι (πρωτίστως οικονομικοί) πρέπει να μετακυληθούν, προκειμένου να υποστηρίξουν τη διαδικασία της συντήρησης και ανανέωσης της υπαίθρου.

3.2.3.2. Αναπτυξιακή Αγροτουριστική δυναμική της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου

Τόσο από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, όσο και από τις τρέχουσες εξελίξεις σε όλα τα επίπεδα και τους τομείς δράσεις της (Καλλικρατικής) αρετής Περιφέρειας, προκύπτει η ανάγκη επαναπροσέγγισης της αναπτυξιακής στρατηγικής, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τα δεδομένα και τις επιδράσεις του εξωτερικού περιβάλλοντος. Η στρατηγική αυτή θα πρέπει να καθοδηγείται τόσο από τις ανάγκες όσο και από την αναπτυξιακή δυναμική των τομέων που η Περιφέρεια μπορεί να αξιοποιήσει και πρωτίστως να μετατρέψει το κύριο μέχρι σήμερα μειονέκτημά της, που είναι η απομόνωση λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα της, σε συγκριτικό πλεονέκτημα, στηριζόμενη στα (αντικειμενικά) συγκριτικά πλεονεκτήματά της, όπως:

- Το πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό υπόβαθρο, πόροι οι οποίοι δεν έχουν πληγεί σημαντικά μέχρι σήμερα από ανθρωπογενείς παρεμβάσεις, δημιουργούν προϋποθέσεις για διεύρυνση, εμπλουτισμό και διαφοροποίηση κυρίως του αγροτουριστικού προϊόντος, αλλά και την εν γένει αύξηση της ανταγωνιστικότητας της Περιφέρειας.

- Η υψηλή ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων⁴⁰, με την κατάλληλη διαδικασία μεταποίησης, εμπορίας, και καθετοποίησης, δημιουργεί σημαντικές προοπτικές αύξησης της παραγωγικότητας των αγροτικών δραστηριοτήτων. Παράλληλα η δικτύωση και διασύνδεση ανάμεσα σε όλους τους (μικρού μεγέθους) τομείς και κλάδους αλλά και επιχειρήσεις της τοπικής οικονομίας, επιτρέπουν να αυξηθεί η

³⁹ Πηγή: http://www.pvalgaïou.gov.gr/c/document_library/get_file?folderId=82140&name=DLFE-9807.pdf

⁴⁰ Πηγή: http://www.pvalgaïou.gov.gr/c/document_library/get_file?folderId=82140&name=DLFE-9807.pdf

προστιθέμενη αξία όλων των παραγωγικών δραστηριοτήτων, καθώς και η ποιότητα αλλά και κυρίως η διεθνής ανταγωνιστικότητα του τελικού προϊόντος (π.χ. ενιαία τυποποίηση, συσκευασία και marketing αλιευμάτων και προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας που προέρχονται από όλη την περιφέρεια).

- Το ανθρώπινο δυναμικό παραγωγικής ηλικίας το οποίο με την σταδιακή βελτίωση του επιπέδου εξειδίκευσης και των δεξιοτήτων του δημιουργεί σημαντικά θετικές προοπτικές/δυνατότητες ανάληψης παραγωγικών/επιχειρηματικών και λοιπών πρωτοβουλιών για αυτοτροφοδοτούμενη/αειφόρο ανάπτυξη της Περιφέρειας.

- Η γειτνίαση με την Τουρκία που δημιουργεί ευκαιρίες, τόσο στον αγροτικό, όσο κυρίως στο τουριστικό τομέα, οι οποίες πρέπει να αξιολογηθούν και να αξιοποιηθούν με τον πλέον πρόσφορο τρόπο.

- Οι δυνατότητες ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων στη θάλασσα, που συνεχώς μεγεθύνονται όσο προχωρεί η έρευνα και αυξάνουν οι διαθέσιμες τεχνολογίες, δημιουργώντας προοπτικές σημαντικής διεύρυνσης της παραγωγικής βάσης.

- Η ιδιαιτερότητα του πληθυσμού της Περιφέρειας και τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά του, βασισμένα σε ιστορικά – πολιτισμικά στοιχεία, τα οποία δημιουργούν ελκυστικό κοινωνικό πρότυπο για ανάπτυξη παραγωγικών και κοινωνικο – πολιτιστικών δραστηριοτήτων στην Περιφέρεια.

- Η ύπαρξη του Πανεπιστημίου Αιγαίου και η επί πολλά έτη δραστηριοποίησή του, με παράλληλο υψηλό βαθμό ενσωμάτωσής του στον κοινωνικό και δημόσιο ιστό της Περιφέρειας. Το πλεονέκτημα αυτό δημιουργεί ευκαιρίες και προοπτικές σύνδεσης του Πανεπιστημίου και με το παραγωγικό/επιχειρηματικό ιστό της Περιφέρειας για τη μεταφορά τεχνογνωσίας και την εφαρμογή καινοτομιών στην παραγωγική και διοικητική λειτουργία των επιχειρήσεων της Περιφέρειας, με την παράλληλη ανάπτυξη έρευνας και τεχνολογίας προσβάσιμης στη παραγωγική διαδικασία και κοινωνικές ανάγκες της Περιφέρειας.

3.2.4. Αναπτυξιακές Προτεραιότητες της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου

Οι βασικές κατευθύνσεις πολιτικής⁴¹, των αναπτυξιακών πυλώνων/ προτεραιοτήτων, οι οποίες λειτουργούν ως επί μέρους στρατηγικοί στόχοι, είναι οι παρακάτω:

▪ **Αύξηση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας.** Για την επίτευξη αυτού του επιμέρους στρατηγικού στόχου, οι βασικές κατευθύνσεις πολιτικής ως γενικοί στόχοι του Προγράμματος είναι:

✓ Η Ενίσχυση των υποδομών προσπελασιμότητας, με τη βελτίωση και επέκταση των οδικών και λιμενικών μεταφορικών υποδομών.

✓ Η Δημιουργία νέων και ενίσχυση υφισταμένων πυλών εισόδου από και προς Τουρκία.

✓ Ο Σχεδιασμός και η προσπάθεια υλοποίησης ενός καινοτόμου συστήματος μεταφορών στο Αιγαίο.

✓ Η Ανάδειξη συνολικά της Περιφέρειας ως προηγμένης ηλεκτρονικά, σε αντιστάθμιση των δυσχερειών του μεταφορικού συστήματος.

✓ Η Συνολική και κυρίως η συστηματική αντιμετώπιση του μέγα – θέματος της Νησιωτικότητας με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τους κατοίκους, τους φορείς, τις επιχειρήσεις και τους επισκέπτες.

▪ **Ενίσχυση της εξωστρέφειας της Περιφέρειας.** Για την αύξηση της εξωστρέφειας της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, οι βασικές κατευθύνσεις πολιτικής, ως γενικοί στόχοι του Προγράμματος είναι:

✓ Εκσυγχρονισμός όλου του πλέγματος που αφορά τον αγροτικό χώρο (τομείς, πρακτικές, μέσα).

✓ Ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας με την ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών στον παραγωγικό εξοπλισμό και στις λοιπές λειτουργίες των επιχειρήσεων.

✓ Έμφαση στην ποιότητα για την εξασφάλιση ανταγωνιστικότητας προϊόντων και υπηρεσιών στα πλαίσια του διεθνούς ανταγωνισμού.

⁴¹ Πηγή: http://www.pvaigaiou.gov.gr/c/document_library/get_file?folderId=82140&name=DLFE-9807.pdf

- ✓ Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού προς την κατεύθυνση παροχής υψηλού επιπέδου τουριστικών υπηρεσιών.
- ✓ Αποτελεσματική διαχείριση και προβολή του τουριστικού και πολιτιστικού προϊόντος, στο εσωτερικό της Χώρας αλλά και στο εξωτερικό.
- ✓ Διεύρυνση της παραγωγικής βάσης και με αξιοποίηση θαλάσσιων και ενεργειακών πόρων, κυρίως Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ).
- ✓ Υιοθέτηση και ενσωμάτωση της καινοτομίας σε όλα τα επίπεδα και τους τομείς λειτουργίας και δραστηριότητας.
- **Ενίσχυση της αειφόρου ανάπτυξης και της ποιότητας ζωής.** Για την επίτευξη αυτού του στόχου απαιτείται⁴²:
 - ✓ Ενίσχυση της προστασία και αξιοποίηση των ιδιαίτερων και πλούσιων φυσικών και πολιτιστικών πόρων, ολοκλήρωση χωροταξικού σχεδιασμού.
 - ✓ Βελτίωση/ανάδειξη υποδομών επιπέδου διαβίωσης, με τη δημιουργία υποδομών υγείας, εκπαίδευσης, την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και την αύξηση της λειτουργικότητας των αστικών κέντρων και των αγροτικών/μειονεκτικών περιοχών.
 - ✓ Ανάδειξη των νησιών της περιφέρειας σε περιοχές μηδενικού ισοζυγίου εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.
- **Αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητας της περιφέρειας ως οργανισμού** και βελτίωση της σχέσης, καθώς και των νομικών προσώπων της με τους πολίτες, την επιχειρηματική κοινότητα και τους άλλους δημόσιους και τοπικούς φορείς.

Ειδικότερα:

- ✓ Βελτίωση του οργανογράμματος και προσαρμογή του στις ιδιαιτερότητες της περιφέρειας.
- ✓ Λειτουργία της Ηλεκτρονικής Περιφέρειας, με την ανάπτυξη των χρήσεων πληροφορικής και επικοινωνιών στις υπηρεσίες με στόχο την ταχύτητα και την οικονομία, επέκταση της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, χρήση ηλεκτρονικής υπογραφής, εφαρμογή τηλεδιασκέψεων κ.α. εις τρόπον ώστε να καλύπτει ολόκληρο το γεωγραφικό

⁴² Πηγή: http://www.pvaigaiou.gov.gr/c/document_library/get_file?folderId=82140&name=DLFE-9807.pdf

χώρο και όλους τους τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας στο Βόρειο Αιγαίο και να αποτελεί το βασικό εργαλείο άρσης της απομόνωσης των νησιών.

✓ Ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού και της υλικοτεχνικής υποδομής της περιφέρειας.⁴³

✓ Βελτίωση των οικονομικών της περιφέρειας μέσω της εξοικονόμησης πόρων και της αξιοποίησης κινητής και ακίνητης περιουσίας.

✓ Στήριξη της δημιουργικότητας, καλλιέργεια και προώθηση επιχειρηματικού πνεύματος με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της ανεργίας, δημιουργία θέσεων απασχόλησης, πρόσβαση στην απασχόληση με ίσες ευκαιρίες, ενώ σε ότι αφορά την αντιμετώπιση της τρέχουσας συγκυρίας προέχει η δυνατότητα προσαρμογής του ανθρώπινου κεφαλαίου στις υφιστάμενες συνθήκες.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι στρατηγικοί στόχοι της περιφέρειας, κυρίως στον τομέα που αφορά στην περιφερειακή ανάπτυξη (αύξηση ελκυστικότητας, ενίσχυση εξωστρέφειας) δεν μπορεί να επιτευχθούν μόνο με δράσεις της ίδιας της Περιφέρειας ως οργανισμού και των νομικών προσώπων της. Απαιτείται η συνέργεια του κράτους, των Δήμων και των τοπικών φορέων συλλογικού και κοινωνικού χαρακτήρα και προπάντων την ενεργή συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα.

Επιπλέον, βασικός παράγοντας για την παραμεθόρια Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου αποτελεί η συνεργασία και συναντίληψη με το Υπουργείο Εξωτερικών τόσο για ενίσχυση των υφιστάμενων και την δημιουργία νέων πυλών εισόδου προς την Τουρκία, αλλά και σε άλλα ζωτικής σημασίας θέματα όπως π.χ. η ενεργειακή διασύνδεση.

3.3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζονται μέσα από πίνακες και σχεδιαγράμματα τα οποία αντιπροσωπεύουν την άποψη 36 Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων της Περιφέρειας Β. Αιγαίου. Η αρχή της ανάλυσης των δεδομένων γίνεται με τα κοινωνικά – δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων (φύλο συμμετεχόντων, ηλικία, τόπος κατοικίας και επίπεδο μόρφωσης).

3.3.1 Ανάλυση ερωτηματολογίων

⁴³ Πηγή: http://www.pvaigaίου.gov.gr/c/document_library/get_file?folderId=82140&name=DLFE-9807.pdf

Στους παρακάτω πίνακες – διαγράμματα αναλύονται τα δεδομένα που προκύπτουν από την έρευνα και έχουν σκοπό να μας πληροφορήσουν σχετικά εάν η Περιφέρεια Β. Αιγαίου δραστηριοποιείται στα πλαίσια μιας βιώσιμης αγροτουριστικής ανάπτυξης η οποία στοχεύει, στην περιφερειακή, κοινωνική, οικονομική, πολιτισμική και περιβαλλοντική δομή.

Τα αποτελέσματα του δείγματος των 36 ερωτηθέντων Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων μελών που έλαβαν μέρος στη έρευνα τα ανέδειξε η εφαρμογή Excel του Microsoft Office που χρησιμοποιήθηκε για τη στατιστική μέτρηση.

«Αριθμός Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων που πήραν μέρος στην έρευνα»

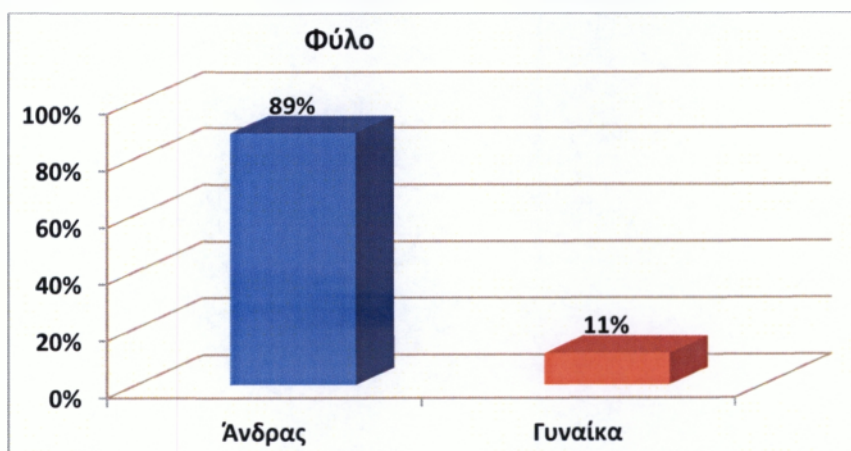
Νομός	Αιρετοί
Νομός Λέσβου	25
Νομός Σάμου	10
Νομός Χίου	1
Σύνολο	36

ΕΡΩΤΗΣΗ 1

«Φύλο ερωτηθέντων» ;

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3.1.1 Φύλο ερωτηθέντων.

ΦΥΛΛΟ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ
Άνδρας	32	89%
Γυναίκα	4	11%
Σύνολο	36	100%

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.3.1.1 Φύλο ερωτηθέντων

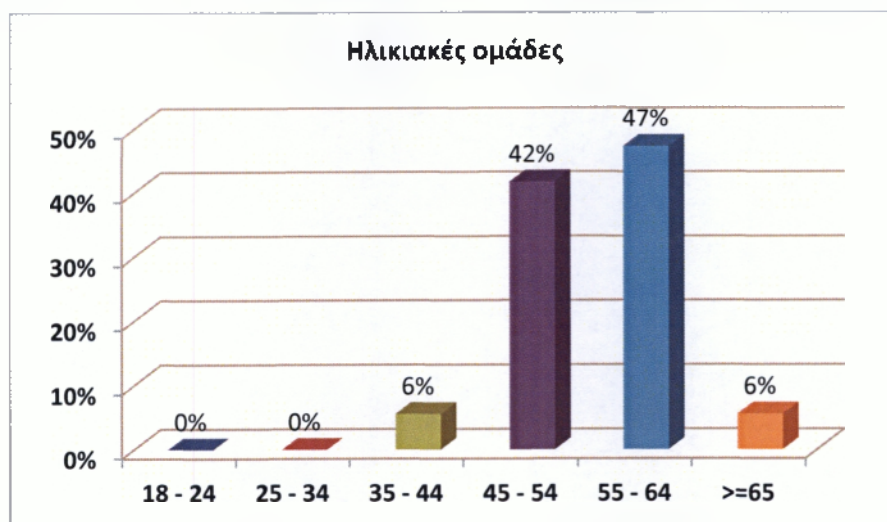
Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων που δέχτηκαν να συμμετάσχουν στην έρευνα με βάση το φύλο συγκεντρώνεται από τους άντρες. Συγκεκριμένα, το 89% καλύπτεται από τους πρώτους, ενώ το υπόλοιπο 11% αφορά τις γυναίκες. Παρατηρούμε, ότι από το περιφερειακό συμβούλιο της Περιφέρειας Β. Αιγαίου το οποίο αποτελείται από (41) μέλη απάντησαν (36) μέλη από τα οποία οι άνδρες υπερτερούν.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2

«Ηλικιακή Ομάδα»;

Πίνακας 3.3.1.2 Ηλικιακή ομάδα

ΗΛΙΚΙΑΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ
18 - 24	0	0%
25 - 34	0	0%
35 - 44	2	6%
45 - 54	15	42%
55 - 64	17	47%
>=65	2	6%
Σύνολο	36	100%

Διάγραμμα: 3.3.1.2 Ηλικιακή Ομάδα

Η ερώτηση 2 αποκαλύπτει την ηλικία Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων, που συμμετείχαν στην έρευνα. Παρατηρούμε ότι, το μεγαλύτερο ποσοστό ηλικιακά ανήκει στην κατηγορία 55-64 (47%), όπως επίσης και στην κατηγορία 45-54 (42%), ακολουθεί η ηλικιακή ομάδα 35- 44 με πολύ μικρότερα ποσοστά (6%) και τέλος >=64 με ποσοστό (6%) επίσης. Από ότι φαίνεται στο δείγμα μας, τα αποτελέσματα, σχετικά με την πληροφόρηση και τη διεξαγωγή συμπερασμάτων, όσον αφορά την επαρκή δραστηριοποίηση της αγροτουριστικής αναπτυξιακής πολιτικής και διαχείρισης της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, διαμορφώνονται στο μεγαλύτερο ποσοστό τους από άτομα με εμπειρία και άποψη, παραγωγικής ηλικίας που τους αφορά άμεσα η προσπάθεια και η συμβολή στην αγροτουριστική ανάπτυξη του τόπου που ζουν και δραστηριοποιούνται.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3

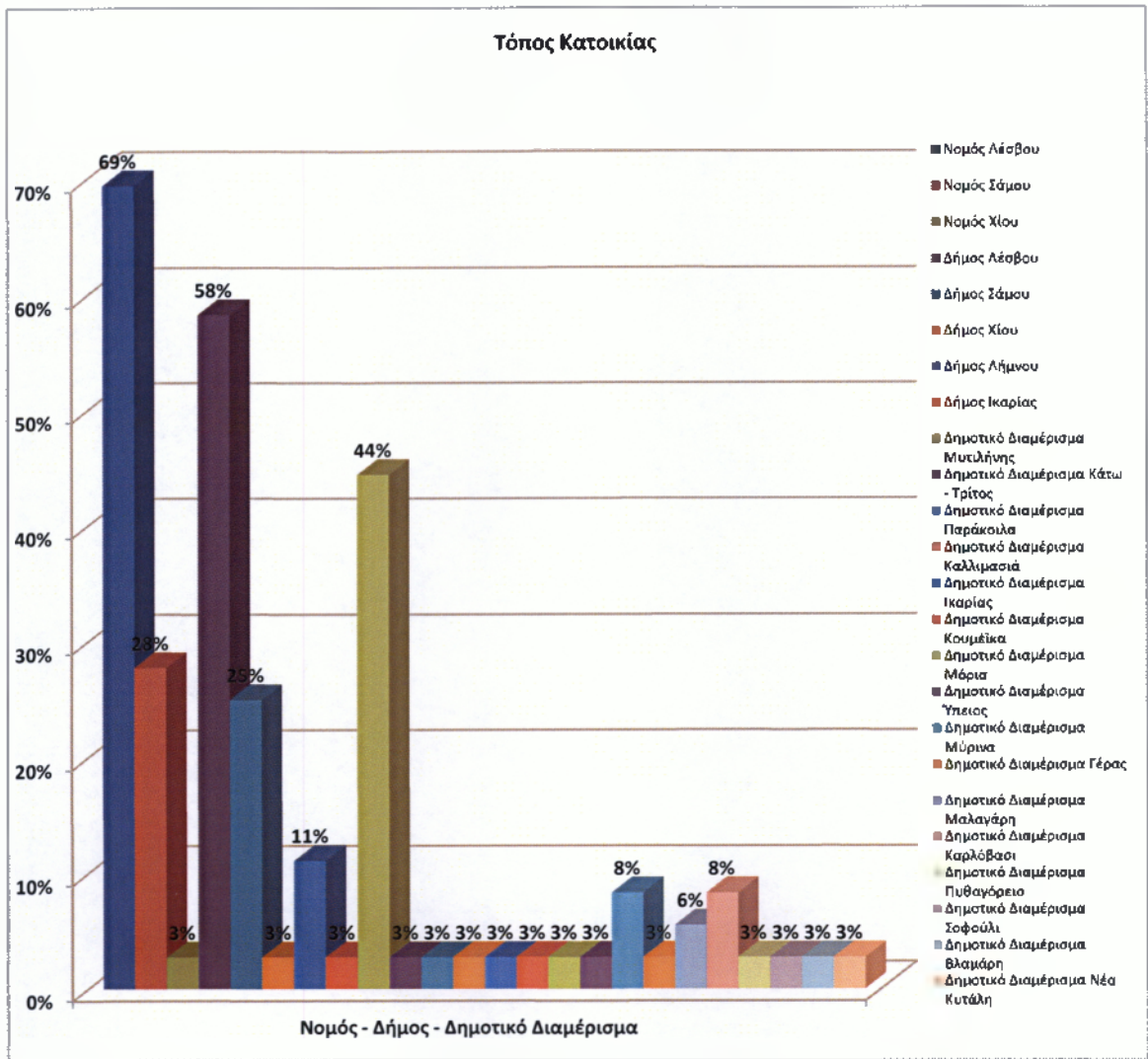
«Ποιος είναι ο τόπος κατοικίας σας»;

Πίνακας 3.3.1.3 Τόπος Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων

ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ (ΝΟΜΟΣ)	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ
Νομός Λέσβου	25	69%
Νομός Σάμου	10	28%
Νομός Χίου	1	3%

Σύνολο	36	100%
ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ (ΔΗΜΟΣ)	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ
Δήμος Λέσβου	21	58%
Δήμος Λήμνου	4	25%
Δήμος Σάμου	9	3%
Δήμος Ικαρίας	1	11%
Δήμος Χίου	1	3%
Σύνολο	36	100%
ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ (ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ)	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ
Μυτιλήνης	16	44%
Τρίτος	1	3%
Παράκοιλα	1	3%
Καλλιμασιά	1	3%
Ικαρίας	1	3%
Κουμέϊκα	1	3%
Μόρια	1	3%
Ύπειος	1	3%
Μύρινα	3	8%
Γέρας	1	3%
Μαλαγάρη	2	6%
Καρλόβασι	3	8%
Πυθαγόρειο	1	3%
Σοφούλι	1	3%
Χωριό Βλαμάρη	1	3%
Νέα Κυτάλη	1	3%

Σύνολο	36	100%
--------	----	------

Διάγραμμα: 3.3.1.3 Τόπος Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων

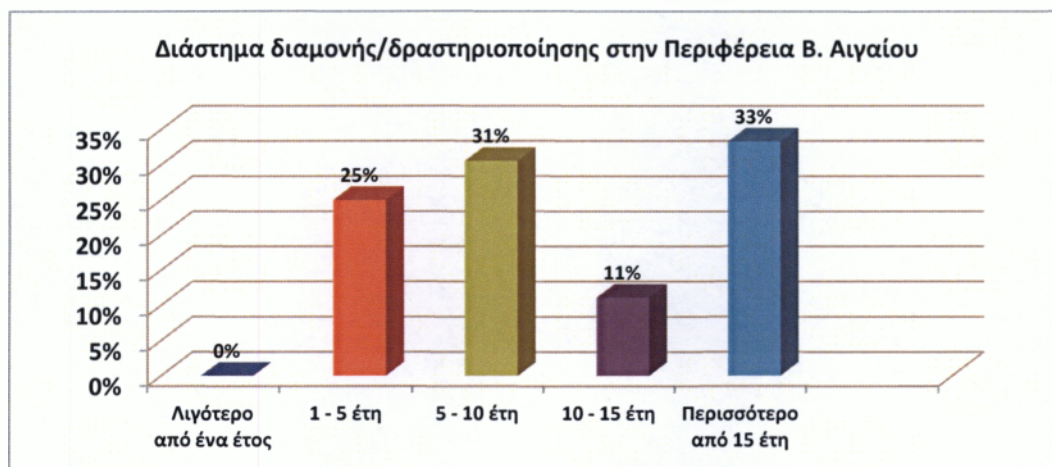
Από το δείγμα των 36 ερωτηθέντων Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων όπως φαίνεται στον πίνακα 3.3.1.3, ποσοστό 69% του δείγματος διαμένει στο Νομό Λέσβου, ποσοστό 28% στο Νομό Σάμου και ποσοστό 3% στο Νομό Χίου. Συμπεραίνουμε λοιπόν, όπως αναφέρθηκε και στην παραπάνω ερώτηση ότι οι απόψεις που θα καταγραφούν στην συνέχεια των ερωτήσεων θα είναι καθοριστικές, αφού θα απορρέουν από άτομα που ζουν, δραστηριοποιούνται και ενδιαφέρονται για την τουριστική και αγροτουριστική ανάδειξη και ανάπτυξη της Περιφέρειας Β. Αιγαίου.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4

«Πόσο διάστημα ζείτε/δραστηριοποιείστε στην Περιφέρεια Β. Αιγαίου»;

Πίνακας: 3.3.1.4 Χρονικό διάστημα διαμονής

ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΑ
Λιγότερο από ένα έτος	0	0%
1 - 5 έτη	9	25%
5 - 10 έτη	11	31%
10 - 15 έτη	4	11%
Περισσότερο από 15 έτη	12	33%
ΣΥΝΟΛΟ	36	100%

Διάγραμμα: 3.3.1.4 Χρονικό διάστημα διαμονής

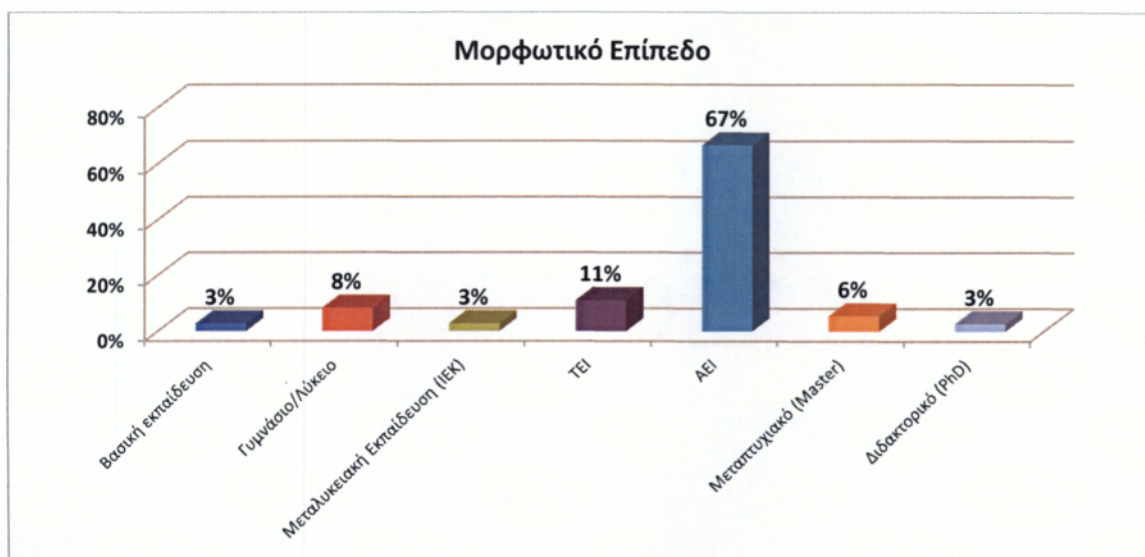
Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο πινάκα – διάγραμμα 3.3.1.4, φαίνεται ότι σε ποσοστό 33% του δείγματος διαμένει στη Περιφέρεια πάνω 15 έτη, ποσοστό 31% διαμένει 5-10 έτη, ποσοστό 25% 1 έως 5 έτη και ποσοστό 11% 10 με 15 έτη. Σημαντικό είναι, ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος έχει αρκετά χρόνια παραμονής και δραστηριότητας στη Περιφέρεια Β. Αιγαίου και σαφώς οι απόψεις τους όσον αφορά τη αγροτουριστική του ανάπτυξη, θα είναι καθοριστικής σημασίας για τη διεκπεραίωση της έρευνας και τη διεξαγωγή συμπερασμάτων.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5

«Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο»;

Πίνακας: 3.3.1.5 Επίπεδο εκπαίδευσης

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Βασική εκπαίδευση	1	3%
Γυμνάσιο/Λύκειο	3	8%
Μεταλυκειακή Εκπαίδευση (ΙΕΚ)	1	3%
ΤΕΙ	4	11%
ΑΕΙ	24	67%
Μεταπτυχιακό (Master)	2	6%
Διδακτορικό (PhD)	1	3%
ΣΥΝΟΛΟ	36	100%

Διάγραμμα: 3.3.1.5 Επίπεδο εκπαίδευσης

Λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο εκπαίδευσης βλέπουμε ότι το 67% των Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων είναι απόφοιτοι ΑΕΙ, ΤΕΙ ποσοστό 11%, Γυμνασίου/Λυκείου ποσοστό 8% και Μεταπτυχιακό κατέχει ποσοστό 6%. Πλέον Διδακτορικό κατέχει ποσοστό 3% του δείγματος. Κατά συνέπεια το επίπεδο εκπαίδευσης, των

συμμετεχόντων στην έρευνα κρίνεται υψηλό, προβάλλοντας και καθορίζοντας απόψεις καλύτερου συντονισμού των υπηρεσιών της Περιφέρειας στις αγροτουριστικές δραστηριότητες.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6

«Ποιο από τα παρακάτω θεωρείτε κατά την άποψη σας ότι εκφράζει την έννοια του αγροτουρισμού»;

Πίνακας: 3.3.1.6 Προσδιορισμός της έννοιας του αγροτουρισμού

ΠΟΙΟ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΨΗ ΣΑΣ ΟΤΙ ΕΚΦΡΑΖΕΙ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Ήπια μορφή τουρισμού	18	50%
Αντίθετο του μαζικού τουρισμού	1	3%
Μέτρο ανάπτυξης της υπαίθρου	17	47%
ΣΥΝΟΛΟ	36	100%

Διάγραμμα: 3.3.1.6 Προσδιορισμός της έννοιας του αγροτουρισμού

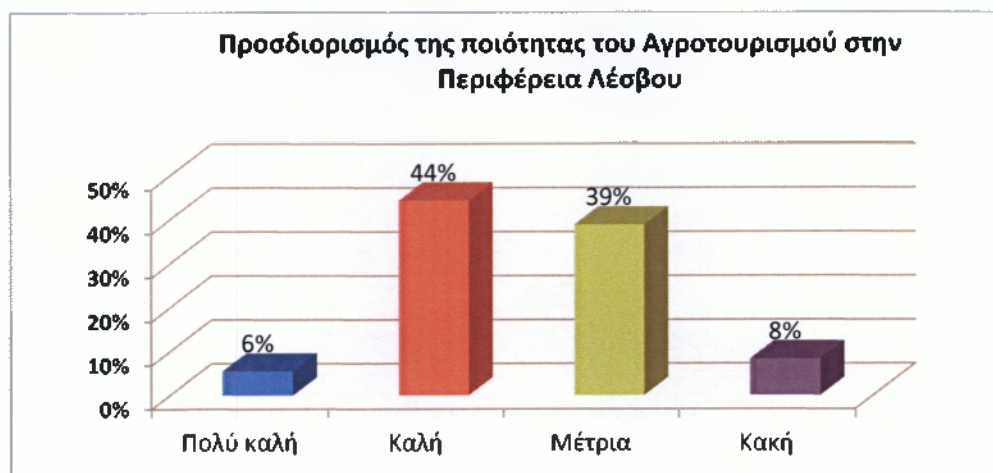
Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο πίνακα-διάγραμμα 3.3.1.6, φαίνεται ότι σε ποσοστό 50% του δείγματος των Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων θεωρεί την έννοια του αγροτουρισμού ως ήπια μορφή τουρισμού, ενώ ποσοστό 47% θεωρεί πως ο αγροτουρισμός είναι το αντίθετο του μαζικού τουρισμού. Σημαντικό είναι να επισημανθεί ότι μόλις ποσοστό 3% θεωρεί τον αγροτουρισμό ως μέτρο ανάπτυξης της υπαίθρου. Γενικότερα η πλειοψηφία των αιρετών της Περιφέρειας Β. Αιγαίου προσδιορίζει την έννοια του αγροτουρισμού ως τη δυνατότητα στον τουρίστα να περάσει ήρεμες διακοπές μέσα στη φύση, έξω από το πλαίσιο του ανεπτυγμένου τουρισμού, μέσα σε ένα φιλόξενο κλίμα που δημιουργεί η ίδια η φύση και οι άνθρωποί της. Πλέον κάτω από αυτήν την οπτική γωνία ο αγροτουρισμός θεωρούν ότι αποτελεί μια πραγματικά σημαντική μορφή τουριστικής ανάπτυξης που στοχεύει στην Περιφερειακή ανάπτυξη, αφού η ύπαρξη του αποτελεί σημαντικό λόγο δημιουργίας αναπτυξιακών έργων υποδομής και ανωδομής.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7

«Πως εκτιμάτε την ποιότητα του αγροτουρισμού που προσέρχεται στη Περιφέρεια Λέσβου»;

Πίνακας: 3.3.1.7 Προσδιορισμός ποιότητας του αγροτουρισμού

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	
	ΠΟΣΟΣΤΑ	
Πολύ καλή	2	6%
Καλή	16	44%
Μέτρια	14	39%
Κακή	3	8%
Σύνολο	36	100%

Διάγραμμα: 3.3.1.7 Προσδιορισμός ποιότητας του αγροτουρισμού

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο πινάκα – διάγραμμα 3.3.1.7, φαίνεται ότι ποσοστό 44% του δείγματος των Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων κρίνει την ποιότητα του αγροτουρισμού που προσέρχεται στην Περιφέρεια καλή. Λιγότερο ποσοστό 39% την κρίνει ως μέτρια και πολύ μικρότερα ποσοστά 6% πολύ καλή και 8% πολύ κακή αντίστοιχα. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι η ποιοτική ανάπτυξη του αγροτουρισμού είναι καθοριστική για την οικονομική ευημερία μιας περιοχής, όπως και για την προστασία του περιβάλλοντος από ανεξέλεγκτες προσπάθειες τουριστικών επιχειρήσεων με στόχο το κέρδος, μη λαμβάνοντας υπόψη τις τραγικές για το περιβάλλον συνέπειες. Είναι γεγονός ότι τα τουριστικά προϊόντα σήμερα έχουν μεγαλύτερη εξάρτηση από την περιβαλλοντική ποιότητα.

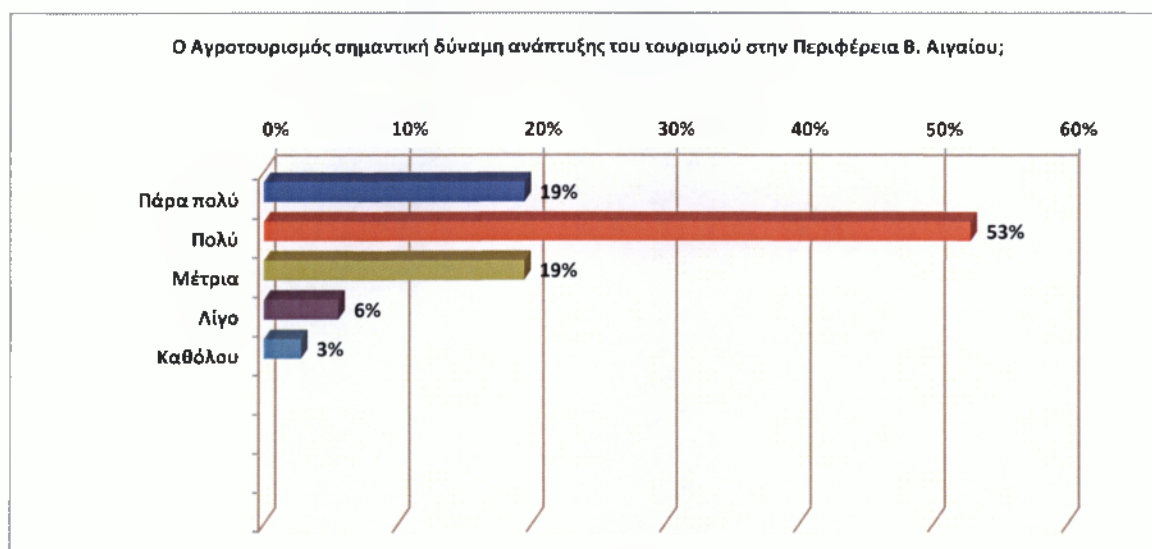
ΕΡΩΤΗΣΗ 8

«Συμφωνείτε ότι ο αγροτουρισμός είναι σημαντική δύναμη ανάπτυξης για τον τουρισμό της Περιφέρειας Β. Αιγαίου»;

Πίνακας: 3.3.1.8 Ο αγροτουρισμός σημαντική δύναμη ανάπτυξης για τον τουρισμό της Περιφέρειας

Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Πάρα πολύ	7	19%
Πολύ	19	53%

Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Πάρα πολύ	7	19%
Πολύ	19	53%
Μέτρια	7	19%
Λίγο	2	6%
Καθόλου	1	3%
ΣΥΝΟΛΟ	36	100%

Διάγραμμα: 3.3.1.8 Ο αγροτουρισμός σημαντική δύναμη ανάπτυξης για τον τουρισμό της Περιφέρειας Β. Αιγαίου

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο πινάκα 3.3.1.8, φαίνεται ότι αρκετά μεγάλο ποσοστό του δείγματος 53% των Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων, πιστεύουν ότι ο αγροτουρισμός είναι πολύ σημαντική δύναμη ανάπτυξης για τον τουρισμό της Περιφέρειας Β. Αιγαίου. Επίσης, αρκετά σημαντικό ποσοστό 19% πιστεύει ότι είναι πάρα πολύ σημαντική δύναμη ανάπτυξης και αντίθετα ισόποσο ποσοστό θεωρεί ότι ο αγροτουρισμός κατέχει μέτρια δυναμική ανάπτυξης με πολύ μικρά ποσοστά 6% και 3% αντίστοιχα να πιστεύουν λίγο έως καθόλου. Η πλειοψηφία των αιρετών θεωρεί ότι ο

αγροτουρισμός στην Περιφέρεια Β. Αιγαίου έχει σημαντικότερη δυναμική. Ο λόγος είναι, επειδή διαθέτει πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό υπόβαθρο, πόρους οι οποίοι δεν έχουν πληγεί σημαντικά μέχρι σήμερα από ανθρωπογενείς παρεμβάσεις και κατ' επέκταση δημιουργούν προϋποθέσεις για διεύρυνση παρουσιάζοντας δυναμική ανάπτυξης κυρίως του αγροτουριστικού προϊόντος.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9

«Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η δραστηριότητα του Αγροτουρισμού για την οικονομία της Περιφέρειας Β. Αιγαίου»;

Πίνακας: 3.3.1.9 Σημαντικότητα της δραστηριότητας του Αγροτουρισμού στην οικονομία της Περιφέρειας Β. Αιγαίου

Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΑ
Πάρα πολύ σημαντική	5	14%
Πολύ σημαντική	12	33%
Σημαντική	12	33%
Λίγο σημαντική	6	17%
Καθόλου	1	3%
ΣΥΝΟΛΟ	36	100%

Διάγραμμα: 3.3.1.9 Σημαντικότητα της δραστηριότητας του Αγροτουρισμού στην οικονομία της Περιφέρειας Β. Αιγαίου

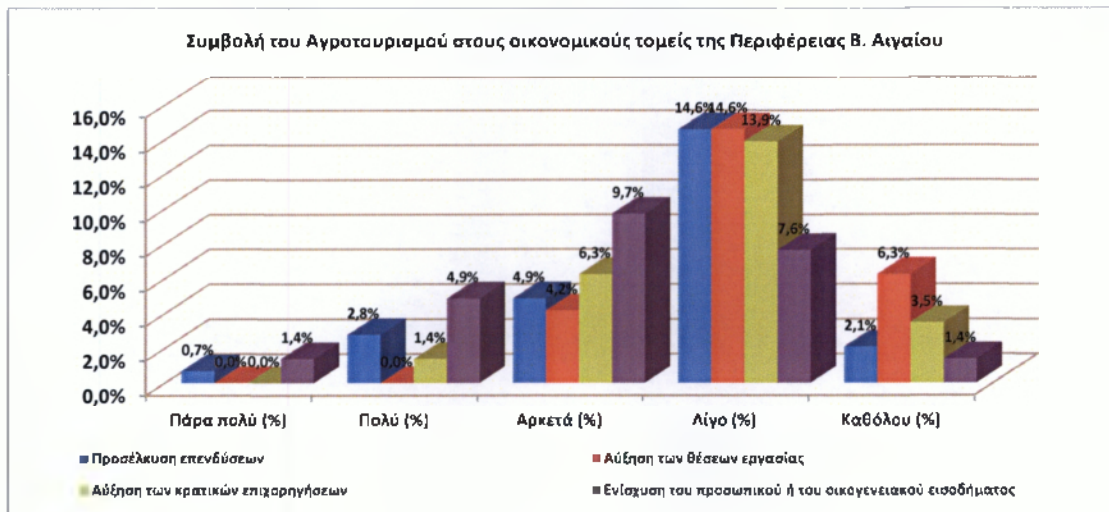
Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο πινάκα 3.3.1.9, φαίνεται ότι αρκετά μεγάλο ποσοστό 63% των Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων που έλαβαν μέρος στην έρευνα πιστεύουν ότι ο αγροτουρισμός είναι πολύ σημαντική δραστηριότητα για την ενίσχυση της οικονομίας της Περιφέρειας Β. Αιγαίου. Επίσης ποσοστό 14% τη θεωρεί πάρα πολύ σημαντική και ποσοστό 17% τη θεωρεί αντίθετα λιγότερο σημαντική. Μόλις 3% ποσοστό αντιλαμβάνεται ότι η δραστηριότητα του αγροτουρισμού δεν είναι καθόλου σημαντική για την οικονομία της Περιφέρειας. Τα παραπάνω στατιστικά στοιχεία αναδεικνύουν, ότι οι δραστηριότητες του αγροτουρισμού κατέχουν ιδιαίτερη θέση στον εμπλουτισμό της οικονομίας της Περιφέρειας Β. Αιγαίου, αξιοποιώντας τα πολιτιστικά, θρησκευτικά, λαογραφικά, αρχιτεκτονικά και γαστρονομικά στοιχεία της.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10

«Πως κατά τη γνώμη σας έχει συμβάλει στις παρακάτω περιπτώσεις ο αγροτουρισμός στην οικονομική ανάπτυξη της Περιφέρειας Β. Αιγαίου»;

Πίνακας: 3.3.1.10 Συμβολή του αγροτουρισμού στους οικονομικούς τομείς της περιφέρειας Β. Αιγαίου

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ Β. ΑΙΓΑΙΟΥ	Μαχ Ποσοστά				
	Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
Προσέλκυση επενδύσεων	0,7%	2,8%	4,9%	14,6%	2,1%
Αύξηση των θέσεων εργασίας	0,0%	0,0%	4,2%	14,6%	6,3%
Αύξηση των κρατικών επιχορηγήσεων	0,0%	1,4%	6,3%	13,9%	3,5%
Ενίσχυση του προσωπικού ή του οικογενειακού εισοδήματος	1,4%	4,9%	9,7%	7,6%	1,4%
ΣΥΝΟΛΟ	2,1%	9,1%	50,7%	50,7%	13,3%

Διάγραμμα: 3.3.1.10 Συμβολή του αγροτουρισμού στους οικονομικούς τομείς της περιφέρειας Β. Αιγαίου

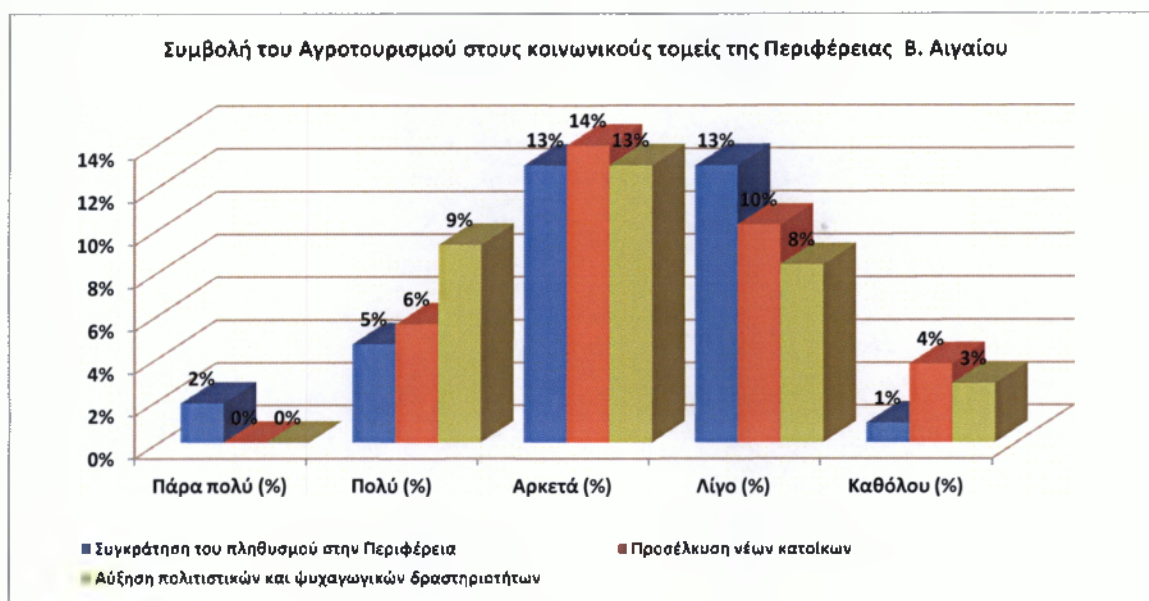
Βάση του μέγιστου (max) των απαντήσεων από τους Αιρετούς Περιφερειακούς Συμβούλους, καθορίζονται οι γνώμες τους για τη συμβολή του αγροτουρισμού στους οικονομικούς τομείς της περιφέρειας Β. Αιγαίου. Στο πίνακα – διάγραμμα 3.3.1.10, παρατηρούμε ότι ο αγροτουρισμός όσον αφορά τη προσέλκυση επενδύσεων έχει συμβάλει λίγο με ποσοστό 14,6% κατά τη γνώμη των περισσότερων αρετών του δείγματος. Επίσης με ποσοστό 14,6% όσον αφορά την αύξηση των θέσεων εργασίας οι γνώμες πλειοψηφούν στο λίγο και για την αύξηση των κρατικών επιχορηγήσεων οι περισσότεροι αιρετοί πιστεύουν στην ελάχιστη συμβολή με ποσοστό 13,9%. Οι γνώμες σε πλειοψηφία διαμορφώνονται ως προς την ενίσχυση του προσωπικού ή του οικογενειακού εισοδήματος στο αρκετά με ποσοστό 9,7%. Παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία των αιρετών συμφωνούν ότι ο αγροτουρισμός συμβάλει κατά κύριο λόγο στην ενίσχυση του προσωπικού ή του οικογενειακού εισοδήματος αρκετά όσον αφορά τη περιφέρεια Β. Αιγαίου. Παράλληλα λειτουργεί ως συμπληρωματικός πόρος στον προϋπολογισμό της αγροτικής οικογένειας, όπου σημαίνει μεγαλύτερο διαθέσιμο εισόδημα, βελτίωση των όρων ζωής και διεύρυνση των ευκαιριών πρόσβασης στην απασχόληση.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11

«Πως κατά τη γνώμη σας έχει συμβάλει ο αγροτουρισμός στα κοινωνικά θέματα της Περιφέρειας Λέσβου»;

Πίνακας: 3.3.1.11 Συμβολή του αγροτουρισμού στους κοινωνικούς τομείς της περιφέρειας Β. Αιγαίου

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ Β. ΑΙΓΑΙΟΥ	Μαx Ποσοστά				
	Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
Συγκράτηση του πληθυσμού στην Περιφέρεια	2%	5%	13%	13%	1%
Προσέλκυση νέων κατοίκων	0%	6%	14%	10%	4%
Αύξηση πολιτιστικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων	0%	9%	13%	8%	3%
ΣΥΝΟΛΟ (100%)	2%	20%	40%	31%	8%

Διάγραμμα: 3.3.1.11 Συμβολή του αγροτουρισμού στους κοινωνικούς τομείς της περιφέρειας Β. Αιγαίου

Βάση του μέγιστου (max) των απαντήσεων από τους Αιρετούς Περιφερειακούς Συμβούλους, καθορίζονται οι γνώμες τους για τη συμβολή του αγροτουρισμού στους κοινωνικούς τομείς της περιφέρειας Β. Αιγαίου. Στο πίνακα – διάγραμμα 3.3.1.11, παρατηρούμε ότι ο αγροτουρισμός όσον αφορά συγκράτηση του πληθυσμού στην Περιφέρεια έχει συμβάλει αρκετά-λίγο με ποσοστό 13% κατά τη γνώμη των περισσότερων αρετών του δείγματος. Επίσης με ποσοστό 14% όσον αφορά την προσέλκυση νέων κατοίκων οι γνώμες πλειοψηφούν στο αρκετά και για την αύξηση πολιτιστικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων οι περισσότεροι αιρετοί πιστεύουν στην αρκετή συμβολή με ποσοστό 14%. Οι γνώμες σε πλειοψηφία διαμορφώνονται στο

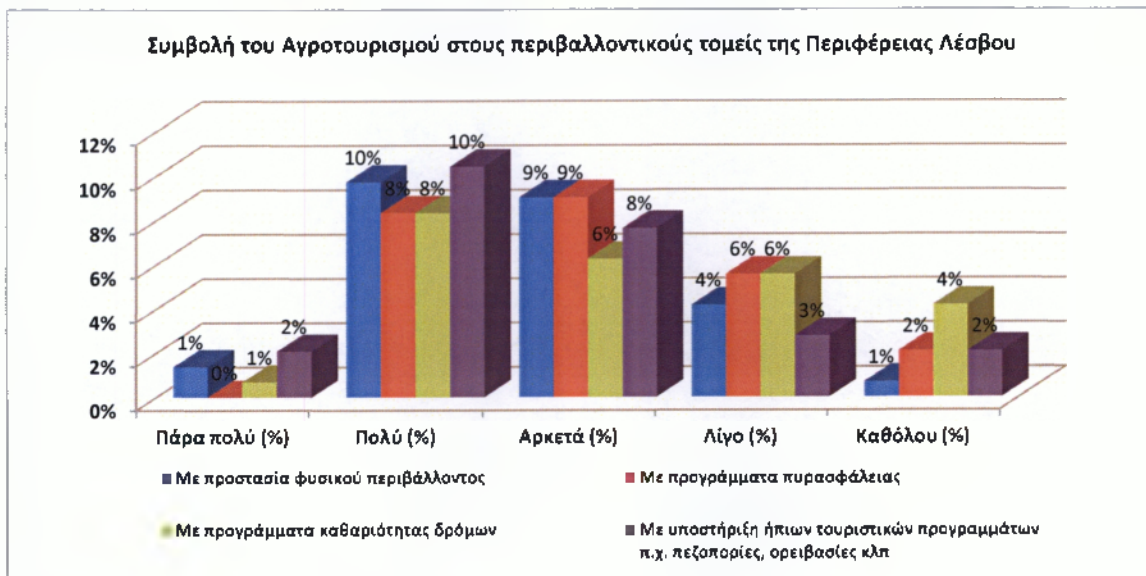
αρκετά ως προς συμβολή του αγροτουρισμού και στους τρεις κοινωνικούς φορείς. Παρατηρούμε, ότι η πλειοψηφία των αιρετών συμφωνούν ότι ο αγροτουρισμός αποτελεί θεμελιακό στοιχείο και εισάγει αυτομάτως την αναπτυξιακή και την κοινωνική διάσταση και είναι αυτός που θα στηρίξει και θα ενισχύσει τον τοπικό πληθυσμό στην κύρια ενασχόληση του που είναι και παραμένει η γεωργία. Επίσης συμβάλει και στη μείωση των κινήτρων εγκατάλειψης του τόπου, δηλαδή στη συγκράτηση του περιφερειακού πληθυσμού στο τόπο τους.

ΕΡΩΤΗΣΗ 12

«Πως κατά τη γνώμη σας έχει συμβάλει ο αγροτουρισμός στα περιβαλλοντικά θέματα της Περιφέρειας Β. Αιγαίου»;

Πίνακας: 3.3.1.12 Συμβολή του αγροτουρισμού στους περιβαλλοντολογικούς τομείς της περιφέρειας Β. Αιγαίου

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ Β. ΑΙΓΑΙΟΥ	Max Ποσοστά				
	Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
Προστασία φυσικού περιβάλλοντος	1%	10%	9%	4%	1%
Προγράμματα πυρασφάλειας	0%	8%	9%	6%	2%
Προγράμματα καθαριότητας δρόμων	1%	8%	6%	6%	4%
Υποστήριξη ήπιων τουριστικών προγραμμάτων π.χ. πεζοπορίες, ορειβασίες κλπ	2%	10%	8%	3%	2%
ΣΥΝΟΛΟ (100%)	4%	37%	32%	18%	9%

Διάγραμμα: 3.3.1.12 Συμβολή του αγροτουρισμού στους περιβαλλοντολογικούς τομείς της περιφέρειας Β. Αιγαίου

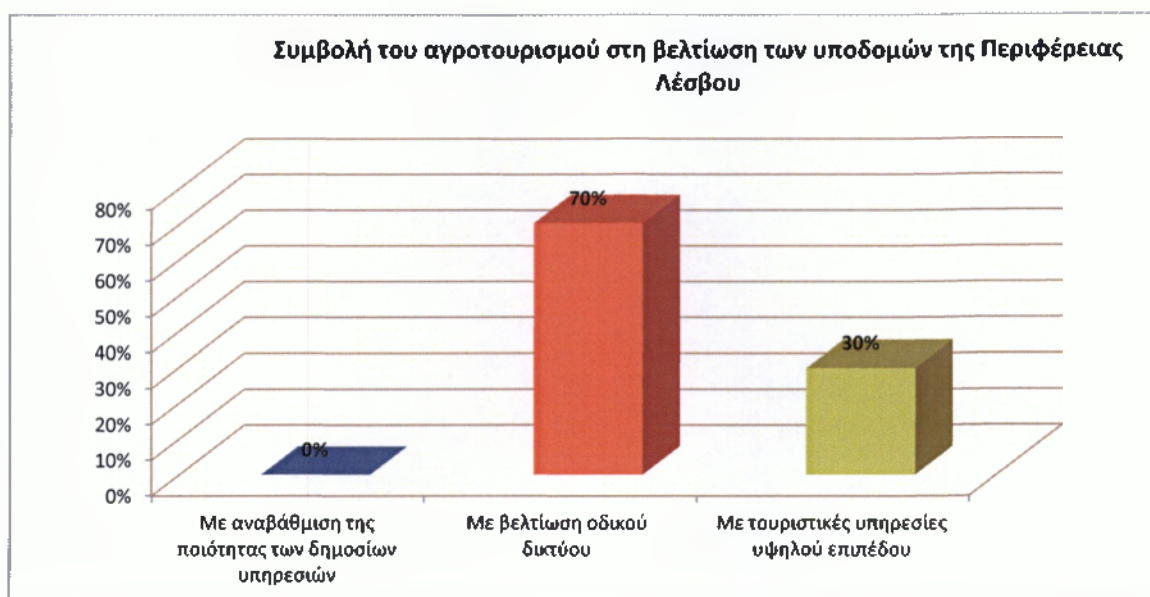
Βάση του μέγιστου (max) των απαντήσεων από τους Αιρετούς Περιφερειακούς Συμβούλους, καθορίζονται οι γνώμες τους για τη συμβολή του αγροτουρισμού στους περιβαλλοντολογικούς τομείς της περιφέρειας Β. Αιγαίου. Στο πινάκα – διάγραμμα 3.3.1.12, παρατηρούμε ότι ο αγροτουρισμός όσον αφορά τη προστασία φυσικού περιβάλλοντος στην περιφέρεια έχει συμβάλει πολύ με ποσοστό 10% κατά τη γνώμη των περισσότερων αρετών του δείγματος. Επίσης με ποσοστό 9% όσον αφορά τα προγράμματα πυρασφάλειας οι γνώμες πλειοψηφούν στο αρκετά και για προγράμματα καθαριότητας δρόμων οι περισσότεροι αιρετοί πιστεύουν στην πολύ συμβολή με ποσοστό 9%. Πλέον όσον αφορά την υποστήριξη ήπιων τουριστικών προγραμμάτων π.χ. πεζοπορίες, ορειβασίες κλπ, οι γνώμες σε πλειοψηφία διαμορφώνονται στο πολύ με ποσοστό 10% ως προς συμβολή του αγροτουρισμού σε περιβαλλοντολογικά θέματα. Παρατηρούμε, ότι η πλειοψηφία των αιρετών συμφωνούν ότι ο αγροτουρισμός ενισχύει την προστασία και αξιοποίηση των ιδιαίτερων και πλούσιων φυσικών και πολιτιστικών πόρων και συμβάλει στην υποστήριξη ήπιων τουριστικών προγραμμάτων π.χ. πεζοπορίες, ορειβασίες κλπ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13

«Πως κατά τη γνώμη σας έχει συμβάλει ο αγροτουρισμός στη βελτίωση των υποδομών της Περιφέρειας Β. Αιγαίου»;

Πίνακας: 3.3.1.13 Συμβολή του αγροτουρισμού στη βελτίωση υποδομών της περιφέρειας Β. Αιγαίου

ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΑ
Αναβάθμιση της ποιότητας των δημοσίων υπηρεσιών	0	0%
Βελτίωση οδικού δικτύου	26	70%
Τουριστικές υπηρεσίες υψηλού επιπέδου	11	30%
ΣΥΝΟΛΟ	36	100%

Διάγραμμα: 3.3.1.13 Συμβολή του αγροτουρισμού στη βελτίωση υποδομών της περιφέρειας Β. Αιγαίου

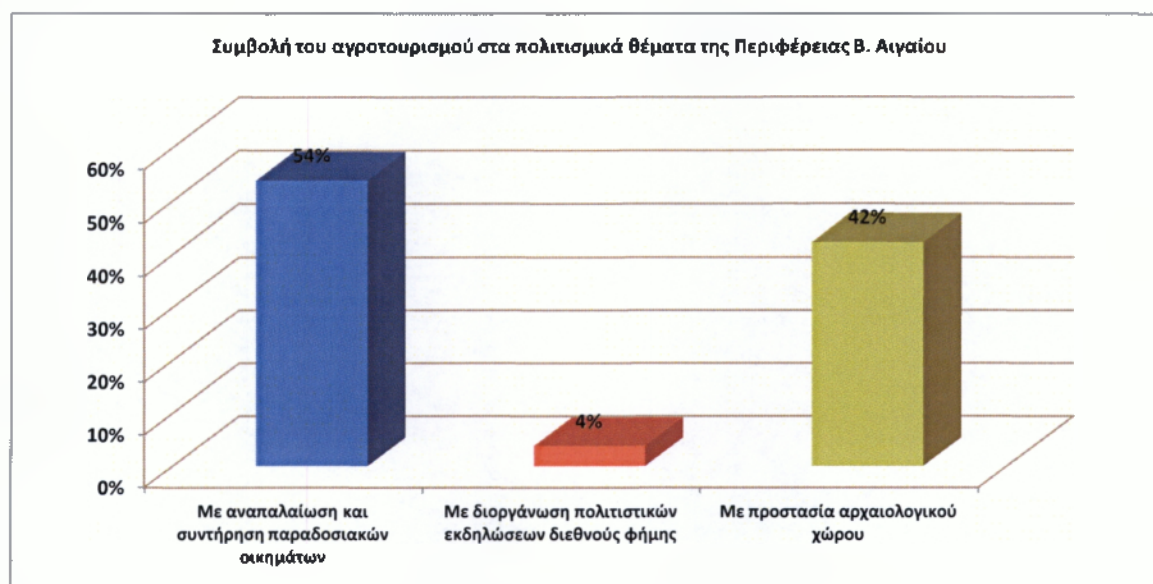
Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στον πίνακα – διάγραμμα 3.3.1.13, φαίνεται ότι ποσοστό 70% του δείγματος των Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων θεωρεί ότι ο αγροτουρισμός συνέβαλε στις υποδομές της περιφέρειας Β. Αιγαίου και ειδικά στη βελτίωση του οδικού δικτύου, ενώ ποσοστό 30% θεωρεί ότι συνέβαλε στις τουριστικές υπηρεσίες υψηλού επιπέδου της περιφέρειας.

ΕΡΩΤΗΣΗ 14

«Πως κατά τη γνώμη σας έχει συμβάλει ο αγροτουρισμός στα πολιτισμικά θέματα της Περιφέρειας Λέσβου»;

Πίνακας: 3.3.1.14 Συμβολή του αγροτουρισμού στα πολιτιστικά θέματα περιφέρειας Β. Αιγαίου

ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΑ
Αναπαλαίωση και συντήρηση παραδοσιακών οικημάτων	28	54%
Διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων διεθνούς φήμης	2	4%
Προστασία αρχαιολογικού χώρου	22	42%
ΣΥΝΟΛΟ	36	100%

Διάγραμμα: 3.3.1.14 Συμβολή του αγροτουρισμού στα πολιτιστικά θέματα περιφέρειας Β. Αιγαίου

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο πινάκα – διάγραμμα 3.3.1.14, φαίνεται ότι ποσοστό 54% του δείγματος των Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων θεωρεί ότι ο αγροτουρισμός συνέβαλε όσον αφορά τα πολιτιστικά θέματα της Περιφέρειας Β. Αιγαίου στη αναπαλαίωση και συντήρηση των παραδοσιακών οικημάτων, ενώ ποσοστό 42% θεωρεί πως ο αγροτουρισμός συνέβαλε στη προστασία

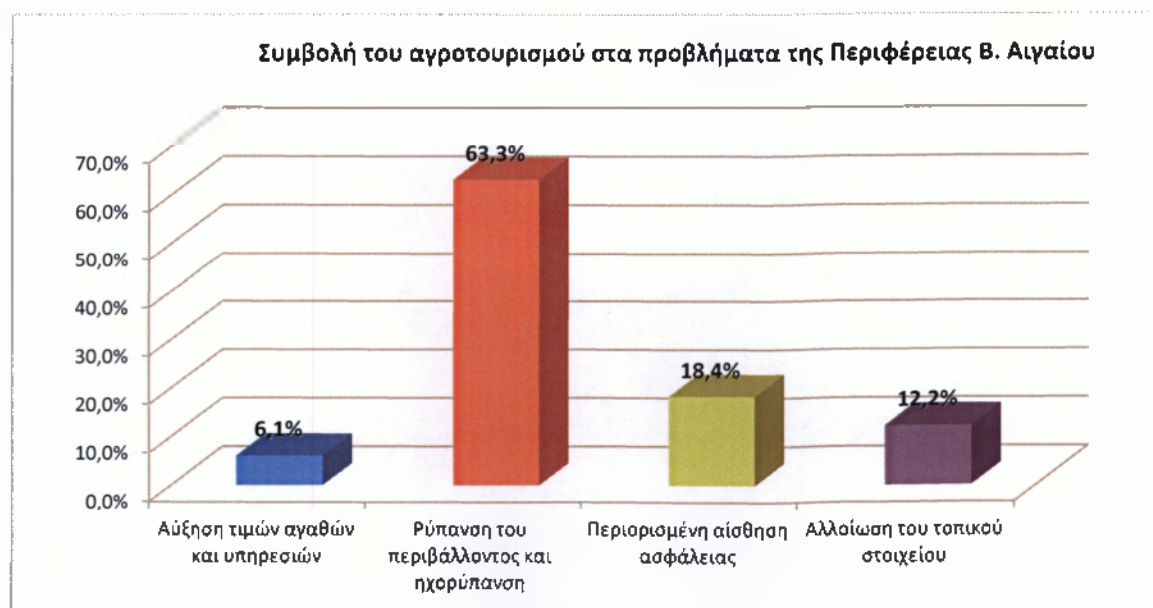
των αρχαιολογικών χώρων. Επίσης ποσοστό 4% πιστεύει ότι συνέβαλε θετικά στη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων διεθνούς φήμης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 15

«Πως κατά τη γνώμη σας έχει συμβάλει ο αγροτουρισμός στα παρακάτω προβλήματα που αφορούν την Περιφέρεια Β. Αιγαίου»;

Πίνακας: 3.3.1.15 Συμβολή του αγροτουρισμού στα προβλήματα της περιφέρειας Β. Αιγαίου

ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΘΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΑ
Αύξηση τιμών αγαθών και υπηρεσιών	3	6,1%
Ρύπανση του περιβάλλοντος και ηχορύπανση	31	63,3%
Περιορισμένη αίσθηση ασφάλειας	9	18,4%
Αλλοίωση του τοπικού στοιχείου	6	12,2%
ΣΥΝΟΛΟ	49	100%

Διάγραμμα: 3.3.1.15 Συμβολή του αγροτουρισμού στα προβλήματα της περιφέρειας Β. Αιγαίου

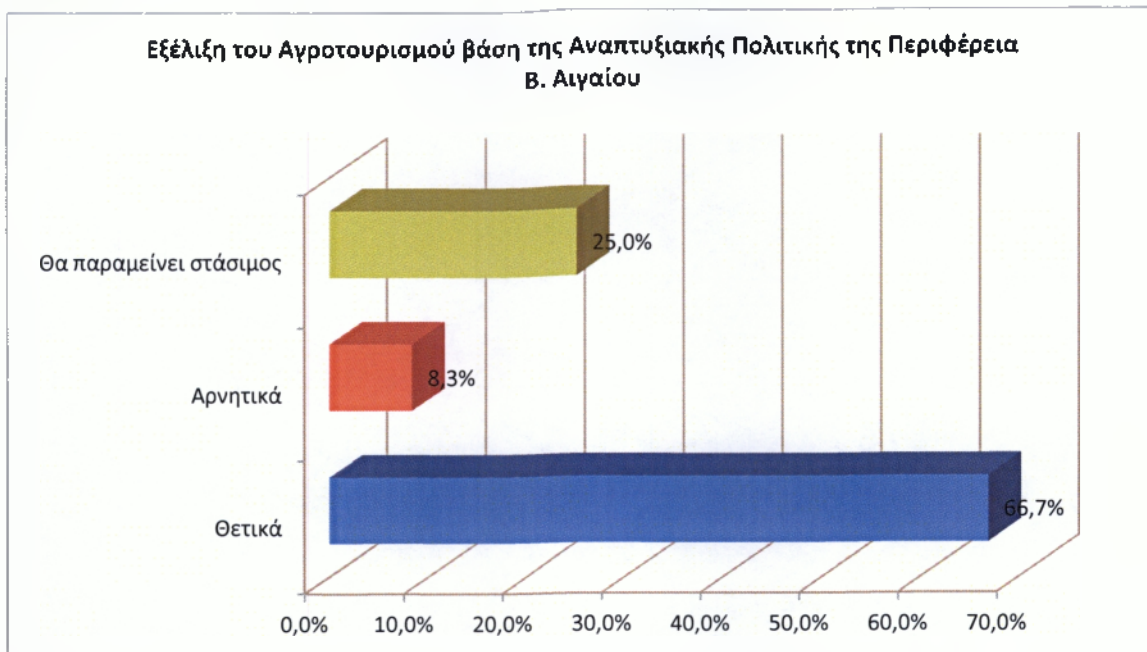
Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο πινάκα – διάγραμμα 3.3.1.15 και βάση των πολλαπλών απαντήσεων των Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων, φαίνεται ότι ποσοστό 63,3% θεωρεί ότι ο αγροτουρισμός έχει συμβάλει στο πρόβλημα της ρύπανσης του περιβάλλοντος και ηχορύπανσης στην Περιφέρεια Β. Αιγαίου. Ενώ ποσοστό 18,4% επικαλείται τη περιορισμένη αίσθηση ασφάλειας που υπάρχει και ποσοστό 12,2% ισχυρίζεται θετική συμβολή και στην αλλοίωση του τοπικού στοιχείου. Επίσης μικρότερο ποσοστό 6,1% πιστεύει ότι έχει συμβάλει και στην αύξηση τιμών αγαθών και υπηρεσιών.

ΕΡΩΤΗΣΗ 16

«Πως προβλέπετε ότι θα εξελιχθεί ο τουρισμός τα επόμενα 10 χρόνια βάση της αναπτυξιακής πολιτικής που ακολουθεί η Περιφέρεια Β. Αιγαίου»;

Πίνακας: 3.3.1.16 Εξέλιξη του αγροτουρισμού βάση της αναπτυξιακής πολιτικής στην Περιφέρεια Β. Αιγαίου

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΑ
Θετικά	24	66,7%
Αρνητικά	3	8,3%
Θα παραμείνει στάσιμος	9	25%
ΣΥΝΟΛΟ	36	100%

Διάγραμμα: 3.3.1.16 Εξέλιξη του αγροτουρισμού βάση της αναπτυξιακής πολιτικής στην Περιφέρεια Β. Αιγαίου

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο πίνακα-διάγραμμα 3.3.1.16, φαίνεται ότι ποσοστό 66,7% του δείγματος των Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων προβλέπει ότι ο αγροτουρισμός θα έχει θετική εξέλιξη στην περιφέρεια Β. Αιγαίου βάση της αναπτυξιακής πολιτικής που εφαρμόστηκε, ενώ ποσοστό 8,3% προβλέπει αρνητική εξέλιξη. Επίσης ποσοστό 25% πιστεύει ότι θα παραμείνει στάσιμος βάση των πρωτοβουλιών και των στρατηγικών σχεδιασμών που ακολούθησε στα πλαίσια του αγροτουρισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

4.1. Εισαγωγή

Σε αυτό το τελευταίο κεφάλαιο, γίνεται μία ανακεφαλαίωση των όσων έχουν αναφερθεί στις προηγούμενες σελίδες αυτής της πτυχιακής εργασίας, καθώς επίσης και των στοιχείων που προκύπτουν συνολικά από τη διεξαγωγή της έρευνας μέσω των ερωτηματολογίων και των αντίστοιχων απαντήσεων των Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων της Περιφέρειας Β. Αιγαίου.

4.2. Συμπεράσματα έρευνας

Ολοκληρώνοντας την πτυχιακή εργασία, όσον αφορά την έρευνα για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού στη Περιφέρεια Β. Αιγαίου, προκύπτουν τα ακόλουθα ειδικά συμπεράσματα από τις απαντήσεις των 36 ερωτηθέντων Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων.

Στα πλαίσια της περιφερειακής ανάπτυξης, ο αγροτουρισμός στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου μπορεί να αποτελέσει μια αξιόπιστη στρατηγική επιλογή προς την κατεύθυνση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και της βιώσιμης ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών.

Ειδικότερα:

Όσον αφορά την πληροφόρηση και τη διεξαγωγή συμπερασμάτων σε σχέση με την επαρκή δραστηριοποίηση της αγροτουριστικής αναπτυξιακής πολιτικής και διαχείρισης της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, απάντησαν στο μεγαλύτερο ποσοστό τους άτομα με εμπειρία και άποψη, παραγωγικής ηλικίας που τους αφορά άμεσα η προσπάθεια και η συμβολή στην αγροτουριστική ανάπτυξη του τόπου που ζουν και δραστηριοποιούνται. Διαπιστώθηκε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων που δέχτηκαν να συμμετάσχουν στην έρευνα με βάση το φύλο συγκεντρώνεται από τους άντρες.

Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος έχει αρκετά χρόνια διαμονής και δραστηριότητας στην Περιφέρεια και σαφώς οι απόψεις τους όσον αφορά την αγροτουριστική ανάπτυξη, ήταν καθοριστικής σημασίας.

Επίσης το επίπεδο εκπαίδευσης, των συμμετεχόντων στην έρευνα κρίθηκε υψηλό, προβάλλοντας και καθορίζοντας απόψεις καλύτερου συντονισμού των υπηρεσιών της Περιφέρειας στις αγροτουριστικές δραστηριότητες. Η πλειοψηφία των αιρετών της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου προσδιορίζει την έννοια του αγροτουρισμού ως τη δυνατότητα στον τουρίστα να περάσει ήρεμες διακοπές μέσα στη φύση, έξω από το πλαίσιο του ανεπτυγμένου τουρισμού, μέσα σε ένα φιλόξενο κλίμα που δημιουργεί η ίδια η φύση και οι άνθρωποί της. Πλέον κάτω από αυτήν την οπτική γωνία ο αγροτουρισμός θεωρείται ότι αποτελεί μια πραγματικά σημαντική μορφή τουριστικής ανάπτυξης που στοχεύει στην περιφερειακή ανάπτυξη, αφού η ύπαρξή του αποτελεί σημαντικό λόγο δημιουργίας αναπτυξιακών έργων υποδομής και ανωδομής.

Η άποψη των Αιρετών που προέκυψε μέσα από την έρευνα ήταν ότι, η ποιοτική ανάπτυξη του αγροτουρισμού είναι καθοριστική για την οικονομική ευημερία της περιφέρειας, όπως και για την προστασία του περιβάλλοντος από ανεξέλεγκτες προσπάθειες τουριστικών επιχειρήσεων με στόχο το κέρδος, μη λαμβάνοντας υπόψη τις τραγικές για το περιβάλλον συνέπειες. Η πλειοψηφία των αιρετών του δείγματος θεωρεί ότι ο αγροτουρισμός στην Περιφέρεια Β. Αιγαίου έχει σημαντικότερη δυναμική. Ο λόγος είναι, επειδή διαθέτει πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό υπόβαθρο, καθώς και πόρους οι οποίοι δεν έχουν πληγεί σημαντικά μέχρι σήμερα από ανθρωπογενείς παρεμβάσεις. Θα μπορούσε να συμπεράνει κανείς, ότι τα παραπάνω δημιουργούν προϋποθέσεις για διεύρυνση του αγροτουριστικού προϊόντος το οποίο παρουσιάζει δυναμική ανάπτυξης.

Μεγάλο ποσοστό 63% των Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων που έλαβαν μέρος στην έρευνα πιστεύουν, ότι ο αγροτουρισμός είναι πολύ σημαντική δραστηριότητα για την ενίσχυση της οικονομίας της Περιφέρειας Β. Αιγαίου. Επίσης ποσοστό 14% τη θεωρεί πάρα πολύ σημαντική και ποσοστό 17% τη θεωρεί αντίθετα λιγότερο σημαντική. Τα παραπάνω στατιστικά στοιχεία αναδεικνύουν, ότι οι δραστηριότητες του αγροτουρισμού κατέχουν ιδιαίτερη θέση στον εμπλουτισμό της οικονομίας της

Περιφέρειας Β. Αιγαίου, αξιοποιώντας τα πολιτιστικά, θρησκευτικά, λαογραφικά, αρχιτεκτονικά και γαστρονομικά στοιχεία της.

Επιπλέον η πλειοψηφία των αιρετών συμφωνήσαν, ότι ο αγροτουρισμός συμβάλει κατά κύριο λόγο στην ενίσχυση του προσωπικού ή του οικογενειακού εισοδήματος αρκετά, όσον αφορά τη περιφέρεια Β. Αιγαίου. Παράλληλα λειτουργεί ως συμπληρωματικός πόρος στον προϋπολογισμό της αγροτικής οικογένειας, όπου σημαίνει μεγαλύτερο διαθέσιμο εισόδημα, βελτίωση των όρων ζωής και διεύρυνση των ευκαιριών πρόσβασης στην απασχόληση.

Οι Αιρετοί σε μεγάλο ποσοστό ισχυρίστηκαν, ότι ο αγροτουρισμός στη Περιφέρεια Β. Αιγαίου αποτελεί θεμελιακό στοιχείο και εισάγει αυτομάτως την αναπτυξιακή και την κοινωνική διάσταση και είναι αυτός που στηρίζει και ενισχύει τον τοπικό πληθυσμό στην κύρια ενασχόλησή του, που είναι και παραμένει η γεωργία. Επίσης θεώρησαν ότι ο αγροτουρισμός ενισχύει την προστασία και αξιοποίηση των ιδιαίτερων και πλούσιων φυσικών και πολιτιστικών πόρων και συμβάλει στην υποστήριξη ήπιων τουριστικών προγραμμάτων π.χ. πεζοπορίες, ορειβασίες κλπ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ποσοστό 70% του δείγματος των Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων είχαν την άποψη ότι ο αγροτουρισμός συνέβαλε θετικά στις υποδομές της περιφέρειας Β. Αιγαίου και ειδικά στη βελτίωση του οδικού δικτύου, ενώ ποσοστό 30% θεώρησε ότι συνέβαλε και στις τουριστικές υπηρεσίες υψηλού επιπέδου της περιφέρειας. Πλέον συμφώνησαν κατά πλειοψηφία ότι συνέβαλε θετικά και στα πολιτιστικά θέματα της Περιφέρειας, καθώς και στη αναπαλαίωση και συντήρηση των παραδοσιακών οικημάτων, όπως και στη προστασία των αρχαιολογικών χώρων.

Ποσοστό 63% των Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων της Περιφέρειας Β. Αιγαίου θεώρησε, ότι ο αγροτουρισμός έχει συμβάλει θετικά στο πρόβλημα της ρύπανσης του περιβάλλοντος και ηχορύπανσης, ενώ ποσοστό 18% επικαλείται το πρόβλημα της περιορισμένης αίσθησης ασφάλειας που υπάρχει και ποσοστό 12% ισχυρίζεται ότι έχει συμβάλει θετικά ώστε να μην επέλθει αλλοίωση του τοπικού στοιχείου. Αξιοσημείωτο είναι ότι η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος από την αλόγιστη ανθρώπινη δραστηριότητα συνιστά στις ημέρες μας υπαρκτό πλέον πρόβλημα.

Μεγάλο ποσοστό 66,7% του δείγματος των Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων προβλέπει ότι ο αγροτουρισμός θα έχει θετική εξέλιξη μελλοντικά στην περιφέρεια Β. Αιγαίου βάση της αναπτυξιακής πολιτικής που εφαρμόστηκε στη πενταετία που πέρασε. Ενώ ποσοστό 8,3% προβλέπει αρνητική εξέλιξη και ποσοστό 25% πιστεύει ότι θα παραμείνει στάσιμος βάση των πρωτοβουλιών και των στρατηγικών σχεδιασμών που ακολούθησε στα πλαίσια του αγροτουρισμού.

Ανακεφαλαιώνοντας μέσα από την έρευνα, εξάγονται στοιχεία που αναδεικνύουν το σημαντικό ρόλο της βιώσιμης αγροτουριστικής ανάπτυξης στην περιφερειακή πολιτική και ανάπτυξη της Περιφέρειας Β. Αιγαίου. Ένας από τους βασικούς στόχους αλλά και προϋποθέσεις της βιώσιμης ανάπτυξης του αγροτουρισμού είναι η ολοκληρωμένη ανάπτυξη σε χωρικές ενότητες της υπαίθρου και πράγματι μέσα από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι για την επίτευξη βιώσιμης αγροτουριστικής ανάπτυξης της Περιφέρειας Β. Αιγαίου έχουν ληφθεί υπόψη περιβαλλοντικοί παράγοντες στις στρατηγικές ανάπτυξης που περιλαμβάνονται στην περιφερειακή πολιτική και ανάπτυξη της. Από τα αποτελέσματα φάνηκε ότι η σχέση οικονομικής ανάπτυξης της Περιφέρειας Β. Αιγαίου και του περιβάλλοντος αναδεικνύεται σε θέμα πρώτης προτεραιότητας, και διαπιστώθηκε επίσης η ανάγκη αναπροσαρμογής του τρόπου αντιμετώπισης της αναπτυξιακής διαδικασίας και πολιτικής αλλά και της άσκησης πολιτικής περιβαλλοντικής προστασίας.

ΠΗΓΕΣ

(Άρθρο του Δρ. Λεωνίδα Α. Παπακωνσταντινίδη Καθηγητή Περιφερειακής Ανάπτυξης στο in.gr>αγροτουρισμός> οδηγός αγροτουρισμού 20.10.2009. Βήματα προσέγγισης του αγροτουρισμού)

Πηγή:<http://archive.in.gr/Reviews/chapter.asp?lngReviewID=993&lngChapterID=90736>

- ⬇ <http://www.agrotourcrete.gr/el/mathete-gia/what-is-agrotourism.html>
- ⬇ <http://www.minagric.gr/index.php/el/for-farmer/agrotourism.html>
- ⬇ <http://agrotourism.wordpress.com/>
- ⬇ <http://archive.in.gr/Reviews/article.asp?lngReviewID=993&lngChapterID=1056&lngItemID=1059>
- ⬇ <http://archive.in.gr/Reviews/chapter.asp?lngReviewID=993&lngChapterID=90736>
- ⬇ <http://archive.in.gr/Reviews/chapter.asp?lngReviewID=993&lngChapterID=47282>
- ⬇ <http://blogs.sch.gr/kkiourtsis/files/2011/07/%CE%98.%CE%95.-1.62.pdf>
- ⬇ http://ec.europa.eu/agriculture/publi/fact/Leader/2006_el.pdf
- ⬇ http://eclass.farm.teithe.gr/claroline/garbage/FARM127/document/%CE%95%CE%9D%CE%A4%CE%A5%CE%A0%CE%9F%20%CE%A5%CE%9B%CE%99%CE%9A%CE%9F/Entypo_Yliko8.pdf
- ⬇ http://www.dsnet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n4015_2011.htm
- ⬇ <http://www.europa.eu.int>
- ⬇ http://www.pvaigaiou.gov.gr/c/document_library/get_file?folderId=82140&name=DLFE-9807.pdf
- ⬇ <http://www.pvaigaiou.gov.gr/web/guest/dioikisi>
- ⬇ <http://www.pvaigaiou.gov.gr/web/guest/nomsimvoulia>
- ⬇ <http://www.pvaigaiou.gov.gr/web/guest/perfectureoflesvos>

✚ www.minagric.gr/index.php/el/for-farmer/agrotourism/agricultural-association.html

✚ Προγράμματα της ΕΕ – Πηγές χρηματοδότησης:

<http://agrotourism.wordpress.com/%CE%A0%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AC%2%B5%2%B5%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%95%CE%95-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%AE%CF%81%CE%B9%CE%B5%CE%B7/>

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Παπακωνσταντινίδης Α., Λεωνίδας, (1993): «Αγροτουρισμός Σταθμός στο δρόμο για την Τοπική Ανάπτυξη», Εκδόσεις Δωρικός
- Ασκέλη, Στέλλα., (2005): «Οδηγός της Αγροτουριστικής ΑΕ». Εκδόσεις Κέρκυρα
- Ασκέλη, Στέλλα., (2005) «Επιχειρήστε αγροτουριστικά. Πώς να οργανώσετε τη δική σας αγροτουριστική επιχείρηση», Εκδόσεις Κέρκυρα, Υπό την αιγίδα της αγροτουριστικής Α.Ε., Αθήνα
- ΕΛ.Ο.Τ. (2003) «Ελληνική Προδιαγραφή. Αγροτουρισμός - Ορολογία και γενικές απαιτήσεις για τους παροχείς υπηρεσιών αγροτουρισμού», ΕΛΟΤ Α.Ε., Αθήνα
- Παρταλίδου, Μ., (2000): «Προσανατολισμοί ποιότητας στον αγροτικό τουρισμό».
- Μελέτη περιπτώσεων στο νομό Θεσσαλονίκης, Μεταπτυχιακή Διατριβή, Τομέας αγροτικής οικονομίας, Τμήμα Γεωπονίας, Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη
- Παρταλίδου, Μ., (2005): «Η προτυποποίηση ως παράγοντας διαχείρισης και προώθησης του αγροτικού τουρισμού», Διδακτορική Διατριβή, Τομέας αγροτικής οικονομίας, Τμήμα Γεωπονίας, Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη
- Παπαπαύλου-Ιωακειμίδου, Στέλλα., Καλφακάκου, Ρία., Ιωακειμίδης, Αλέξανδρος., (2005): «Αγροτικός τουρισμός: Μια εναλλακτική προοπτική βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης», Πρακτικά 17ου Συνεδρίου Ελληνικής Εταιρίας Επιχειρησιακών Ερευνών, Διαχείριση Κινδύνων, Ιούνιος.
- Συμεωνίδου, Π., (2009), Ανταγωνιστικότητα και βιωσιμότητα αγροτουριστικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
- Λαγός, Δ., Τομάρας, Π., (2005), Ο Αγροτουρισμός ως Παράγοντας Τοπικής Ανάπτυξης: Η περίπτωση της Ελλάδας, Αναρτημένο στον ιστότοπο: http://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/1954/1/tomaras_5_16_2005.pdf, σελ.11-12
- Αγοραστάκης, Γ., (1996): Τοπική Ανάπτυξη, Ο Αγροτικός Τουρισμός Ποιότητας, Εκδόσεις CRF Ο.Α.ΔΥ.Κ, Χανιά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»

A/A Ερωτηματολογίου _____

Όνομα:.....

Επώνυμο:.....

Θέση που κατέχετε στο Περιφερειακό

Συμβούλιο:.....

(Δώστε περιγραφικά τη θέση ευθύνης που κατέχετε σύμφωνα με αρμοδιότητες της Περιφέρειας)

Το ερωτηματολόγιο αυτό, είναι **επώνυμο** και έχει σκοπό να μας πληροφορήσει σχετικά με την διαχείριση της αγροτουριστικής ανάπτυξης στη Περιφέρεια Β Αιγαίου. Θα διερευνηθεί μέσα από τις απόψεις δείγματος Αιρετών Περιφερειακών Συμβούλων, εάν η Περιφέρεια δραστηριοποιείται στα πλαίσια μιας βιώσιμης αγροτουριστικής ανάπτυξης η οποία στοχεύει, στην περιφερειακή, κοινωνική, οικονομική, πολιτισμική και περιβαλλοντική δομή της.

Διευκρινήσεις: Υπάρχουν α) Ερωτήσεις μοναδικής απάντησης β) πολλαπλών επιλογών και οι απαντήσεις θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για την συγγραφή της πτυχιακής έρευνας με θέμα «Αγροτουρισμός και Ανάπτυξη της Περιφέρειας – Έρευνα στους Αιρετούς Περιφερειακούς Συμβούλους», στην οποία επιβλέπων είναι ο καθηγητής κ. Παπακωνσταντινίδης Λεωνίδας της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας, του τμήματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ΑΤΕΙ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Φύλο

1.1 Άνδρας

1.2 Γυναίκα

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Ηλικία

2.1 «18 – 24»

2.2 «25 – 34»

2.3 «35 – 44»

2.4 «45 – 54»

2.5 «55 – 64»

2.6 «≥65»

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Ποιος είναι ο τόπος κατοικίας σας;

- 4.1 Νομός
- 4.2 Δήμος.....
- 4.3 Δημοτικό Διαμέρισμα/Χωριό.....

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Πόσο διάστημα ζείτε/ δραστηριοποιείστε στη Περιφέρεια Περιφέρεια Β Αιγαίου;

- 4.1 Λιγότερο από ένα έτος
- 4.2 1 – 5 έτη
- 4.3 5 – 10 έτη
- 4.4 10 – 15
- 4.5 Περισσότερο από 15 έτη

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο;

- 5.1 Βασική Εκπαίδευση
- 5.2 Γυμνάσιο/Λύκειο
- 5.3 Μεταλυκειακή Εκπαίδευση (IEK)
- 5.4 ΤΕΙ
- 5.5 ΑΕΙ
- 5.6 Μεταπτυχιακό (Master)
- 5.7 Διδακτορικό (PhD)

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Ποιο από τα παρακάτω θεωρείτε κατά την άποψη σας ότι εκφράζει την έννοια του αγροτουρισμού;

- 6.1 Ήπια μορφή τουρισμού
- 6.2 Αντίθετο του μαζικού τουρισμού
- 6.3 Μέτρο ανάπτυξης της υπαίθρου

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Πως εκτιμάτε την ποιότητα του αγροτουρισμού που προσέρχεται στη Περιφέρεια Β. Αιγαίου;

- 7.1 Πολύ καλή
- 7.2 Καλή
- 7.3 Μέτρια

7.4 Κακή

7.5 Πολύ κακή

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Συμφωνείτε ότι ο αγροτουρισμός είναι σημαντική δύναμη ανάπτυξης για τον τουρισμό της Περιφέρειας Β. Αιγαίου;

8.1 Πάρα πολύ

8.2 Πολύ

8.3 Μέτρια

8.4 Λίγο

8.5 Καθόλου

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Πόσο σημαντική πιστεύεται ότι είναι, η δραστηριότητά του αγροτουρισμού για την οικονομία της Περιφέρειας Β. Αιγαίου;

9.1 Πάρα πολύ σημαντική

9.2 Πολύ σημαντική

9.3 Σημαντική

9.4 Λίγο σημαντική

9.5 Καθόλου

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Πως κατά τη γνώμη σας έχει συμβάλει στις παρακάτω περιπτώσεις ο αγροτουρισμός στην οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειας Β Αιγαίου;

(Δυνατότητα πολλαπλών επιλογών)

	Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
10.1 Προσέλκυση επενδύσεων	☐	☐	☐	☐	☐
10.2 Αύξηση των θέσεων εργασίας	☐	☐	☐	☐	☐
10.3 Αύξηση των κρατικών χρηματοδοτήσεων	☐	☐	☐	☐	☐
10.4 Ενίσχυση προσωπικού ή του οικογενειακού εισοδήματος	☐	☐	☐	☐	☐

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Πως κατά τη γνώμη σας έχει συμβάλει ο αγροτουρισμός στα κοινωνικά θέματα της Περιφέρειας Β Αιγαίου;

(Δυνατότητα πολλαπλών επιλογών)

	Πάρα	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
--	------	------	--------	------	---------

	πολύ				
11.1 Συγκράτηση του πληθυσμού στην περιφέρεια	☐	☐	☐	☐	☐
11.2 Προσέλκυση νέων κατοίκων	☐	☐	☐	☐	☐
11.3 Αύξηση πολιτιστικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων	☐	☐	☐	☐	☐

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Πως κατά τη γνώμη σας έχει συμβάλει ο αγροτουρισμός στα περιβαλλοντικά θέματα της Περιφέρειας Β Αιγαίου ;

(Δυνατότητα πολλαπλών επιλογών)

	Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
12.1 Με προστασία φυσικού περιβάλλοντος	☐	☐	☐	☐	☐
12.2 Με προγράμματα πυρασφάλειας	☐	☐	☐	☐	☐
12.3 Με προγράμματα καθαριότητας δρόμων	☐	☐	☐	☐	☐
12.4 Με υποστήριξη ήπιων τουριστικών προγραμμάτων π.χ. πεζοπορίες, ορειβασίες κλπ	☐	☐	☐	☐	☐

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Πως κατά τη γνώμη σας έχει συμβάλει ο αγροτουρισμός στη βελτίωση των υποδομών της Περιφέρειας Β. Αιγαίου;

(Δυνατότητα πολλαπλών επιλογών)

- 13.1 Με αναβάθμιση της ποιότητας των δημοσίων υπηρεσιών
- 13.2 Με βελτίωση οδικού δικτύου
- 13.3 Με τουριστικές υπηρεσίες υψηλού επιπέδου

ΕΡΩΤΗΣΗ 14: Πως κατά τη γνώμη σας έχει συμβάλει ο αγροτουρισμός στα πολιτισμικά θέματα της Περιφέρειας Β. Αιγαίου;

(Δυνατότητα πολλαπλών επιλογών)

- 14.1 Με αναπαλαίωση και συντήρηση παραδοσιακών οικημάτων
- 14.2 Με διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων διεθνούς φήμης
- 14.3 Με προστασία αρχαιολογικού χώρου

ΕΡΩΤΗΣΗ 15: Πως κατά τη γνώμη σας έχει συμβάλει ο αγροτουρισμός στα παρακάτω προβλήματα που αφορούν την Περιφέρεια Β. Αιγαίου;

(Δυνατότητα πολλαπλών επιλογών)

- 15.1 Αύξηση τιμών αγαθών και υπηρεσιών
- 15.2 Ρύπανση του περιβάλλοντος και ηχορύπανση
- 15.3 Περιορισμένη αίσθηση ασφάλειας
- 15.4 Αλλοίωση του τοπικού στοιχείου

ΕΡΩΤΗΣΗ 16: Πως προβλέπετε, ότι θα εξελιχθεί ο αγροτουρισμός τα επόμενα 10 χρόνια βάση της αναπτυξιακής πολιτικής που ακολουθεί η Περιφέρεια Β. Αιγαίου ;

- 16.1 Θετικά
- 16.2 Αρνητικά
- 16.3 Θα παραμείνει στάσιμος